

T. C
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MAVİSEL YENER'İN ÇOCUKLARA YÖNELİK ÖYKÜLERİNDEKİ
EĞİTSEL İLETİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Enise CESUR

İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bayram BAŞ

Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalı

Türkçe Öğretmenliği Programı

EYLÜL-2015

T. C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MAVİSEL YENER'İN ÇOCUKLARA YÖNELİK ÖYKÜLERİNDEKİ
EĞİTSEL İLETİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Enise CESUR

Y. 1312. 260022

İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bayram BAŞ

Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalı

EYLÜL-2015

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz İlköğretim Ana Bilim Dalı İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Y1312.260022 numaralı öğrencisi **Enise CESUR**'un "MAVİSEL YENER'İN ÇOCUKLARA YÖNELİK ÖYKÜLERİNDEKİ EĞİTSEL İLETİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 06.08.2015 tarih ve 2015/16 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *aybiri.liği* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *Kabul*...edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :14/09/2015

1)Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bayram BAŞ

2) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ferhat ENSAR

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Nesrin KALE

[Handwritten signatures in blue ink over dotted lines]

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Mavisel Yener’in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (17/07/2015)

Enise CESUR

ÖNSÖZ

Çocuklar için yazılmış eserlerin çocuk eğitimindeki önemi büyüktür. Çocuğa kazandırılmak istenen değerler, edebî eserlerde bulunan iletiler aracılığıyla aktarılabilir. Bu iletiler sayesinde çocuğun kendini tanıması, toplumla sağlıklı etkileşim kurması, ulusal ve evrensel düşünce ile ilgili değerleri kazanması sağlanabilir.

Mavisel Yener, çocuklar için yazmış olduğu eserleriyle önemli yazarlarımızdan biridir. Bu çalışmada, Mavisel Yener'in çocuklara yönelik yazdığı 23 tane hikâye kitabında yer alan 72 hikâyede eğitsel iletiler tespit edilerek kişisel, toplumsal, ulusal ve evrensel olmak üzere 4 kategori altına incelenmiştir. Ayrıca bu iletiler sunuluş biçimlerine göre doğrudan ve dolaylı olarak sınıflandırılmıştır.

Çalışma 4 ayrı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, kavramsal çerçevedir. Hikâye ve ileti kavramları derinlemesine incelenmiş, hikâyelerin ileti aktarımındaki önemi üzerine durulmuştur. Mavisel Yener'in yaşamı, eserleri ve edebî kişiliği ile ilgili bilgiler verilmiştir. Mavisel Yener'i ve eğitsel iletileri konu alan "İlgili Araştırmalar" bölümüyle de birinci bölüm sonlandırılmıştır.

İkinci bölümde, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırma inceleme nesnelere, verilerin toplama yöntemi ve toplanan verilerin analizi açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, Mavisel Yener'in 72 hikâyesinde tespit edilen eğitsel iletilerin amaçlarına ve sunuluş şekillerine yönelik bulgular aktarılmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca bu bölümde bulgulara yönelik şekiller ve çizelgeler de verilmiştir.

Dördüncü bölüm, sonuç ve önerilerden oluşmaktadır. Mavisel Yener'in çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerdeki iletilerin eğitselliği ve sunuluş şekli ile ilgili değerlendirmeler yapılmış, sonuçlara uygun önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmanın her aşamasında bana destek olan, yönlendiren ve insani değerlerini kendime örnek aldığım değerli hocam Doç. Dr. Bayram BAŞ'a, manevi desteklerinden dolayı iş arkadaşlarım Ayşin TİMUR ve Şirin ATAKAN'a yüksek lisans arkadaşlarım Serpil DEMİRCİ, Funda İnan YILDIZ ve Serhat AKÇAY'a çok teşekkür ederim. Son olarak tüm yaşamım boyunca beni her konuda cesaretlendiren sevgili aileme, teknik ve manevi desteklerinden dolayı sevgili eşim Taner CESUR'a ve bu çalışma nedeniyle daha az zaman geçirmek zorunda kaldığım oğlum Emir Arda CESUR'dan öncelikle özür dileyerek teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
ŞEKİLLER	xvii
ÇİZELGELER	xix
ÖZET.....	xxi
ABSTRACT	xxiii
I. GİRİŞ	1
1.1 Çocuk Edebiyatında Hikâye Türü	2
1.2 Hikâye Türleri	4
1.2.1 Yazınsal anlamda hikâye türleri	4
1.2.2 Konularına göre hikâye türleri	6
1.2.3 Yaş gruplarına göre hikâye türleri	7
1.3 Hikâyenin Unsurları	7
1.3.1 Olay/ Durum	7
1.3.2 Zaman-Yer	8
1.3.3 Bakış açısı / Anlatıcı	9
1.3.4 Kişi ve karakter	9
1.4 Yazınsal iletişim-ileti	10
1.5 İletilerin Sınıflandırılması	13
1.5.1 Sunuluş biçimlerine göre iletiler	13
1.5.1.1 Doğrudan aktarılan iletiler	14
1.5.1.2 Dolaylı yoldan aktarılan iletiler	14
1.5.2 Amaçlarına göre iletiler.....	15

1.5.2.1 Kişisel gelişimi destekleyen iletiler.....	15
1.5.2.2 Toplumsal gelişimi destekleyen iletiler.....	15
1.5.2.3 Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler	16
1.5.2.4 Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler	16
1.6 Mavisel Yener'in Yaşamı.....	17
1.6.1 Mavisel Yener'in edebî kişiliği	18
1.6.2 Mavisel Yener'in eserleri	19
1.7 İlgili Araştırmalar	22
II. YÖNTEM.....	27
2.1 Problem Durumu	27
2.2 Araştırmanın Amacı	28
2.3 Araştırmanın Önemi	28
2.4 Problem Cümlesi	28
2.5 Alt Problemler	28
2.6 Sınırlılıklar	29
2.7 Araştırmanın Yöntemi.....	29
2.8 Araştırma İnceleme Nesneleri	29
2.9 Verilerin Toplanma Süreci	31
2.9.1 Veri toplama araçları.....	31
2.9.1.1 Dokümanlara ulaşma.....	31
2.9.1.2 Özgünlüğü (orijinallik) kontrol etme	31
2.9.1.3 Dokümanları anlama	31
2.9.1.4 Veriyi analiz etme	32
2.10 Toplanan Verilerin Analizi.....	32
2.10.1 Verilerin kodlanması ve temaların bulunması	32
2.10.2 Kodların ve temaların düzenlenmesi.....	34
2.11 İnanırcılık ve Tutarlık	36
III. BULGULAR VE YORUM	37
3.1 Mavisel Yener'in Hikâyelerindeki Eğitsel İletilere Yönelik Bulgular.....	37
3.1.1 Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	37
3.1.2 Kızlar Sünnet Olur Mu? adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	43

3.1.3 Çikolata Zamanı adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	53
3.1.4 Zaman Torbası adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	61
3.1.5 Hayaletten Mektuplar adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	71
3.1.6 Üşengeç adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	82
3.1.7 Öğretmen Neden Çıldırdı? adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	102
3.1.8 İkizler Okula Başlıyor adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	112
3.1.9 Köpekleri Seven Kedi adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	112
3.1.10 Papağanlar Ne Yer? Adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	113
3.1.11 Piyano Çalan Kedi adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	114
3.1.12 Sihirbaz Dinozor adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	114
3.1.13 Ödevimi Kim Yapar? adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	115
3.1.14 Unuttum Öğretmenim adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	116
3.1.15 Sınıfta Karmaşa adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	116
3.1.16 Sınıftaki Aslan adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	117
3.1.17 Çantadaki Hazine adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	118
3.1.18 Haylaz Köpek Pati adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	119
3.1.19 Kremalı Köpek Gofreti adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	120
3.1.20 Flüt Çalan Köpek adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	121
3.1.21 Korkunç Gölge adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	123
3.1.22 Öğretmen Sınıfa Ne Getirdi? adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler	124
3.1.23 Vampir Öyküsü hikâye kitabındaki eğitsel iletiler.....	124
3.2 Mavisel Yener'in Hikâyelerindeki Eğitsel İletilerin Değerlendirilmesi	130
IV. SONUÇ VE ÖNERİLER	139
4.1. Sonuç.....	139
4.2 Öneriler	141
KAYNAKÇA	143
ÖZGEÇMİŞ.....	147

KISALTMALAR

ZZK	: Zeki'nin Zekâsı Kaçtı
BSBY	: Bir Soru Bin Yanıt
GY	: Gece Yatısı
KSOM	: Kızlar Sünnet Olur Mu?
YK	: Yaramaz Kim?
PH	: Parmak Hesabı
DAÇ	: Dişini Arayan Çocuk
UBG	: Uzaylılar Bize Geldi
BE	: Balık Evi
ÇC	: Çorap Canavarı
P	: Prenses
ÇT	: Çikolata Tavşan
MBK	: Mavi Bıyıklı Kedi
HKE	: Hamarat Kız Ece
ÇZ	: Çikolata Zamanı
EEÖY	: Evin En Önemli Yeri
AGG	: Annemin Gezi Günlüğü
K	: Kumbara
Ka	: Kadişon
MK	: Mektup Kimden
ZT	: Zaman Torbası
KY	: Kar Yelkenlisi
HM	: Hayaletten Mektuplar
ÇYL	: Çılgın Yengeç Lokantası
İY	: İspanya Yolcuları
G	: Gelecekte
GD	: Gün Doğumu
S	: Solucanlarım
BK	: Babamın Kuşu

EK	: Emek'in Konukları
FKBK	: Flüt Kazan Batu Kepçe
UKO	: Uranüs'te Karınca Olmak
AND	: Armut Nereye Düşer?
R	: Rüzgâr
PP	: Problemler Problemler
EKS	: Et Kafalı Sivilce
Ü	: Üşengeç
USU	: Uyu Sen Uyu
OYO	: Okuma Yazma Okulu
B	: Basın
DT	: Dondurma Tarifi
CY	: Canlı Yayın
PBY	: Para Biriktirmenin Yolları
H	: Hidrellez
AMTM	: Aç Mısın Tok Musun?
C	: Coco
DNG	: Dünya Ne Günü
SSS	: Sevinç'le Sevinçli Sabahlar
ŞT	: Şapşal Tost
TKR	: Telefon Kullanma Rehberi
TB	: Tuhaf Balo
ÖND	: Öğretmen Neden Çıldırdı
BANKEK	: Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı
İKÇY	: İğneyi Kuyuya, Çuvaldızı Yıldıza
İOB	: İkizler Okula Başlıyor
KSK	: Köpek Seven Kedi
PNY	: Papağanlar Ne Yer?
PÇK	: Piyano Çalan Kedi
ÖKY	: Ödevimi Kim Yapar
UÖ	: Unuttum Öğretmenim

SK	: Sınıfta Karmaşa
SA	: Sınıftaki Aslan
ÇH	: Çantadaki Hazine
HKP	: Haylaz Köpek Pati
KKG	: Kremalı Köpek Gofreti
FÇK	: Flüt Çalan Köpek
KG	: Korkunç Gölge
ÖSNG	: Öğretmen Sınıfa Ne Getirdi
GHOM	: Güneş Hep Orada Mıydı?
MİABK	: Mars'a İlk Ayak Basan Kim
SKÇ	: Sihirli Kekik Çayı
B	: Bebek
VÖ	: Vampir Öyküsü
KGDİ	: Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler
TGDİ	: Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletiler
UDGDİ	: Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler
EDGDİ	: Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler
AİDS	: AcquiredImmuno Deficiency Syndrome
P. E. N	:International Association of Poets, Playwrights, Editors, Essayistsand Novelists
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu

ŞEKİLLER

Şekil 1.1 Yazımsal İletişim Süreci	11
Şekil 3.1 Mavisel Yener'in Hikâyelerinde Tespit Edilen Eğitsel İletilerin Kullanılma Oranları	137

ÇİZELGELER

Çizelge 2. 1 Araştırmada Kullanılan Hikâyeler ve Yayınevleri	30
Çizelge 2. 2 Araştırma Verilerine Göre Oluşturulan Kategoriler	33
Çizelge 2.3 Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama.....	34
Çizelge 2. 4 Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama.....	35
Çizelge 2.5 Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama	35
Çizelge 2.6 Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama	36
Çizelge 3.1 Mavisel Yener'in Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı	130
Çizelge 3. 2 Kişisel Gelişimi Destekleyen İletilerin Kullanım Sıklığı	134
Çizelge 3. 3 Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı ..	135
Çizelge 3.4 Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	136
Çizelge 3.5 Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	136
Çizelge 3. 6 Hikâyelerdeki İletilerin Sunuluş Şekline Göre Sayıları.....	137

**MAVİSEL YENER'İN ÇOCUKLARA YÖNELİK
ÖYKÜLERİNDEKİ EĞİTSEL İLETİLER ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

ÖZET

Eğitimde kazandırılmak istenen değerler öğrenciye çeşitli yollarla verilebilir. Bu yollardan biri de yazınsal değeri olan edebî eserlerdir. Bu bağlamda hikâyeler, eğitsel ileti aktarılması konusunda önem taşıyan edebî türlerden biridir. Yazarların eserleri aracılığıyla aktardıkları iletilerin, eğitselliği ve sunuluş biçimleri yazınsal metin ölçütlerine uygun olmalıdır. Yazınsal nitelikteki kitaplardaki iletilerin sunuluş biçimine göre aktarılmasında, didaktik yönünün olmaması ve örtük olarak verilmesi önemlidir. Hikâyelerde aktarılan iletiler, çocukların kişisel özelliklerinin gelişimine katkı sağlarken, yaşadığı toplumun kültürel öğelerini öğrenmesine ve toplumsallaşma sürecine katılmasına yardımcı olur. Bu düşünceden hareketle araştırmada, Mavisel Yener'in çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerde eğitsel iletileri tespit etmek ve bu eğitsel iletilerin sunuluş biçimlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Yazarın incelenen 72 hikâyesinde yer alan eğitsel iletiler nitel araştırma kapsamında doküman incelemesi yöntemiyle saptanmış ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniklerinden kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Mavisel Yener'in incelenen hikâyeleri analiz edilmiş ve 56 farklı eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bu iletiler bir araya getirilerek incelenmiş, benzerlik ve farklılıkları doğrultusunda tematik bir kodlama yapılmıştır. Bu tematik kodlama sonucu 4 kategori oluşturulmuştur. Daha sonra bu kategoriler altına yerleştirilen iletilerin sunuluş biçimlerine bakılarak doğrudan ve dolaylı yoldan aktarılanlar olmak üzere 2 farklı kategori belirlenmiş ve kodlama tekrar yapılmıştır. Mavisel Yener'in incelenen eserlerinde toplam 592 ileti tespit edilmiştir. Bu iletilerin, amaçlarına göre 478 tanesi kişisel gelişimi, 96 tanesi toplumsal gelişimi, 15 tanesi ulusal gelişimi, 3 tanesi ise evrensel düşüncenin gelişimini destekler niteliktedir. Bu iletilerin sunuluş biçimlerine bakıldığında 537 tanesinin dolaylı yoldan, 55 tanesinin de doğrudan aktarıldığı görülmektedir. Mavisel Yener, çocuklara yönelik eserler veren önemli yazarlardan biridir. Yazar, çocuklarda okuma kültürü kendi deyimiyle okuma gereksinimi kazandırmayı amaçlamaktadır. Yazarın, eserlerinde bulunan iletilerinin eğitsel oluşu ve satır aralarına gizleyerek aktarması yazınsal ölçütlere uygun olarak yazdığını göstermektedir. Çalışma sonuçları gerek eğitimcilerin gerek de ebeveynlerin çocuklar için seçtikleri hikâyelerde, iletiler konusunda nelere dikkat etmeleri gerektiği noktasında rehberlik edecek ve ilkökul düzeyindeki çocukların

Mavisel Yener'in hikâyelerinden ne derece faydalanacakları konusunda yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İleti, Eğitsel İleti, Hikâye, Mavisel Yener

A STUDY ON EDUCATIONAL MESSAGES OF MAVISEL YENER'S CHILDREN DIRECTED STORIES

ABSTRACT

The values that are demanded for the students to acquire, can be given to the students in various ways. Literary works are one of these ways which have literary value. In this context, stories are one of the important literary genres in terms of transmission of educational message. Being educational and the way of presentation of the message of a writer which s/he transmitted via her/his written works should be appropriate with written text criteria. In the transmission of the messages in the written books according to way of presentation, it is important for them to be didactic and to give meaning implicitly. Messages that are transmitted in the stories make contribution to the personal development of children, as well as they help children to learn the cultural values of the society s/he live, and also helps to participate in the socialization process. From this point of view, in the research, it is aimed to identify the educational messages in the stories written by Mavisel Yener for children, and to reveal the way of presenting these educational messages. Educational messages which take part in the writer's 72 stories which were examined, have been detected and interpreted through document examination method within the context of qualitative research. Categorical content analysis, which is one of the content analysis techniques, has been used while analyzing data. Mavisel Yener's stories which were examined, have been read by using reasoning analysis and 56 different educational message have been identified. These messages have been examined by bringing together, and a thematic coding has been done in accordance with similarities and differences. 4 categories were formed as a result of this thematic coding. Then 2 different categories have been determined by considering the ways of presentation of the messages placed under these 4 categories and coding has been done again. In Mavisel Yener's written works which were examined, a total of 592 messages have been identified and 478 of them support personal development, 96 of them support social development, 15 of them support national development and 3 of them support the development of universal opinions. When it comes to ways of presentation of these messages, 537 of them were seen to be indirect and 55 of them were seen to be direct. Mavisel Yener is an important writer who creates written works for children. The writer, who does not have any concern like being informative, aims children to acquire compassion for reading, "necessity of reading" with his own words. The messages in his written works are educational and he transmits them implicitly, these two features demonstrate that he writes in

conformity with literary criteria. The outcomes of the research will guide both academicians and parents about what they should take into consideration in terms of the messages while choosing a story for children and will help children in primary school about to what extent they can benefit from Mavisel Yener's stories.

Key Words: Message, Educational Message, Story, Mavisel Yener.

I. GİRİŞ

Eğitim, çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (tdk. gov. tr) anlamına gelmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere eğitimden beklenen bilgi ve beceri kazandırma dışında, bireyin kişisel ve toplumsal değerleri tanınmasına ve kazanmasına yardımcı olmasıdır.

“Değerler, davranışlarımıza yol gösteren, rehberlik eden inançlar ve kurallardır. Eylem ve davranışlarımızın yerindeliğini, etkililiğini, güzelliğini, ahlakiliğini belirlemeye hizmet eden ilke ve standartlardır” (Hökelekli, 2011, p. 285). Gerek davranışlarımızda gerek topluma uyum sağlamamızda bizi aydınlatan en büyük etkenlerdir. “Her toplumun da kendine has değerleri vardır. Bu değerler milletin karakterini oluşturur” (Kalfa, 2013). Eğitimde kazandırılmak istenen değerler öğrenciye çeşitli yollarla verilebilir. Bu yollardan biri de yazınsal değeri olan edebî eserlerdir. Aslan (2010, p. 49), edebî eserler için şunları söylemektedir: “Bir his, duygu coşmasının, bir vecd, yahut bir sevincin, coşkunun verdiği ilhamın eseri olmak dolayısıyla değerler ve maneviyat alanına kategori olarak daha yakındır. Bu bakımdan edebî eserler, değerleri anlatma ve hissettirmede pek çok imkân sunmaktadır”

Edebî eserlerin yazılış amacı bir iletiyi (mesajı) aktarmaktır. “Çocuk edebiyatı ürünleri, genellikle çocuğa doğru davranış kalıplarını ve toplum içinde uyulması gerekli kuralları öğretmek; sevgi, saygı, iyilik, dürüstlük, yardımlaşma gibi bir takım değerleri kazandırmak; özetle çocuğu hayata karşı hazırlamak amacı gütmektedir (Arseven, 2005).

Çocuklara yönelik yazınsal edebî türlerin önemli yazarlarından biri de Mavisel Yener'dir. Yazdığı hikâyeleriyle kişisel, toplumsal, evrensel, ulusal değerlere ilişkin önemli iletiler aktarmaya çalışmaktadır. Bu nedenle bu çalışmayla Mavisel Yener'in hikâyelerindeki eğitsel iletiler tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.1 Çocuk Edebiyatında Hikâye Türü

Arapça hikâye kökünden türeyen ve İngilizce’de story, Fransızca’da histoire, Almanca Geshichte anlamına gelen hikâye edebî bir tür olması yanında (Özgül, 2005)’e göre “destandan masala, fikradan menkabeye, romandan tiyatroya, hatta senaryoya varana kadar bütün tahkiyeli metinleri kucaklar” nitelikte olan bir anlatım şeklidir.

Hikâye konusunda araştırmacıların farklı tanımlamaları vardır. Bunlardan birkaçına yer verilirse;

Belirli zaman ve yerde birkaç kişinin başından geçen gerçeğe uygun bir olayı anlatan veya birtakım kimselerin karakterini çizen ve çoğu kez birkaç sayfa tutan kısa yazılara hikâye denir (Oğuzkan, 2013, p. 98).

Demiray (1973, p. 27), “yaşanmış veya yaşanması mümkün bir hayatı yaşadıkları kabul edilenlerin karakterlerini belirten kısa yazılara” hikâye dendiğini belirtmiştir.

Yalçın ve Aytaş; hikâyeyi, şiir ve roman arasındaki bir yapı olarak değerlendirmişlerdir: “Genel olarak anlatmaya dayalı bir edebî tür olan öykü, çoğu zaman bir takım olaylara ve şahıslara da yer verdiği için romanla bir arada değerlendirilmeye tabii tutulmaktadır. Fazlalığı kabul etmeyen ve bir takım ölçütler, bu türü zaman zaman şiire yaklaştırmaktadır” (2011, p. 145).

Kıbrıs (2010, p. 239), hikâyeyi bir anlatım yöntemi olarak ele almakta ve “ Bir olayın ve durumun; okuyuculara sanki sözcükleri kullanarak resim yapar/ fotoğraf çeker gibi anlatımına yönelik her türlü yazıya ya da sözlü anlatıyı hikâye” olarak ifade etmektedir.

Özdemir (2012, p. 299) hikâyeyi, “Yaşanmış ya da yaşanması olanak içinde bulunan olayları, durumları ilgi çekici biçimde anlatan, okuyucuda heyecan ya da hoşlanma duygusu uyandıran yazılar” olarak tanımlamıştır

Yardımcı ve Tuncer (2002, p. 195), hikâyenin içeriğini, romana göre daha yüzeysel ve sınırlı olduğunu şu ifadelerle belirtmişlerdir: “Hikâye yapı bakımından romandan daha kısadır ve kahramanları azdır. İnsan hayatının yalnız bir yönünü anlatmakla yetinir. Romanda olduğu gibi insanlar arasındaki ilişkileri ayrıntılarıyla vermez. Bu yüzden sınırlı bir ölçü içerisinde konu edindiği olayı işlemeye çalışır”.

Ciravoğlu'na göre, hikâyenin görevi bilgi aktarmak değildir. Çocukların dŖnce dünyalarının geliŖmesinde, eŖitli konulara iliŖkin kavrama ve karŖılaŖtırma imknı bulmalarında önemli bir araçtır (2000, p. 77).

Kaplan (2003, p. 13) hikâyeyi, insanın ve hayatın görünen gerçekler arkasında gizlenmiŖ yönlerinin keŖfedilmesindeki öneminden Ŗyle bahsetmektedir: "Hikâye, anlaŖılması son derece güç olan hayatın ve insanın içine adeta bir pencere acar. Günlük hayatta insanlar hayatı ve insanı dıŖtan görürler. Hikyeciler bizlere eseri ile hayatın ve insanın ayrı bir yönünü gösterirler ve dıŖ grnŖlerinin arkasındaki gerçekleri keŖfederler".

Kavcar, Oğuzkan & Aksoy (2011, p. 94) ise, hikâye konusunda çok deđiŖik tanımlamaların yapılabileceğini ancak bunların hiç birinin kesin ve deđiŖmez tanımlar olmadığını Ŗyle aktarmaktadırlar: "Toplumdaki geliŖim ve deđiŖim doğrultusunda yazınsal türler de geliŖim ve deđiŖim gösterirler".

ocuk hikâyelerinde bulunması gereken zellikler Kıbrıs'a göre Ŗyle belirtilmiŖtir:

- a. Konular hedef kitle olarak seçilen çocukların ilgilerine, yaŖam deneyimlerine ve kavrayıŖ glerine uygun olmalıdır.
- b. Çocuğun izleyebilme gücüne uygun planları olmalı, giriŖ, geliŖme ve sonuç bölümleri mantıklı bir sıra izlenmiŖ olmalıdır.
- c. Çocuklar için sakıncalı konulara (cinsel, ideolojik, politik ve dinsel) yer verilmemiŖ olmalıdır.
- d. Anlatılan olaylar karmaŖık olmamalı, çocuğun ilgisini çekebilecek devinimli olay durumlara yer verilmiŖ olmalıdır.
- e. Bölümler ve paragraflar çok uzun olmamalı, anlatım ve betimlerden çok konuŖmalara yer verilmiŖ olmalıdır.
- f. Betimlemeler canlı olmalı, ruh çözümlmelerine gereğinden çok yer verilmemiŖ olmalıdır.
- g. Kitapta yer alacak resimler uygun nitelik, düzey ve miktarda olmalıdır
- h. Gldr ögesine aŖırılıđa ve kabalığa kaçılmadan yer verilmiŖ olmalıdır.

- i. İlginin canlı tutulması için olay ve ayrıntılar merak uyandırıcı biçimde kurgulanmış ve sunulmuş olmalıdır (2010, p. 179).
- j. “Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi bir plan.
- k. Somut, doğru fakat dikkati dağıtmayan ayrıntılar.
- l. Özellikleri iyi anlatan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç kuşku vermeyen kişiler (şahıslar, kahramanlar)
- m. Küçük şeylere (ayrıntılara) karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması” (Oğuzkan, 2013, p. 109).

1.2 Hikâye Türleri

1.2.1 Yazınsal anlamda hikâye türleri

Türk ve dünya edebiyatında hikâye kavramına yazınsal anlamda bakıldığında iki tür hikâye ile karşılaşılır. Bunlardan biri olay hikâyesi diğeri de durum hikâyesidir.

Olay Hikâyesi: Klasik hikâye ve Maupassant hikâye adlarıyla da bilinen bu tarzın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcisi Guy De Maupassant'tır. Olay hikâyesinin en önemli özelliklerinden biri yazarın kullandığı dile ve anlatı tekniğine verdiği önemdir. “Maupassant, ‘yalın diliyle’, ‘dengeli’ olay örgüsüyle, kısa ve öz sözle kurduğu öyküsünde gerçekliği , ‘dışarıdan bir bakış açısı’ Anlattığı olay sanki kurgu değil, görülmüş, yaşanmış ya da gözlenmiş bir olay izlenimini verir” (Uçan, 2005).

“Olay öyküsünde ağır basan öge olaydır. Genellikle öykücü gücünü seçtiği olayın yırtıcılığından alır daha doğrusu öyküyle okur arasındaki ilgi bağlantısını çarpıcılığıyla sağlamaya, kurmaya çalışır” (Özdemir, 1981, p. 195). Bu hikâyelerde yazar, kötümser bir bakış açısıyla olayı işler ve olumsuz bir sonla bitirir.

Olay hikâyesinde belirli bir planla oluşturulan yapı vardır. “Bu öykülerde plan ve kurgu yönüyle olay tasarlanır ve bu olay etkili bir sonla biter” (Kıbrıs, 2010, p. 239). Burada plandan bahsedilen, olay hikâyelerinde giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin olmasıdır.

“Bilindiği gibi her yazar malzemesini dış dünyadan alır. Bu dünyadan aldığı malzemeyi belli bir seçmeye ve ayıklanmaya tabi tutar ve böylece metni inşa eder. Olay hikâyesinde bu inşa son derece sun'idir (Doğan ve diğeri 2006, p. 332). Bu

hikâyelerde yazar, olayı nasıl işleyeceğini önceden tasarlar ve belirli plan dâhilinde işler.

Kolcu'ya göre (2011, p. 62), “Olay hikâyelerinde; başta olay daha sonra kişi, çevre (mekân), zaman planıyla kurgulanır”. Bu tarz öykülerde kurgunun önceden planlanması nedeniyle seçilen kişiler olaya uygunluk gösterecek nitelikte, mekân ve çevrenin ise olayı okuyucunun gözünde iyi canlandırmasına imkân vermek için çok iyi betimlenmesi gerekir.

Durum Hikâyesi: Modern hikâye ve Çehov tarzı hikâye adlarıyla da bilinen bu tarzın öncüsü Rus yazar Anton Çehov'dur. “Yazar olay öyküsünde olduğu gibi bir ‘giriş’e lüzum görmeden ve okuyucuyu öyküye hazırlayıcı nitelikte bir takdime girişmeden doğrudan doğruya ya olay örgüsüyle başlar ya da anlatmak istediği durumu olduğu gibi aktarır” (Kolcu, 2011, p. 73). Sonuç kısmı da genellikle ihmal edildiği için okuyucu, öykünün bittiğini anlayamaz. Durum hikâyesinde yazar sadece yazmak istemektedir. Bir planın olması gerekli değildir onun için.

“Durum hikâyesinde olay neredeyse yok denecek kadar azaltılmış ve yerine durumlar, hayattan kesitler öne çıkarılmıştır. Buna bağlı olarak hikâyede, merak ve entrika olayları ortadan kalkmış; büyük çatışmalar en az seviyeye inmiştir (Doğan ve diğerleri 2006, p. 333). Günlük hayatımızda karşımıza çıkabilecek her kesimden insanlar vardır bu hikâyelerde.

Kullanılan dile bakıldığında Çehov'da herkesin rahatlıkla anlayabileceği bir dilin kullanıldığı görülmektedir.

“Maupasant son derece karamsarken Çehov'un eleştirel bir gülümsemesi vardır. Maupassant'da akıl, Çehov'da hem akıl hem kalp vardır (Uçan, 2005). Maupassant genellikle doğrudan anlatımı kullanırken; Çehov, okuyucuyu düşündüren olayı sezdirerek aktaran dolaylı bir anlatım kullanmaktadır.

“Olay hikâyesinde de durum hikâyesinde de dramatize ederek anlatma ve karakterler canlandırma esastır” (Yakıcı ve diğerleri 2005, p. 213). Çatışma dramatize ederek anlatmanın temel yapısını oluşturmaktadır. Çatışmanın iyi kurgulanması okuyucunun hikâyeden daha çok zevk almasını sağlayacağı için verilmek istenen iletilerin de aktarımını daha kalıcı kılacaktır.

1.2.2 Konularına göre hikâye türleri

Konuları, temaları ve kişileri ele alış bakımından hikâye ve roman çeşitleri şöyledir:

Yakın çevre ile ilgili hikâyeler ve romanlar: Çocukların, yakın çevresinden okul, aile, sokak gibi yerlerde geçen ve burada yaşanan olayların anlatıldığı türlerdir. Kahramanları genelde çocuklardan oluşmaktadır.

Hissi/ duygusal hikâyeler ve romanlar:“Bazı hikâye ve romanlar, çocukların iç dünyalarında duygusal izlenimler uyandırma amacını güder” (Oğuzkan, 2013, p. 104). Bu tür eserlerde işlenen olaylar okuyucuda mutluluk, kızgınlık, nefret, heyecan gibi duyguları uyandırmaktadır. Özellikle kız çocuklarının duygusal gelişimleri dikkate alınırsa bu tür hikâyelerden daha fazla hoşlandıkları ortadadır.

Macera (serüven) hikâyeler ve romanlar: Her yaşta çocuğun ilgi duyduğu bir hikâye türüdür. Çocukların hayal güçlerini geliştirmeye yarayan bu hikâyeler, çocukları heyecanlandırıp gerilim içinde olmalarını sağlamaktadır. Ancak konusunun iyi seçilmiş olması çocuğun olumlu davranışlarına katkıda bulunabilir. Çılgın’a göre, bu tarz hikâyeler: “Hayal gücünü zenginleştiren ve okurda uyandırdığı merak duygusu ve heyecan dolayısıyla okuma alışkanlığı kazandırmada etkili olan bu tarz eserlerin ‘okuma hızını arttırıcı’ bir katkısı da vardır” (2006, p. 133).

Güldürücü/ mizahi hikâye ve romanlar: Bu tür hikâyelerde çocuklar eğlenerek bilgilenirler. Mizahi bir anlatımın kullanıldığı hikâye türüdür. Demiray (1973, p. 27), “Güldürücü hikâyelerin bazıları sanatçının hayalinden doğar, bazıları ise konularını folklordan alır. Türk folklorundaki gülünç, nezih fıkralar, özellikle Nasrettin Hoca fıkraları, bu tür için güzel bir örnektir”.

Tarihi hikâye ve romanlar: Özellikle on üç, on dört yaşından sonra erkek çocukların daha fazla ilgi gösterdiği bir hikâye türüdür. Ulusal bilincin ve vatan sevgisinin kazanılmasında çok önemli role sahiptirler. Bu tarz hikâyelerde ileti seçimi çok önemlidir. İletilerde, ön yargının oluşmasına sağlayacak ya da düşmanlık duygusu uyandıracak konular işlenmemelidir.

Hayvan hikâyeleri:“Bunlar, hayvanların hayatını sağlam gözlemlere ve dikkatli incelemelere dayanarak bir hikâye ve roman çerçevesinde anlatan eserlerdir” (Oğuzkan, 2013, p. 100). En önemli özelliği bu türün, çocuklarda hayvan sevgisini kazandırmaya çalışmasıdır.

1.2.3 Yaş gruplarına göre hikâye türleri

Hikâye türleri yaş gruplarına göre de değerlendirilebilir. Aytaş ve Yalçın, çocuk hikâyelerini yaş gruplarına göre şöyle değerlendirmiştir:

“Okul Öncesi: Bu yaş grubuna dâhil çocukların en önemli özelliği bir öykü metnini, okunmasının yanında, kendilerinin de öyküde anlatılan olayı yaşamak istemeleridir. Bu yüzden, öykülerde anlatılan olay, çocukların sadece duygularına hitap etmemeli, onların gözlediği ve yaşadığı olaylardan seçilmelidir.

İlköğretim Birinci Devresi: Eğilimleri içten dışa doğru olan bu yaş grubundaki çocukların, çevreleriyle daha uyumlu bir ilişki kurma arzusu içinde oldukları görülür. Paylaşımçı ve paylaştırmacı özellikleri ön plana çıkmaya başlamıştır.

İlk Gençlik Devresi: Bu yaş grubundaki çocuklar büyüklere yönelik öykü metinleri ile çocuk öyküleri arasında köprüdürler. Diğer yaş grubuna bağlı çocuklarda öyküler genellikle hayal mahsulü iken, bu yaş grubuna yönelik öyküler daha gerçekçidir. ” (2011, pp. 146-147).

Hikâye, çocuğun her yaşta yararlandığı bir edebî türdür. Çocuğun yaş seviyesine göre hikâyenin kısa ya da uzun oluşu; daha çok ya da daha az resimli oluşu değişebilir. Ancak nitelikli yazılmış hikâyelerin çocukta okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkisi önemlidir. “Hikâyeyi her yastan insan okuyabilir; ama bu türün çocuklar için vazgeçilmez önemi vardır. Hikâye çocuğu güdüler. Bu türün kısa olması çocukların okuma eğilimleri açısından da önemlidir. Çocuk bir hikâyeyi bazen tek solukta okuyabilir. Hikâyenin çocukta meydana getirdiği bu kısa aralıklı sürükleyicilik, çocuğun uzun dönemde iyi bir okuma alışkanlığı kazanmasına da yardımcı olur ” (Baş 2006).

1.3 Hikâyenin Unsurları

Hikâyeyi oluşturan unsurlar ortaktır ve bu unsurlar dört başlık altında değerlendirilebilir.

1.3.1 Olay/ Durum

Bir hikâyenin yaslandığı ana bölümdür. Olay, hikâyede yazarın üzerinde durduğu yaşantı veya durumdur. Yağmurun yağmasından, insanın doğumundan ölümüne

kadar başından geçenler, günlük hayat akışında karşılaşılabileceği her durum kısaca gerçekleşmiş veya gerçekleşmesi mümkün olan her şey olay kapsamına girmektedir.

Özdemir' e göre (1981, p. 185), olay ve durumun öykü ögesi olarak tanımı “Şöyle ki öykünün yaslandığı her olay, gerçekte insanın eyleme dönüşmüş tutkuları, özlemleri, düşleri ya da istekleridir. Bu yönden her olay ya da durum bir sorunu da birlikte getirir”. Öykünün başından sonuna kadar hissedilen bu sorun sayesinde okuyucunun ilgisi çekilir.

Olay hikâyelerinin yaslandığı ana unsur olan olayın, başlaması ve belirli bir süreçten sonra bitmesi gerekmektedir. Ancak durum hikâyelerinde olayın yerini durum almaktadır. “Fakat ‘durum’ diye nitelenen şeyde de bir ya da birkaç olayın silinmiş, metne yedirilmiş veya soyutlanmış varlığı her zaman hissedilir. Kısaca bir öyküde olay bütünüyle ortadan kaldırılamaz (Kolcu, 2011, p. 22).

İyi bir olay örgüsü ile yazılan hikâyelerde, çocuk kendini hikâyenin içinde o olayı yaşayan kişi olarak hisseder. Bu şekilde çocuk bir hikâyeyi okuyup bitirdiğinde yeni bir hikâyeyi okuma hevesi duyar.

Çocuğun yaş seviyesine göre de olay örgüsünün seçimi önemlidir. Hikâyelerde, küçük yaştaki çocuklar için anlayabileceği daha basit olaylar, büyük yaştakiler için karmaşık anlaşılması daha zor olaylara yer verilmelidir.

1.3.2 Zaman-Yer

Her olayın ya da durumun belirli zamanda ve belirli bir yerde geçmesi gerekmektedir. Anlatılan olay ve durumla, yer ve zamanın doğrudan ilişkisi vardır. Hikâyedeki olay ve durumun değişikliğine göre zaman ve mekânın da niteliği değişir.

Hikâyede yer, anlatılan olayın yaşandığı çevre veya mekândır. Hikâyelerde, “ Mekân tasvirleri konu ve kişileri anlamamıza yardımcı olur. Bazen sadece bir mekân tasvirinden yola çıkarak öykü hakkında öğrenmemiz gerekenlerin çoğunu öğreniriz” (Boynukara 2005).

Hikâyede zaman, hikâyedeki olayın yaşandığı zaman dilimidir. Bazen bir gün bazen de bu zaman diliminde yıllar anlatılabilir. “Bir hikâyede anlatılan olaylar belirli bir zamana bağlanabilir. Olay hikâyelerinde genellikle zaman belirtilir. Durum hikâyelerinde akan zamana pek yer verilmez” (Aytaş, 2006).

1.3.3 Bakış açısı / Anlatıcı

Hikâyeyi kimin ve nasıl anlattığı önemli bir konudur. Çünkü aynı olayı farklı kişiler çok farklı şekillerde tasarlayarak anlatabilir. “Herhangi bir varlık, olay ve insan karşısında, yazarın dünya görüşü, hayat tecrübesi, kültür, yaş, meslek, cinsiyet, ruh hali ve yere göre aldığı algılama, idrak etme ve yargılama tavrıdır” (Demirel ve diğerleri 2011, p. 198).

Bir hikâyede okuyucu, olay ile kendisi arasında hep başka birinin varlığını hisseder. Bu hikâyeyi anlatandır. Hikâyede anlatılan olay, anlatıcı tarafından; nesnel bakış açısıyla, üçüncü tekil kişi anlatıcı gözüyle, birinci tekil kişi anlatıcı gözüyle ve her şeyi bilen anlatıcı gözüyle aktarılabilir. “Birincil kişi görüş noktasında anlatıcı benli bir anlatım kullanır. Üçüncü kişili görüş noktasına göre yazar, kendini gizler. Ancak her şeyi bilir ve görür. Kısaca anlatıcı gözükmez ama her yerde hazır ve nazırdır” (Özdemir, 2012, p. 301). Üçüncü kişili görüş noktasının Akın’a göre şöyle bir dezavantajı vardır: “Hikâyenin inandırıcılığını yitirmesine ve bu nedenle çocuklar tarafından beğenilmemesine sebep olmaktadır” (2009, p. 69). Birinci tekil kişi anlatımda anlatıcının hikâyedeki karakterlerden biri olması nedeniyle nesnel olamayacağı düşünülmektedir.

Nesnel bakış açısı ise, “Anlatıcı olaylardan ve diyaloglardan çıkarılabilecek olandan fazlasını söylemez ya da savunmaz. Tarafsız anlatıcı kimliğiyle okuyucuya ne biliyorsam onu anlatıyorum, size herhangi bir şeyi empoze etmiyorum havasını yansıtır” (Boynukara, 2000, p. 135). Her şeyi bilen anlatıcının diğer bir adı da ilahi/ tanrısal bakış açısıdır. Burada anlatıcı gerçekleşmiş ya da gerçekleşmemiş tüm olaylarla ilgili her şeyi bilir. Kahramanların dışı yansıtmadığı duyguları hakkında bile bilgi sahibidir.

1.3.4 Kişi ve karakter

“Olayın oluşmasında etkili olan ya da olayı yaşayan insanlardır” (Demirel ve diğerleri 2011, p. 198). Öyküde anlatılan durum ya da olay kişi/ kişilerin başından geçecek ya da onları etkileyecektir.

Bir hikâyedeki karakterler, ana karakter ve yardımcı karakter/ karakterler olarak ayrılabilir. Hikâyede anlatılan olayı ya da durumu yaşayan karakter ana karakter, olayın ya da durumun yaşanmasına yardımcı olan karakter/karakterler yardımcı

karakterlerdir. “Öyküyle birinci derecede ilgili kişiye öykünün kahramanı, öteki kişilere de yan ya da ikinci derece kişiler denir” (Özdemir, 2012, p. 300). Bir öykünün kahramanı insan olabileceği gibi başka nesnelere, eşyalar, hayvanlar ya da başka varlıklar da olabilir.

Çocuk kitaplarındaki kişi ve karakterlerin çocuklarda etkisi oldukça önemlidir. Çünkü çocuklar hikâyenin kahramanı ile özdeşim kurarlar. Bu nedenle yazar, seçtiği kahramanın özelliklerine çok dikkat etmelidir.

Hikâyede kahramanlar bazen yazar tarafından doğrudan tanıtılırken bazen de okuyucunun anlatılan özelliklerden yola çıkarak tanınması beklenir. Boynukara’ya göre, “Gösterme yöntemini seçmiş bir yazarın eserinde tanıma büyük ölçüde okuyucuya bırakılırken, anlatma yöntemine dayalı bir eserde tanıma işi yazarın verdiği bilgilerle gerçekleşir” (2000, p. 136).

1.4 Yazınsal iletişim-ileti

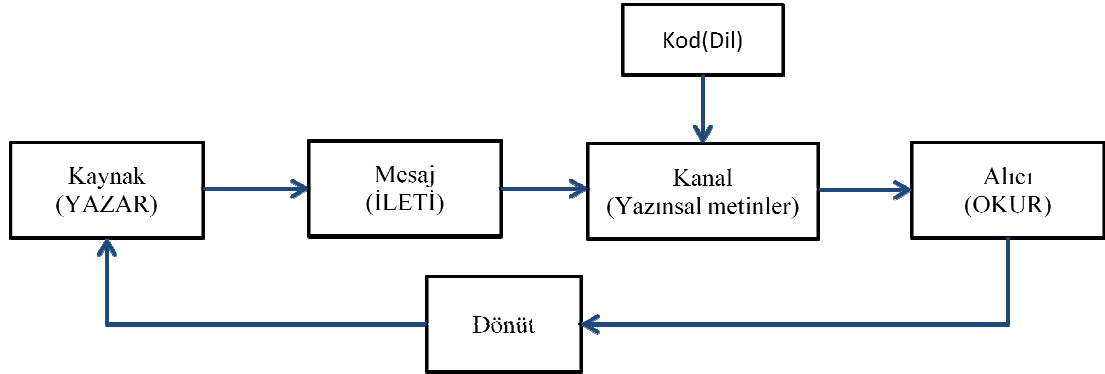
Latince “communicare” fiilinden gelen iletişim, “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon” (tdk. gov. tr) olarak tanımlanmaktadır.

Babacan iletişimin amacını, “Zihinler arasında ortak bir algı oluşturmaktır. Her iletişim etkinliğinin bir amacı, iletilmek istenen bir mesajı ve vermek istenen bir hedef kitlesi vardır” olarak açıklamaktadır (2007, p. 12).

İletişim süreci gönderilen mesajın alıcıya anlaşılır biçimde ulaştırma işlemidir. “İletişim sürecini başlatan kişiye kaynak; kaynaktan alıcıya gönderilen uyarıcılara mesaj; mesajın alıcıya iletilmesini sağlayan araç, yöntem ve tekniklere kanal; gönderilen mesaja hedef olan kişiye alıcı; alıcının kaynak tarafından gönderilen uyarıcılara verdiği tepkiye dönüt denir” (Ergin ve Birol, 2005, p. 27).

Göktürk (1998, p. 22) de, yazınsal iletişimle genel anlamda kullanılan iletişimin çok yönüyle birbiriyle benzerlik gösterdiğini aktarırken, yazınsal anlamdaki iletişimin kendine özgü yapısı olduğunu şöyle vurgulamaktadır: “Sözcüklerin bilinen anlamlarıyla gelen şey, yetersiz bir yanılsamadır ancak; yazınsal ileti, tek tek sözcüklerin ötesinde olandır”.

Yazınsal iletişimde kaynak, yazar; mesaj, ileti; kanal, yazınsal metinler; alıcı da okurdur. Bu süreç Şekil 1. 1. 'de gösterilmiştir (Kıran ve Kıran, 2006, p. 82)

Şekil 1.1 Yazınsal İletişim Süreci

Sever (2013, p. 57) de yazınsal iletişimin estetik yönünü “Sanatçıların yaşama yönelik deneyim ve birikimlerinin dil aracılığıyla estetik düzlemde paylaşılma süreci” olarak aktarmaktadır.

Çocuklarla yapılan yazınsal iletişim süreci çocuk yazınlarıyla gerçekleşmektedir. Çocuk yazınlarının öncelikli amacı şöyle belirtilmiştir: “Çocukların düşsel dünyalarını zenginleştirerek güven, sevgi, sevmeye, sevilme duyguları oluşturması, dil ve sosyal gelişimlerini destekleyerek iç ve dış dünyalarına katkıda bulunmasıdır” (Genç ve Yalınkılıç, 2011, p. 101). Her yazınsal yapıtta olduğu gibi çocuk yazınlarının da yazılış amaçlarından biri okurlarına ileti aktarmaktır. Ancak çocuk yazınlarının diğer yazınsal yapıtlardan farkı seslendiği kitlenin çocuklar olmasıdır.

Yazınsal iletişim öğelerinden olan mesajın (iletinin) çocuk yazınlarındaki eğitselliği ve sunuş şekli bu araştırmanın konusu olduğu için derinlemesine incelenecektir.

Bir yazınsal iletişimin temel ögesi olan ileti konusunda araştırmacılar tarafından farklı tanımlamalar yapılmıştır.

Ergin iletiyi “Mesaj, bir ya da birden fazla kişinin bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor davranışlarında değişiklik yapmak amacıyla düzenlenen işaretler örüntüsü” (2012, p. 43) olarak tanımlamıştır.

Püsküllüoğlu, ileti kavramını beş ayrı açıklama ile tanımlamıştır: “1. Söz ya da yazıyla gönderilen ve belli bir anlamı olan haber, es. mesaj. 2. Bir devlet büyüğünün ya da sorumlunun ilgililere ya da kamuoyuna gönderdiği haber, es. mesaj. 3. dil. Dilsel bildirişimde konusunun dinleyiciye yönelttiği göstergesel bütün, bildiri. es.

mesaj. 4. yaz. Bir yapıtın, bir yaratının dokusunda bulunan, sanatçının, yapıtın iletmek istediği temel düşünce, bildiri, es mesaj. 5. ruhb. Bildirişimde, vericinin belli bir anlam yükleyerek alıcıya gönderdiği ve onun da anlamını çözdüğü herhangi bir simge. es mesaj” (2002, p. 797).

Yazar, okuyucusuna vermek istediği tüm bilgileri ileti aracılığıyla sunmaktadır. Göğüş iletiyi “bir kimsenin başkasına bildirmek istediği haber, görüş öneri, yazın yapıtında insanlığa bildirilen yeni görüş, öneri” ifadeleri ile açıklamaktadır (1998, p. 70).

Özdemir iletiyi, yazarın yazma amacı olarak değerlendirmiş ve “yazarı yazmaya iten başka bir deyişle okuyucusuna vermek istediği ana düşünce, ana duygu” olarak aktarmıştır (1983, p. 16).

Sever, öğretici metinlerle edebiyat yapıtlarındaki iletinin farklı anlamlar taşıdığını belirtmiş ve “Öğretici metinlerde, yazarın savunduğu, vermek istediği düşünce biçimi; edebiyat yapıtlarındaki ise sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı akla gelmelidir” açıklamasını yapmıştır (2013, p. 140).

Eğitimin amacı çocuklarda olumlu davranış değişikliği kazandırmak olduğuna göre çocuk kitaplarının da bu amacı dil, içerik ve anlatım olarak desteklemesi gerekmektedir. Kitaplardaki iletilerin çocuğa sezdirilerek ve bu amaca uygun olarak aktarılması önemlidir.

Çocuk kitaplarında iletiler seçilirken dikkat edilmesi gereken konular vardır. Bunlar Oğuzkan’a göre, “aile, yurt, ulus, doğa ve yaşama sevgisi; güzelliğe karşı bağlılık ve duygudaşlık (sempati); başkalarına karşı nazik, saygılı ve dürüst olmanın erdemi; cesurluğun, kahramanlığın, özverinin değeri; kişisel girişimin önemi; gelenek ve göreneklere karşı bağlılık ve duyarlılık” olarak tespit edilmiştir (2010, p. 375).

Tür ve Turla, iletilerin çocuğu yanlış yargılara, boş inançlara, yazgıcılığa itmemesine değinmiş ve “Yazarın, çocuğun dünya görüşünü genişletebilecek, olumlu davranışlar kazandırmaya yönelik, doğa ve insan sevgisini, dostluğu, hoşgörüyü, yardımlaşmayı, haklara karşı saygılı olmayı aktarabilecek nitelikte iletiler vermesi önemli olacaktır” değerlendirmesinde bulunmuşlardır (2005, p. 40).

Çocuklar için yazılmış edebî türlerde ideolojik fikirleri işlemek sakıncalıdır ve eğitici değildir. Çılgın'a göre de, "Çocuk kitaplarının ideolojik düşünce yaklaşımıyla yazılması çağdaş çocuk yazımına uygun değildir. Çocuğu katı gerçeklerle yüz yüze getirici ve ona doğrudan doğruya nasihat verici tarzda hazırlanan kitaplar çocuğun edebiyattan zevk almasını engeller" (2006, p. 80).

Çocuklara edebî metinler aracılığıyla aktarılan iletilerin eğitsel olması son derece önemlidir. Demirel ve diğerleri, iletilerde bulunması gereken genel özellikleri şöyle sıralamıştır:

- "İletiler çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocuğun söz konusu gelişim boyutlarına olumlu katkılarda bulunmalıdır.
- İletiler ile konu-tema arasında yakın bir ilişkinin olmasına dikkat edilmeli.
- İletilerin aktarımında önemli bir araç olan konu, dil ve anlatım gibi özellikler, kendi içlerinde bir uyumu barındırmalıdır.
- İletilerin aktarımında anlatılan metnin özelliği de dikkate alınarak, elden geldiğince zengin bir yola başvurulmalıdır. Yani sadece örtük iletiler şeklinde değil, yerine göre doğrudan, dolaylı ve soru şeklindeki iletilerin de metnin içine yedirmiş olmalıdır.
- İletiler tıpkı tema/ ana fikir gibi eserin yazılma nedeni haline gelebileceği için en az tema/ ana fikir kadar üzerinde ciddi bir biçimde durulmalıdır" (2011, pp. 58-59).

1.5 İletilerin Sınıflandırılması

1.5.1 Sunuluş biçimlerine göre iletiler

İleti tanımlarına ve eğitselliğine yer verildikten sonra diğer önemli husus da iletilerin okuyucuya nasıl aktarılacağı konusudur.

Sever, öğretim maksatlı bir kitapla yazınsal nitelikli bir kitabın ileti aktarımının birbirinden farklı olduklarını şöyle ifade etmiştir: "Öğretim amacıyla hazırlanan bir çocuk kitabında temel amaç, çocuklara, öncelikle bilgi aktarmak, onların doğrudan bilgilenmelerini sağlamak; yazınsal nitelikte bir kitabın amacı ise çocukların, sezme,

duyma düşünme yetilerini geliştirmek, onlara insana özgü duyarlılıklar kazandırmaktır” (2013, p. 140).

Özdemir de, iletilerin veriliş biçiminin yazı ve yaratılara göre değişiklik göstereceğini şu ifadelerle aktarmıştır: “Öğretici boyutlu gazete ve dergi yazılarında ileti önceden saptanmıştır. Konu bu iletiyi somutlayıp yansıtmak için bir araçtır yalnızca. Yazınsal metinlerdeki ileti kesin bir yargıya dönüştürülerek aktarılamaz. Örtük ileti, gizli bir anlam gizli bir öz yükler (1983, p. 16).

Yazınsal nitelikteki kitaplarda iletiler aktarılırken, didaktik yönünün olmaması, çocuğun metinden hareketle, farkındalık kazandırarak verilmesi önemlidir. İletileri dolaylı yoldan ve doğrudan aktarma şekli, yazarın, edebî yapıtını yazınsal ölçütlere göre yazıp yazmadığını belirlemektedir.

1.5.1.1 Doğrudan aktarılan iletiler

Çocuklara bilgiyi aktarmayı amaçlayan ve sadece öğreticilik boyutunu ele alan kitaplardaki (makale, röportaj, ders kitapları) iletilerdir. Yazar, metin aracılığıyla vermek istediği düşünceyi doğrudan okuyucuya aktarmak istemektedir. “Öğretici metinlerdeki amaç okuyucuya bilgi vermek, öğretmektir. Bu metinlerde amaç, yazının içinde bir önerme biçiminde yer alır” (Sever, 2013, p. 134).

Didaktik yönü ağır basan ve nasihat verici iletilerle yazılan çocuk kitaplarının olumlu davranış ve okuma alışkanlığı kazandırmada etkisi daha azdır. Dilidüzgün de çocuk kitaplarının “aşırı öğreticilikten ve tek yanlı olmaktan kaçınmaları” gerektiğini savunmaktadır (1996, p. 123).

1.5.1.2 Dolaylı yoldan aktarılan iletiler

Yazınsal metinlerdeki amaç öğretmekten ziyade duyarlılık oluşturmaktır. Özellikle kurmaca eserlerde bulunan bu iletiler, metnin tamamına serpiştirilerek dolaylı yoldan okuyucuya aktarılır. Sever, “Sanatçılar, paylaşmak istediği duygu ve düşünceleri bu kurmaca anlam evreninin içinde, yazınsal ipuçlarıyla sunarlar. Okurun, ipuçlarından yararlanarak kendi duygu ve düşünce gücünün iletiye ya da iletilere ulaşması beklenir” (2013, p. 134). Okuyucunun sezgileriyle bu iletileri anlaması ve yorumlaması beklenir.

Yazınsal yapıtlar, insanın kendi ve yaşamla ilgili gerçekleri tartışır. Ancak bunu örtük ve kendi içinde estetik bir anlayışla yapar. “Kurmaca metin okuru, metindeki kavramsal temel örgüyü de, bu örgü ile gerçek yaşam bağlamının değişik yönleri arasındaki ilişkiyi de, metnin güdümüyle kendisi bulgulamak zorundadır” (Göktürk, 1997, p. 61).

1.5.2 Amaçlarına göre iletiler

Yazarlar, iletileri aracılığıyla okuyucunun kazanmasını istedikleri amaçları vardır. Bu çalışmada amaçlarına göre eğitsel iletiler şöyle sınıflandırılmıştır:

1.5.2.1 Kişisel gelişimi destekleyen iletiler

Bu tür iletiler, “Bir bireyi diğerlerinden ayıran zihinsel, duygusal ve sosyal niteliklerin toplamı” (Lukens, 1999 akt. Sever, 2013, p. 56) olarak tanımlanmıştır. Kişisel gelişim, kendini tanıma, başkalarıyla iyi iletişim kurabilme, karşılaştığı sorunlara karşı uygun çözümler bulabilme, hayata karşı olumlu bir bakış açısı kazanabilme gibi kişinin geçirdiği bir gelişim sürecidir.

“Kişisel gelişimi destekleme amaçlı iletiler, yazarın ya da toplumun doğru olarak kabul ettiği kurallar çerçevesinde bireyde değişiklikler yapmayı konu alan iletilerdir” (Akkaya, 2008, p. 14).

Çocuklar, kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurdukları için kahramanlar yazar tarafından çocuğun kişiliğine olumlu yönde etkileyebilecek türden seçilmelidir. “Çocukların önemsedikleri kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarını benimseyip kendilerine özgü dönüştürdüğü bu dönemde, kitaplar, yarattığı kahramanlarla, öykünebilecek yeni modeller yaratır. Bu modellerin, çocuk gerçekliğine uygun ve onların girişimciliğini destekleyecek eylemleri, çocukları da benzer davranışları yinelemeye isteklendirir” (Sever, 2013, p. 57).

Dilidüzgün (2004, p. 20), “Çocuk yazın ürünlerinin çocuğun kişilik ve düşünce gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikte olmaları gerektiğini” savunmaktadır.

1.5.2.2 Toplumsal gelişimi destekleyen iletiler

“Toplumsallaşma, toplumun genel geçer değerlerinin kişiler tarafından kazanılması sürecidir” (Sever, 2013, p. 65). Kişi toplumun bir parçası olduğu için doğal olarak o toplumun kültürüyle etkileşim halindedir.

“Çocuk gelişiminde en önemli süreçlerden biri toplumsallaşmadır. Yalın bir anlatımla toplumsallaşma, bireyin özellikle de çocukların belirli bir grubun işlevsel üyeleri haline geldikleri ve grubun öteki üyelerin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını kazandıkları süreçtir” (Gander ve Gardiner, 2001, p. 297). Yazar, toplumun bir üyesi olarak edebî eserinde, bulunduğu kültürün aktarıcısı niteliğindedir. Önemli olan bu kültür aktarımında gelenek görenekleri yaşatmaya dair olumlu iletilerin verilmesi, görgü ve toplumsal kuralların tanıtılmasıdır. Çocuğun topluma uyum sürecini kolaylaştıracak iletiler aktarılırken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de üslubun didaktik olmamasıdır.

1.5.2.3 Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler

Ulus, isim olarak millet, ulusal ise sıfat olarak milli (TDK, 2005, p. 2033) anlamındadır.

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarından biri de ulusal düşüncenin gelişmesini sağlamaktır. Bu durum, Millî Eğitim Temel Kanunu'nda “Türk Milletinin bütün fertlerini; Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” ifadeleri ile açıklanmıştır (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html).

Edebî ürünlerde, vatan sevgisi, dil bilinci oluşturma gibi konularda iletilerin aktarılmasına önem verilmesi gerekmektedir. Bu kategori altında değerlendirilen iletilerin, çocuğun olumlu duygular kazanmasına yardımcı olması ve örtük olarak aktarılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

1.5.2.4 Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler

Sadece bir yöredeki insanları değil dünyadaki bütün insanlığı ilgilendiren konularda verilen iletiler bu kategori içinde değerlendirilmiştir. Barış içinde yaşamak, zorluklarla mücadele etmek iletileri bu türün altında değerlendirilebilir.

“Evrensel iletiler tüm dünya milletlerini ortak paydada buluşturan ortak kültür öğeleri” (Gülgönül, 2014, p. 41) olduğu için yazınsal nitelikli kitaplarla bu kategori altındaki iletileri sıkça aktarmak gerekir. Milletlerin birbirlerine karşı saygı ve hoşgörü tutumlarının oluşabilmesi için bu değerleri iyi tanımaları ve içselleştirmeleri gerekmektedir. Çocuk kitaplarında bu iletilere yer verilmesi çocukların, bu değerleri tanımalarına ve duyarlılık oluşturmalarına yardımcı olacaktır.

1.6 Mavisel Yener’in Yaşamı

1962 Ankara doğumludur. 1984 yılında Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi’nden mezun olmuştur. Evli ve iki çocuk annesi olan yazar, diş hekimliği ile yazarlığı aynı anda sürdürmektedir. Roman, şiir, öykü, masal ve tiyatro oyunu türlerinde eserleri vardır. Varlık, Virgül, Edebiyat Eleştiri gibi yazın dergilerinde öykü ve yazıları yayınlanan Yener, TRT İzmir Radyosu’nda iki yıl süreyle “Mavi Mektuplar” isimli yazın köşesini, 2007’de TRT İzmir Radyosu’nda “Mavi sözcükler” isimli köşeyi, TRT- İzmir radyosunda 2009’da *Yüreğimizdeki Sesler* ve *Kitap Kurdu* isimli iki radyo programı hazırlamış ve sunmuştur. İki yazar arkadaşıyla (A. Akal, N. Yılmaz) birlikte kaleme aldığı “Mor Gece Mavi Gün” isimli oyunu Ankara Devlet Tiyatrosu’nda sahnelenmiştir. TRT Radyolarında oynanmış radyo tiyatroları vardır. “Küçük Hanımlar Küçük Beyler” adlı oyunu Uluslararası Tiyatro Festivali’nde Türkiye’yi temsil etmiştir.

Mavisel Yener ilk yazarlık deneyimini Gazete Ege’de çocuk köşesini hazırlamaya başlamasıyla kazanmıştır.

Edebiyatçılar Derneği, Yazarlar Sendikası, Dil Derneği, P. E. N Yazarlar Derneği, Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği’nin üyesidir.

Yazar, Genel merkezi İzmir’de olan AIDS ile Mücadele Derneğinin yönetim kurulu üyesi, uyuşturucu ve AIDS konusunda eğitici eğitmeni olarak çalışmaktadır. Çocuk edebiyatı atölyeleri gerçekleştirmektedir.

Çocuk edebiyatı türündeki eserleriyle aldığı ödüller şunlardır:

- (1978) Yaşar Kültür ve Eğitim Vakfı’nın Yazı Ödülü
- (1998) Yeni Asır gazetesinin İçimizdeki Köşe Yazarları Ödülü

- (1999) *Evinden Kaçan Masal* ile TÖMER Anadili Masal Yarışması Ödülü
- (2000) *Su Yeşili* öyküsü ile TÖMER Anadili 2000'e Öyküler Yarışması Ödülü
- (2001) Üşengeç adlı yapıtıyla BU Yayınevi Çocuk Mizah Öyküleri Ödülü
- (2002) Samim Kocagöz Öykü Birincilik Ödülü
- (2002) Ömer Seyfettin Öykü Birincilik Ödülü
- (2002) *Kayıp Seslerin İzinde* romanıyla BU Yayınevi Çocuk Romanı Birincilik Ödülü
- (2003) *Mavi Zamanlar* adlı yapıtıyla Tudem Edebiyat yarışması Çocuk Romanı Birincilik Ödülü
- (2004) *Mavi Ay* adlı ortak yapıt ile Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yılın Çocuk Şiiri Kitabı Ödülü
- (2004) İzmir'i Sevenler Platformu'nun, Başarılı ve Mücadeleci Türk Kadını Onur Ödülü
- (2005) *Ocakçı Gözleri* isimli öyküsüyle Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Ödülü
- (2009) ÇGYD (1994-2008) arasında 15 Yılın En İyi Çocuk Şiirleri Kitabı Özel Ödülü (Aytül Akal'la Birlikte)
- (2012) Çamlaraltı Koleji Cumhuriyete Sahip Çıkanlar ödülü
- (2013) Yılın Çocuk Kitapları Yazarı ödülü (Kosova)
- (2015) Uluslararası Found InTranslation Seçkisi Ödülü /Kayıp Kitaplıktaki İskelet (Aytül Akal ile birlikte)

1.6.1 Mavisel Yener'in edebî kişiliği

Mavisel Yener, yazma amacını çocuklarda kitap okuma alışkanlığı kazandırma değil de kitap okuma gereksinimini oluşturmak olduğunu vurgulamaktadır. Öğretici olmak gibi bir derdinin olmadığını savunan Yener, düşüncelerini şöyle aktarmaktadır:

“Yazarken ‘eğitici ve öğretici’ olmak gibi bir yaklaşımın hiçbir zaman olmadı, olmamalı da. Eğitmek ve öğretmek gibi bir çabaya girdiğinizde edebiyatın doğasından uzaklaşmış

oluyorsunuz. Benim tek derdim çocukları ileride okuyacakları iyi yazınsal yapıtların peşine düşebilmeleri için o “tat”ı vermektir. Çocukları düşündürmeyi seviyorum. Ucu açık metinlerle bunu yaptığım zaman ayrıntıları kaçırmamaya çalışan okurlar oluyorlar. Okumanın tadını verebilmek çok önemli. Ders kitabı tatsızlığındaki metinlerle karşılaşan, okuduğu kitaplarda sürekli öğüt aldığını hisseden çocuk, kitapla bağını gitgide gevşetecek, ilerinin “okumayan” bireyi olacaktır. Çocuk kitaplarındaki eğitici yan mutlaka satır arasına gizlenmiş iletiler biçiminde verilmelidir” (Şenkal 2007).

Yazar, öykülerinde mizahi anlatıma sıkça yer verirken, iletilerini doğrudan değil de satır aralarına gizleyerek örtük olarak aktarmaktadır.

Öykülerinde genellikle aile içi ilişkiler, dostluk, çevre bilinci, hayvan sevgisi, hoşgörü, dil bilinci, diş sağlığı gibi konulara rastlamak mümkündür. Gerçek hayatta yaşanabilecek olayları ele alması okuyucuyu heyecanlandırmakta ve kitabın içine çekmektedir.

Çocuk kitaplarının seçiminde dikkat edilmesi gerektiğini söyleyen Yener: “ Şiddet içerikli kitapları asla okumayın! Belleklerinde sevgi, barış, dostluk gibi kavramların kalmasına özen gösterin. Ona yaş grubuna uygun olmayan kitapları asla okumayın, sıkılır!” diye vurgulamaktadır (Sayman, 2011).

Olayları; çocukların gözünden, çocukların dünyasından vermektedir. Hikâyelerinde çocuklar, ailelerin gözünde suçlu, ailelerin arkasından iş çeviren kişiler değil tam tersine baskıcı ailelerin karşısında kendi dünyalarının kurmuş olan kişilerdir. Çocuklar arasında birliktelik saf, masumiyet kavramları üzerine inşa edilmiş olup aralarındaki birlikte pozitif ayrımcılık yoktur.

Dili sade ve anlaşılır, cümleleri ise genellikle kısadır. Ara ara devrik cümlelere de değinen yazar, Türkçenin zengin söz varlığı unsurlarından faydalanmayı ihmal etmez.

1.6.2 Mavisel Yener’in eserleri

Şiirleri

- Kar Sesi (Aytül AKAL ile) -2004
- Kuş Uçtu Şiir Kaldı (Aytül AKAL ile) -2004
- Mavi Ay (Aytül AKAL ile) -2004

- Şiirimi Kedi Kaptı (Aytül AKAL ile) -2004
- Denizin Büyüsü (Aytül AKAL ile) -2005
- Şiir Saldım Gökyüzüne (Aytül AKAL ile) -2006
- Ay Kaç Yaşında (Aytül AKAL ile) -2006
- Kırmızı Şemsiye (Aytül AKAL ile) -2007
- Komik Şiirler (7+)
- Gezmeyi Seven Şiirler (Aytül AKAL ile)

Romanları

- Kayıp Kitaplıktaki İskelet-2 Yaşayan Ölüler (Mavisel Yener- Aytül Akal)
2014
- Çılgınlar Sınıfı-1 Korsan Takımı - 2011
- Çılgınlar Sınıfı – 2 Çıldırın Kasaba - 2011
- Çılgınlar Sınıfı – 3 Dinozor Takımı -2011
- Çılgınlar Sınıfı- 4 Sırlar Takımı
- Kayıp kitaplıktaki iskelet-1 (Mavisel Yener- Aytül Akal) - 2011
- Dolunay Dedektifleri -6 Yarasa Yarışları
- Dolunay Dedektifleri -5 Ölüler Ormanı - 2010
- Dolunay Dedektifleri- 4 Korkunç Satranç - 2009
- Dolunay Dedektifleri- 3 Mumya Dükkanı
- Dolunay Dedektifleri-2 Dehşet Mektuplar
- Dolunay Dedektifleri -1 İz Peşinde -2007
- Mustafa Kemal Kayıp Seslerinin İzinde - 2007
- Önce Çocuklar Düşledi- 2004
- Sırsayar 2003
- Mavi Mamanlar-2003

- Mavi Olma-1999
- Dinozorla Kahvaltı

Masalları

- Evinden Kaçan Masal - 2005
- Beyaz Yunusun Gizemi - 2004
- Dipsiz Göl - 2004
- Düş Sandığı - 2004
- Köpeğim Âşık Oldu - 2004
- Köpek Okulu - 2004
- Masalcının Mektubu - 2004
- Mavi Orman - 2004
- Ödev Makinesi - 2004
- Tırtıl Teyze - 2004
- Uçan Goril - 2004
- Sihirli Masallar (derleme)
- Elma Şekeri Ülkesi -2012

Öyküleri

Palyaço Okulu- El Yazısı (5 kitap) - 2013

- Ödevimi Kim Yapar
- Unuttum Öğretmenim
- Sınıfta Karmaşa
- Sınıftaki Aslan
- Çantadaki Hazine

Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri - 2012

- İkizler Okula Başlıyor

- Köpekleri Seven Kedi
- Papağanlar Ne Yer
- Piyano Çalan Kedi
- Sihirbaz Dinozor

Haylaz Pati'nin Serüvenleri - 2012

- Haylaz Pati'nin Serüvenleri-1 Haylaz Köpek Pati
- Haylaz Pati'nin Serüvenleri-2 Kremalı Köpek Gofreti
- Haylaz Pati'nin Serüvenleri-3 Flüt Çalan köpek
- Haylaz Pati'nin Serüvenleri-4 Korkunç Gölge
- Haylaz Pati'nin Serüvenleri-5 Öğretmen Sınıfa Ne Getirdi
- Gitme "Dönmezsın"- 2011
- Öğretmen Neden Çıldırđı -2009
- Zaman Torbası - 2007
- Zeki'nin Zekâsı Kaçtı - 2006
- Vampir Öyküsü - 2005
- Kızlar Sünnet Olur Mu? - 2004
- Derin Yırtmaç -2004
- Çikolata Zamanı-2002
- Hayaletten Mektuplar
- Üşengeç - 2001

1.7 İlgili Araştırmalar

2002 yılında Erdi tarafından hazırlanan "*İpek Ongun'un 'Bir Genç Kızın Gizli Defteri' Adlı Romanında Yer Alan Eğitim Amaçlı İletiler*" adlı çalışmadır. Bu çalışmanın amacı 'Bir Genç Kızın Gizli Defteri' adlı romanda 12 yaş ve üstü çocuklara yönelik ne gibi iletiler olduğunu görme, bu iletilerin eğitsel yanlarını

araştırma ve bunların işlevlerini değerlendirmektir. Sonuçta da yazarın iletilerinin, ergenlik dönemindeki çocukların kişisel, duygusal ve ahlaki gelişimini destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Ancak bu araştırmada, okurun Türk milli kültürünü tanımadan önce yabancı kültürleri tanımaya çalışması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

2005 yılında Küçük tarafından hazırlanan “*İlköğretim 6. , 7. ve 8. Sınıflarda Okutulan Türkçe Kitaplarındaki Düz Yazı Metinlerinin Çocuğa Görelik İlkesine ve Metinlerin İçerdiği Eğitsel İletilere Göre İncelenmesi*” adlı çalışmanın amacı 6. , 7. , 8. , sınıf Türkçe ders kitaplarının çocuğa görelik açısından ve eğitsel iletiler açısından incelemektir. Elde edilen bulgulara göre Türkçe ders kitaplarının çocuklarda, kitap okumaya ilgi duyma, eleştirel düşünebilme, farklı yaşantıları tanımaya istekli olma, eleştirel düşünebilme gibi beklentileri karşılayamadıkları görülmüştür. Dil ve anlatım yönüyle çocuğa görelik açısından uygun olduğu ve sınıf seviye farkları olmasına rağmen benzer iletileri aktardığı görülmüştür.

2006 yılında Arpacı tarafından hazırlanan “*Çocuk Kitaplarında İletiler ve İletilerin Aktarım Biçimi (Sevim Ak Örneği)*” adlı çalışmadır. Sevim Ak’ın 6 romanı ve 95 hikâyesindeki eğitsel iletiler ve bu iletilerin aktarılma şekilleri üzerine yapılan bir çalışmadır. Aktarılan iletilerin çocuğun bilişsel, ahlaki, toplumsal, kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

2008 Erdi tarafından hazırlanan “*Türkiye’de 1980-1985 ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)*” isimli çalışma ile 1980-1985 ve 2000-2005 yılları arasında Türkiye’deki siyasi, ekonomik, sosyal değişikliğin çocuk edebî ürünlerinde bulunan iletilerde ne gibi değişiklikler olduğunu saptamaya çalışmaktadır. Türkiye’deki değişimin iletilere de yansıdığı çıkan sonuçlardandır.

2008 yılında Özdemir tarafından “*Sevim Ak’ın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler*” adlı çalışmada, Sevim Ak’ın hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletileri saptamak amacı ile 5 romanı ve 39 hikâyesi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, yazarın aktardığı iletilerin, yazınsal ölçütlere uygun olduğu ve çocuğun bilişsel, ahlaki, kişilik ve toplumsal gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir.

2008 yılında Akkaya tarafından hazırlanan“*Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerindeki İletiler ve Bu İletilerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi*” adlı çalışmada tespit edilen iletiler; kişisel, toplumsal, ulusal, ahlaki, dini, evrensel, ekonomik kategorileri altında değerlendirilmiş ve yazarın kişisel gelişimi destekleyen iletileri incelenen eserlerde daha fazla kullandığı tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen eserlerde yazarın aktardığı bazı iletilerin de çocuğa uygun olmadığı görülmüştür.

2010 yılında Kılıç tarafından hazırlanan“*Çeviri Çocuk Klasiklerinde Eğitici İletiler (MEB'in 2005 Yılında İlköğretim Öğrencilerine Önerdiği 100 Temel Eser Örneğinde)*”adlı çalışma ile çeviri çocuk klasiklerindeki iletilerin hangi değerleri ortaya koyduğu ve çocukların bu kitapları beğeni düzeyleri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çeviri çocuk klasiklerinde başta toplumsal ve ahlaki değerler olmak üzere birçok çeşit ileti bulunmuştur. Çeviri çocuk klasiklerinden bazılarının çocuklar tarafından çok beğenildiği bazılarının da beğenilmediği ortaya çıkan sonuçlardır.

2011 yılında Barış tarafından hazırlanan“*Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler*” isimli çalışmadır. Bu çalışmanın amacı yazarın on dört çocuk romanında yer alan eğitsel iletilerin eğitimciler ve ebeveynler açısından çocuk eğitimindeki faydalarını belirlemektir. Yazarın incelenen eserlerindeki iletileri amacına ve eğitselliğe uygun olarak aktardığı tespit edilmiş ve insani iletilere diğer iletilerden daha çok yer verdiği belirlenmiştir.

2011 yılında Yakar tarafından hazırlanan“*Mustafa Ruhi Şirin'in Türk çocuk edebiyatındaki yeri ve eserlerinin eğitsel değeri üzerine*” adlı çalışmadır. Çalışmada Mustafa Ruhi Şirin'in tüm eserleri ve kendisiyle yapılmış tüm çalışmalar kullanılmıştır. Çalışmanın amacı Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk edebiyatı ile ilgili görüşlerini ve düşüncelerini açıklamak, eserlerindeki iletilerle çocuk edebiyatındaki yerinin belirlenmesidir. Çalışma sonuçları ile yazarın çocuk edebiyatı konusunda önemli bir yeri olduğunu vurgulamıştır

2012 yılında Özaslan tarafından hazırlanan“*Muzaffer İzgü'nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler*” adlı yapılan çalışmanın amacı Muzaffer İzgü'nün çocuk hikâye ve romanlarında yer alan eğitsel iletileri tespit etmek ve bu iletilerin nasıl aktarıldığını belirlemektir. Araştırmada, yazarın 10 tane hikâyesi ve 10

romanı incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre incelenen çocuk kitaplarının çocuklara tavsiye edilebilir nitelikte olduğu görülmüştür.

2013 yılında Kaplan tarafından “*Hidayet Karakuş’un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler*” isimli çalışma hazırlanmıştır. Bu çalışmada, Hidayet Karakuş’un doksan iki hikâyede ve on üç romanda yer alan eğitsel iletilerin tespit edilmesi ile yazarın çocuk edebiyatına olan katkısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bulgulardan yola çıkarak yazarın incelenen eserlerinde kişisel gelişimi destekleyen iletilerin diğer eğitsel iletilerden daha fazla kullandığı görülmüştür. Çalışma sonuçlarının eğitimcilerin, velilerin ve ilgililerin eğitsel ileti aktarımı konusunda nitelikli eserleri seçmelerinde kaynaklık etmesi beklenmektedir.

2014 yılında Sert tarafından “*Mustafa Ruhi Şirin’in şiirlerinin Türkçe Öğretimi bağlamında tema ve iletiler açısından incelenmesi*” adlı çalışmada, Mustafa Ruhi Şirin’in sekiz adet şiir kitabında yer alan şiirlerin ortaokul 6, 7, 8. sınıflar Türkçe Dersi programı gözetilerek Türkçe öğretimi bağlamında tema ve iletiler açısından incelenmiştir.

2014 yılında Kılınç tarafından hazırlanan “*Mevlana İdris Zengin’in hikâye ve masallarındaki iletiler ve bu iletilerin Türkçe eğitimi açısından incelenmesi*” adlı çalışmada Mevlana İdris’in masal ve hikâyelerinde ferdi, içtimai, ahlaki, dini, milli ve evrensel konularda iletiler aktarıldığı tespit edilmiştir. İncelenen eserlerin ileti açısından zengin olduğu ve çocuğun sosyal hayatına dair iletilerin diğer iletilere oranla daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Yazarın aktardığı iletilerin bazılarının çocuklara uygun olmadığı çıkan sonuçlardandır.

2014 yılında Gülgönül tarafından “*Bilgin Adalı’nın hikâye ve romanında yer alan eğitsel iletiler*” adlı çalışma Bilgin Adalı’nın otuz sekiz hikâyesinde ve on romanında yer alan eğitsel iletilerin hangi yönleriyle ele alındığını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma bulgularından çıkan sonuçlara göre Bilgin Adalı’nın incelenen eserlerindeki iletilerin çocuğun içinde bulunduğu gelişim özelliklerine uygun olduğu görülmüş ve yazarın, kişisel gelişimi ve toplumsal gelişimi destekleyen iletileri diğer iletilere oranla daha fazla kullandığı sonucuna varılmıştır.

Eğitsel iletilerle yapılan çalışmalar dışında Mavisel Yener'le ilgili yapılan araştırmalar da vardır.

2010 yılında Aydemir tarafından hazırlanan “*Çocuk edebiyatı yazarı olarak Mavisel Yener'in eserleri üzerine bir araştırma*” adlı çalışmanın amacı Mavisel Yener'in eserlerinin çocuk edebiyatı kapsamında kullanılabilirliğini tespit etmektir. Bu çalışmada, Mavisel Yener'e ait roman, hikâye ve masal türüne ait tüm eserleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Mavisel Yener eserleriyle ve kullandığı dille çocukların gerek ruhsal, gerek bilişsel gelişimlerine büyük katkı sağladığı görülmüştür.

2011 yılında Öncü tarafından hazırlanan “*Mavisel Yener'in romanlarında Çocuk ve eğitim teması*” adlı çalışma, Mavisel Yener'in çocuk ve eğitim ile ilgili eserlerinde, eğitim konusundaki tespitlerini ve eğitim ortamı ile ilgili uygulamaların nasıl olması gerektiği ile ilgili görüşlerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışmada, Mavisel Yener'in eserlerinin çocuk edebiyatına uygunluğuna bakılarak çocuk edebiyatı alanında eser vermek isteyenlere ne derece örnek olabileceğini görmek adına önemlidir.

II. YÖNTEM

2.1 Problem Durumu

Toplumların geleceğini belirleyen çocukların, iyi yetiştirilmesi yadsınamaz bir gerçektir. Yarının büyükleri olan çocukları yetiştirmek için daha çocukluk yıllarından başlanarak nitelikli ve amaçlı bir eğitimin verilmesi gerekmektedir. Bu konuda da en önemli görevlerden biri çocuklar için hazırlanan yazınsal ürünlere düşmektedir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin temel amacı, öğretmek değil, çocuklara duyarlılık kazandırmak, onların güzele yönelik duyguların geliştirmektir. Daha genel bir belirlemeyle, çocuk edebiyatının öncelikli sorumluluğu, çocukların duygu ve düşünce evrenini genişletmek, onların dilin ve çizginin olanaklarıyla yaşam ve insan gerçeğini tanıtmaktır. Tek ve değişmez bir tanıma sığdırılmayan bu gerçeği, çocuklarla paylaşabilmek için dilin (genel olarak sanatın) olağanüstü anlatım olanaklarına gereksinim vardır (Sever, 2013, p. 143).

Çocuk kitapları, doğru davranışı kazandırmada, ulusal değerleri aşılama, olumlu duygular oluşturmada aileden, okuldan, öğretmenden çok daha etkin araçlardır. İyi hazırlanmış bir çocuk kitabıyla çocuğu iyi yetiştirmek mümkün olmakla birlikte ideolojik düşünceler oluşturma maksadıyla hazırlanan ya da sırf baskılı bir kaynak olsun diye eğitsel iletilerine dikkat edilmeyen kitapların da çocuğa büyük kötülük verdiği ortadadır. “Çağdaş çocuk yazını çocuğa uygun olmalı ancak çocukça olmamalı, çocuğun kültür gelişimine, düş gücünün gelişmesine, okuma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunabilecek nitelikte olmalıdır” (Dilidüzgün, 2004, p. 18).

Son yıllarda piyasada yerli ve yabancı yazarlardan oluşan birçok çocuk kitabı görmek mümkündür. Ancak bu çocuk kitaplarının çocuklar için uygun yeterliliğe sahip olup olmadığı araştırılması gereken bir gerçektir.

Çocuklarda okuma alışkanlığı didaktik öğretileri olan yapıtlarla değil yazınsal değeri yüksek yapıtlarla kazandırılır. Sever de (2013, p. 46), “Okuma kültürü edindirmenin uzun ve birbiriyle ilişkili bir süreci içerdiği düşünüldüğünde, çocuğa göre olan

nitelikli yapıtların, okuma alışkanlığı kazandırmanın da temel bir aracı olduğu söylenebilir” diye ifade etmiştir.

İyi bir çocuk kitabı çocuğun kendini tanımasına ve toplumla etkileşim kurmasına yardımcı olur. Aktarılan iletilerin de çocuğun kişisel gelişimine, toplumsal gelişimine, ahlaki gelişimine, ulusal düşüncenin gelişimine ve evrensel düşüncenin gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması gerekmektedir.

İyi bir çocuk yazının olması gereken özellikleri doğrultusunda bu araştırmada, Mavisel Yener’in çocuklara yönelik yazdığı 72 tane hikâyesindeki iletilerin varlığı, eğitselliği, aktarılış şekli problem konusu edilmiştir.

2.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Mavisel Yener’in çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerindeki eğitsel iletileri tespit etmek ve bu eğitsel iletilerin aktarılış şeklini ortaya koymaktır.

2.3 Araştırmanın Önemi

Çocuklara verilebilecek nitelikli eğitimin en temel yapısı onları doğru çocuk yazınlarıyla buluşturmak olacaktır. Yazınsal metinlerde bulunan iletiler üzerine yapılan çalışmalar, yeni yapılacak olan çalışmalara yön vermesi adına önemlidir.

Çalışma sonuçları gerek eğitimcilerin gerek de ebeveynlerin çocuklar için seçtikleri hikâyelerin iletiler konusunda nelere dikkat etmeleri gerektiği noktasında rehberlik edecek ve ilkökul düzeyindeki çocukların Mavisel Yener’in hikâyelerinden ne derece faydalanacakları konusunda yardımcı olacaktır.

2.4 Problem Cümlesi

Mavisel Yener’in çocuklara yönelik hikâyelerindeki eğitsel iletiler nelerdir?

2.5 Alt Problemler

1. Mavisel Yener’in hikâyelerinde kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?

2. Mavisel Yener'in hikâyelerinde toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
3. Mavisel Yener'in hikâyelerinde ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
4. Mavisel Yener'in hikâyelerinde evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
5. Mavisel Yener'in hikâyelerinde yer alan eğitsel iletilerin aktarım şekli nasıldır?

2.6 Sınırlılıklar

Araştırmamız Mavisel Yener'in çocuklara yönelik hikâyelerindeki eğitsel iletilerin tespit edilmesi üzerine olduğu için 23 tane hikâye kitabıyla sınırlı tutulmuştur. Gitme "Dönmezsın" ve Derin Yırtmaç adlı hikâyeleri 7- 11 yaş grubuna uygun olarak düşünülmediği için araştırma dışı bırakılmıştır.

2.7 Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde, araştırmanın modeline, inceleme nesnelere, verilerin toplanmasına ve analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Mavisel Yener'in hikâyelerinde yer alan eğitsel iletiler doküman incelemesi yöntemiyle saptanmış ve yorumlanmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir" (Yıldırım & Şimşek, 2013, p. 217).

2.8 Araştırma İnceleme Nesneleri

Mavisel Yener'in 7-11 yaş grubu öğrencilerine uygun olan hikâye kitaplarındaki eğitsel iletilerin saptanması amacıyla yapılan bu araştırmanın inceleme nesneleri, 23 tane kitap ve toplam 72 öyküdür. Araştırmaya sadece Gitme 'Dönmezsın' ve Derin Yırtmaç hikâye kitapları ilkokul öğrencilerinin yaşına uygun olmadıkları için dâhil edilmemiştir.

Çizelge 2. 1 Araştırmada Kullanılan Hikâyeler ve Yayınevleri

S. NO.	KİTAP ADI	ÖYKÜ SAYISI	YAYINEVİ
1	Zeki'nin Zekası Kaçtı	4	BİLGİ YAYINEVİ
2	Kızlar Sünnet Olur Mu?	9	BİLGİ YAYINEVİ
3	Çikolata Zamanı	5	BİLGİ YAYINEVİ
4	Zaman Torbası	5	BİLGİ YAYINEVİ
5	Hayaletten Mektuplar	1	UÇANBALIK YAYINEVİ
6	Üşengeç	18	BİLGİ YAYINEVİ
7	Öğretmen Neden Çıldırdı?	10	UÇANBALIK YAYINEVİ
8	Vampir Oyküsü	5	BİLGİ YAYINEVİ
9	Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri		
9. 1	İkizler Okula Başlıyor	1	BİLGİ YAYINEVİ
9. 2	Köpekleri Seven Kedi	1	BİLGİ YAYINEVİ
9. 3	Papağanlar Ne Yer	1	BİLGİ YAYINEVİ
9. 4	Sihirbaz Dinazor	1	BİLGİ YAYINEVİ
9. 5	Piyano Çalan Kedi	1	BİLGİ YAYINEVİ
10	Haylaz Patinin Serüvenleri		
10. 1	Haylaz Köpek Pati	1	TUDEM YAYINEVİ
10. 2	Kremalı Köpek Gofreti	1	TUDEM YAYINEVİ
10. 3	Flüt Çalan Köpek	1	TUDEM YAYINEVİ
10. 4	Korkunç Gölge	1	TUDEM YAYINEVİ
10. 5	Öğretmen Sınıfa Ne Getirdi	1	TUDEM YAYINEVİ

Çizelge 2. 1 (Devam) Araştırmada Kullanılan Hikâyeler ve Yayınevleri

11	Palyaço Okulu		
11. 1	Ödevimi Kim Yapar	1	BİLGİ YAYINEVİ
11. 2	Unuttum Öğretmenim	1	BİLGİ YAYINEVİ
11. 3	Sınıfta Karmaşa	1	BİLGİ YAYINEVİ
11. 4	Sınıftaki Aslan	1	BİLGİ YAYINEVİ
11. 5	Çantadaki Hazine	1	BİLGİ YAYINEVİ

Araştırmada kullanılan hikâye kitaplarının 5 tanesi Tudem Yayınevi'nde, 2 tanesi Uçanbalık Yayınevi'nde ve 16 tanesi de Bilgi Yayınevi'nde yayımlanmıştır.

2.9 Verilerin Toplanma Süreci

2.9.1 Veri toplama araçları

“Doküman incelemesi belli başlı beş aşamada yapılabilir: (1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliğini kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme ve (5) veriyi kullanma” (Forster, 1995 akt. :Yıldırım & Şimşek, p. 223).

2.9.1.1 Dokümanlara ulaşma

Araştırmanın inceleme nesnelere göre Mavisel Yener'in 23 tane hikâye kitabı Çizelge 2. 1'de yer alan ilgili yayınevlerinden temin edilmiştir.

2.9.1.2 Özgünlüğü (orijinallik) kontrol etme

Elde edilen dokümanlar yayınevlerinden elde edilmiş ve asıllarının aynıdır. Herhangi bir şekilde dokümanlar üzerinde oynanmamıştır. Bandrollü olmalarına dikkat edilmiştir.

2.9.1.3 Dokümanları anlama

Verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama sistemi esas alınarak her bir hikâye okunmuş ve incelenmiştir. İnceleme sonucunda tespit edilen eğitsel iletiler bir araya getirilmiş benzerlik ve farklılıklarına göre ayrı ayrı gruplanarak kategoriler

oluşturulmuştur. Her eğitsel ileti ilgili kategorinin altına işlenmiştir. Yapılan kodlamalar ilgili bölümlerde yorumlanmıştır.

2.9.1.4 Veriyi analiz etme

Dokümanlar (öykü kitapları)tek başına bu araştırmanın tüm veri setini oluşturmaktadır. Araştırma, Mavisel Yener'in öykülerindeki eğitsel iletileri saptama amacına yönelik olduğu için içerik analizine tabi tutulmuştur.

İçerik analizi, araştırmacı tarafından tanımlanmış araştırma sorusu açısından önem arz eden anlam içerikleri üzerinde odaklaşan bir arama ve tarama stratejisidir (Gökçe, 2006, p. 17).

2.10 Toplanan Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi tekniklerinden kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım & Şimşek, 2013, p. 260).

2.10.1 Verilerin kodlanması ve temaların bulunması

Verilerin kodlanmasında, “Verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama” esas alınmıştır. “Bu tür araştırmalarda araştırmacı, verileri satır satır okur ve araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutları saptamaya çalışır. Ortaya çıkan anlama göre araştırmacı, belirli kodlar üretir ya da doğrudan verilerden yola çıkarak kodlar oluşturur (Şimşek &Yıldırım, 2013, p. 264).

Mavisel Yener'in 23 tane hikâye kitabı analiz edilmiş ve eğitsel iletiler tespit edilmiştir. Okunma sonucu tespit edilen eğitsel iletiler şunlardır:“sorumluluk almak, hayal gücünü kullanmak, anılara değer vermek, alay etmemek-küçümsememek, güvenmek- güvenilir olmak, tedbirli olmak, vefalı olmak, işini severek yapmak, yardımsever olmak, bencil olmamak, sevgiye değer vermek, araştırmacı kişiliğe önem vermek, çalışmaya değer vermek, fikirlere saygı göstermek, doğru iletişim kurmak, yaşama sevinci ile dolu olmak, çözüm odaklı düşünmek, hoşgörülü olmak, önyargılı olmamak, azimli olmak, sağlığını korumak, kararlı olmak, emeğe saygı duymak, yol gösterici olmak, düşünceli davranmak, tutarlı olmak, öz güvenli olmak,

empati kurmak, dikkatli olmak, öfke kontrolünü sağlamak, hatalardan ders almak, üşengeç olmamak, çocuğa değer vermek, paylaşmak, hakka saygı duymak, sabırlı olmak, dostluğa önem vermek, temizliğe önem vermek, soğukkanlı olmak, okumaya önem vermek, fedakar olmak, misafirperver olmak, zamanı etkin kullanmak, korkuya kapılmak, komşuluk ilişkilerini yaşatmak, görgü kurallarına uymak, gelenek ve görenekleri yaşatmak, birlik ve beraberliğe önem vermek, toplumsal eşitliği gözetmek, dürüst olmak, alçak gönüllü olmak, tutumlu olmak, vatanını sevmek, dil bilinci oluşturmak, barış içinde yaşamak". Bu iletiler bir araya getirilerek incelenmiş, benzerlik ve farklılıkları doğrultusunda tematik bir kodlama yapılmıştır. Bu tematik kodlama sonucu kategoriler oluşturulmuştur. Kategoriler ve altındaki iletiler uzman görüşüne sunulmuş ve Çizelge 2. 2’de gösterilen 4 tane kategori oluşturulmuştur. Tezin literatür bölümünde, amaçlarına göre yapılan ileti sınıflandırmasında her bir kategori hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Çizelge 2. 2Araştırma Verilerine Göre Oluşturulan Kategoriler

Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler
Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletiler
Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler
Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler

Kategoriler veya temalar toplumsal, ulusal, kişilik, evrensel olmak üzere 4 grupta toplanmıştır.

Kategorik kodlamada; kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin her birine “K” harfi, toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin her birine “T” harfi, ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin her birine “U” harfi, evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin her birine “E” harfi verilerek kodlama yapılmıştır.

Kodlamada harfler kategori adını, 1’den başlanarak verilen sayılar ise buldukları kategoriye göre iletilerin sıralamasını göstermektedir. Daha sonra her bir iletinin aktarılma şekline bakılarak doğrudan aktarılan iletiler için “1” rakamı ve dolaylı yoldan aktarılan iletiler için “2” rakamı kodlamalara eklenmiş ve kodlama tekrar düzenlenmiştir.

2.10.2 Kodların ve temaların düzenlenmesi

Araştırma verilerine göre tespit edilen eğitsel iletiler kategorilere ayrılıp kodlama yapıldıktan ve düzenlendikten sonra aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur.

Çizelge 2.3 Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
K1	Sorumluluk Almak	K15	Hayal Gücünü Kullanmak	K29	Güvenmek-Güvenilir Olmak
K2	Alay Etmemek-Küçümsememek	K16	Vefalı Olmak	K30	İşini Severecek Yapmak
K3	Tedbirli Olmak	K17	Sevgiye Değer Vermek	K31	Emanete Sahip Çıkmak
K4	Bencil Olmamak	K18	Fikirlere Saygı Göstermek	K32	Araştırmacı Kişiliğe Önem vermek
K5	Çalışmaya Değer Vermek	K19	Kararlı Olmak	K33	Yaşama Sevinci ile Dolu Olmak
K6	Çözüm Odaklı Düşünmek	K20	Emeğe Saygı Duymak	K34	Hoşgörülü Olmak
K7	Ön yargılı Olmamak	K21	Özgüven Sahibi Olmak	K35	Azimli Olmak
K8	Sağlığını Korumak	K22	Dikkatli Olmak	K36	Tutumlu Olmak
K9	Düşünceli Davranmak	K23	Hatalardan Ders Almak	K37	Tutarlı Olmak
K10	Empati Kurmak	K24	Sabırlı Olmak	K38	Üşengeç Olmamak
K11	Öfke Kontrolünü Sağlamak	K25	Temizliğe Önem Vermek	K39	Soğukkanlı Olmak

Çizelge 2.3 (Devam) Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama

K12	Çocuğa Değer Vermek	K26	Fedakâr Olmak	K40	Dürüst Olmak
K13	Dostluğa Önem Vermek	K27	Zamanı Etkin Kullanmak	K41	Alçak gönüllü Olmak
K14	Öfke Kontrolünü Sağlamak	K28	Geçmişe Değer Vermek		

Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel ileti kategorisine uygun olan 41 çeşit ileti tespit edilmiştir.

Çizelge 2. 4 Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
T1	Komşuluk İlişkilerini Yaşatmak	T2	Gelenek Görenekleri Yaşatmak
T3	Toplumsal Eşitliği Gözetmek	T4	Görgü Kurallarına Uymak
T5	Birlik ve Beraberliği Sağlamak	T6	Yardımsever Olmak
T7	Doğru İletişim Kurmak	T8	Hakka Saygı Duymak
T9	Misafirperver Olmak	T10	Yol Gösterici Olmak
T11	Paylaşmak		

Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel ileti kategorisine uygun olan 11 çeşit ileti tespit edilmiştir.

Çizelge 2.5 Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama

İleti Kodu	İleti Adı
U1	Vatanımı Sevmek
U2	Dil Bilinci Oluşturmak
U3	Çevre Bilinci Oluşturmak

Ulusal gelişimi destekleyen eğitsel ileti kategorisine uygun olan 2 çeşit ileti tespit edilmiştir.

Çizelge 2.6 Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerle İlgili Kodlama

İleti Kodu	İleti Adı
E1	Bariş İçinde Yaşamak

Evrensel gelişimi destekleyen eğitsel ileti kategorisine uygun olan 2 çeşit ileti tespit edilmiştir.

2.11 İnandırıcılık ve Tutarlık

Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik kavramları yerine Yıldırım ve Şimşek'e göre, "iç geçerlilik" yerine "inandırıcılık", "dış geçerlik" yerine "aktarılabirlik", "iç güvenilirlik" yerine "tutarlık", "dış güvenilirlik" yerine "teyit edilebilirlik" kullanılmaktadır (2013, p. 299). Araştırma sürecinde tespit edilen iletiler benzerlik ve farklılıklarına göre tematik bir kodlamayla uygun kategorilere yerleştirilmiş daha sonra bu kategoriler ve altındaki iletiler uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinden alınan dönütler doğrultusunda tekrar kategoriler ve altında yer alan iletiler düzenlenmiştir. Çalışmanın inandırıcılığı ve tutarlığı bu şekilde sağlanmıştır.

III. BULGULAR VE YORUM

3.1 Mavisel Yener'in Hikâyelerindeki Eğitsel İletilere Yönelik Bulgular

Bu bölümde Mavisel Yener'in hikâyelerine yönelik tespit edilen eğitsel iletiler ve bu iletilerin aktarılış şekline dair bulgular verilmiştir.

3.1.1 Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

“Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Yazar, hikâyede kuşun bakımıyla ilgili aile üyelerinin arasında görev dağılımı yapmasıyla herkesin evde bir sorumluluğu olduğunu dolaylı olarak anlatmak istemiştir:

“İlk günden görev bölümü yapılmış, kafes temizliğine babası, yem ve su koyma görevini annesi üstlenmişti. Kuşu gezdirme işi ise Zeki'nindi.” (ZZK, 2012:10).

Alay Etmemek- Küçümsememek K.2.2

“Bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak” (tdk. gov. tr) anlamına gelen alay etmek iletilisini yazar, Bakkal Basri ve öğretmenin Zeki'yle yaptıkları iki ayrı konuşmada dolaylı bir biçimde okuyucuya sunmuştur:

“Kuş beyinli bir kuş nerden bilecek çarpım tablosunu, atma Zekiiii!” (ZZK, 2012, p. 14).

“Nereden belliymiş zekâ'sı? Bu kuş buluş mu yapmış, gribe deva mı bulmuş?” (ZZK, 2012, p. 20).

Tedbirli Olmak K.3.2

Dikkatsiz davranışlarımızın bazen sevdiğimizimize zarar verdiği iletilisini yazar, Zeki'nin kuşu kaçırmasına neden olan davranışı karşısında tedbirli olması gerektiğini hatırlatarak dolaylı yönde şu ifadelerle başvurmuştur:

“Bir süre koltukların üstünde uçtuktan sonra evin yarı açık olan kapısından dışarı süzülürdü. Zeki hemen fırladı ama kuşa yetişemedi. Eve geldiğinde kapıyı kapatmayı unutmuş, kuş da bunu fırsat bilmişti” (ZZK, 2012, p. 17).

Komşuluk İlişkilerini Yaşatmak T.1.2

Zor günlerde komşuların birbirleriyle dayanışma içinde olmaları gerektiğine yönelik ileti, Zeki'nin Zekâ'sının kaçması üzerine annesinin komşulardan yardım talep etmesi şeklinde dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Komşular yetişiiin. Zeki'nin Zeka'sı kaçtııı... Kimin bahçesindeyse yakalasıııı... Zeki'nin Zeka'sı kaçtııı” (ZZK, 2012, p. 17).

Yardımsever Olmak T.6.2

Arkadaşlık ilişkilerinde yardımlaşmanın önemine değinen yazar, bu iletiyi Zeki'nin arkadaşlarının Zekâ'yı bulmak için arama yardımında bulduklarını hatırlatarak dolaylı olarak aktarmıştır:

“Mahallenin çocukları kaybolanın ne olduğunu anlamadan, aramaya çoktan başlamışlardı bile” (ZZK, 2012, p. 17).

Bencil Olmamak K.4.2

İnsanların bazen menfaatleri doğrultusunda yanlış davranışlarda da bulunabileceklerini anlatan iletiyi yazar, Zeki matematik sınavında başarılı olmak için kuşunu okula götürmesi olayını okuyucuya dolaylı bir biçimde sunmuştur:

“Öğretmen o anda anladı her şeyi. Demek Zeki öğretmene o yüzden yalvarıp yakarmış, kuşu bir günlüğüne sınıfa getirme izni almıştı. Hem de matematik yazılısı günü! Sınıftakiler kuşun ötüp durmasından bir şey anlamamışlardı ama Zeki'nin matematik yazılısından tam not aldığı şimdi belli olmuştu” (ZZK, 2012, p. 21).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisine verilen değer, Zeki'nin kuşuna olan düşkünlüğüyle dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Herkes köpeğini gezdiriyor, ben de kuşumu gezdireceğim diyerek her gün kafesi eline alıp sokağa çıkıyordu” (ZZK, 2012, p. 10).

“Bilgiç, şirin davranışları, güzel ötüşü ve gevezeliğiyle ev halkının sevgilisiydi” (ZZK, 2012, p. 12).

“Bir Soru Bin Yanıt” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Çalışmaya Değer Vermek K.5.2

Aileler için çocuklarının derslerindeki başarısı önemlidir. Bu nedenle her aile çocuğuna disiplinli bir ders çalışma alışkanlığı kazanmasını istemektedir. Çalışmaya değer vermek gerektiğine yönelik ileti, annesinin Barış’tan ödevlerini zamanında yapmasını istemesi ve Barış’ın da onun sözünü dinlemesi olayıyla dolaylı olarak verilmiştir:

“Önce biraz çizgi film seyretsem anne, ödevim çok değil. Hayır, sakın ha! Önce ödevler bitecek” (BSBY, 2012, p. 24).

“Barış o gün annesinin sözünü dinlemeye kararlıydı. Derslerini çabucak bitirecekti” (BSBY, 2012, p. 24).

Doğru İletişim Kurmak T.7.2

Ebeveynlerin çocuklarıyla doğru iletişim kurabilmesi için öncelikle onları dinlemesi gerekmektedir. Aileleri tarafından dinlenen çocuklar, kendi söylediklerine daha doğrusu kendilerine önem verildiğini düşünürler. Bu da çocukların özgüven kazanmalarında önemli bir noktadır.

Çocukların bazen aileleri tarafından yeterince dinlenmedikleri için kendilerini doğru bir biçimde ifade edemedikleri iletişimini yazar, Barış’ın annesiyle, babasıyla, teyzesiyle ve babaannesiyile aralarında geçen telefon görüşmelerinde matematik problemindeki kazların sadece ayak sayılarını öğrenmeye çalışması ama bunu sözü kesildiği için bir türlü ifade edememesi olayıyla okuyucuya dolaylı bir biçimde şöyle sunmuştur:

“Baba bir dinle öyle değil” (BSBY, 2012, p. 26).

“Babaanne öyle demedim” (BSBY, 2012, p. 29).

“Anne seni rahatsız ettim ama bir kaz problemi vardı, bunu sormam gerekiyor...”

Neee kaz tüyü yastığı patlattın demek! “ (BSBY, 2012, p. 29).

“Hayır onu sormuyor öğretmen... Anladım canım, kazların ayaklarının kullanıldığı başka bir söz istiyorsun. Kapat şimdi telefonu. Teyze...” (BSBY, 2012, p. 31).

Önyargılı Olmamak K.7.2

Önyargıların bazen karşındakini yeterince dinlemekten kaynaklandığı iletisini yazar, annenin Barış'ın sözünü yarıda kesmesi olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya vermek istemiştir.

“Neee kaz tüyü yastığı patlattın demek! Sonunda olacağı buydu tabii. Kaç kez söyledim sana televizyon seyrederken kaz tüyü yastığın üstünde yuvarlanma diye. Şimdi salonun her yanı tüy içinde kalmıştır. Zaten şu yeni gelen kuşun pisliğinden bıkmıştım, bir de bu çıktı başıma. Çabuk kapat o telefonu, salondan çık odanda bekle beni! deyip telefonu kapattı” (BSBY, 2012, p. 29).

Aklını Kullanmak/Çözüm Odaklı Düşünmek K.6.2

Bir Soru Bin Yanıt hikâyesinde Barış, ailesine derdini bir türlü telefonda anlatamadığı için sorununu çizgi filmdeki kazların ayak sayılarını sayarak çözmüştür.

Yener, bazen problemlerin çözümüne aklın kullanılarak ulaşılabileceği iletisini dolaylı olarak şöyle aktarır:

“Bir solukta televizyonun yanına gitti. O da ne! Uçan Kaz isimli bir çizgi film vardı. Tabi ya, bunu daha önce neden düşünmedim diye yazıklandı. Çizgi filmdeki kazların ayak sayılarını saydı. Hepsi de iki ayaklıydı. Aradığını bulmuş olmanın sevinciyle defterini kucağına aldı. Kazların toplam ayak sayılarını buldu. Problemi okumaya devam etti” (BSBY, 2012, p. 31).

Çocuğa Değer Vermek K.12.2

Dünyanın her yerinde çocuk olmak evrenseldir. Mavisel Yener “Bir Soru Bin Yanıt” hikâyesinin sonunda çocuğa değer verme iletisini dolaylı bir biçimde okuyucuya şöyle sunmuştur:

“Dünyanın farklı yerlerinde başka başka diller konuşan ama benzer rüyayı gören pek çok çocuk vardı. ” (BSBY, 2012, p. 33).

“Gece Yatısı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Önyargılı Olmamak K.7.2

Annelerin bazen gereksiz yere duydukları aşırı kaygı durumlarının onlarda önyargı yaratabileceği iletisini yazar, Nurdan Hanım’ın kızı Naz’ı, Ayşegüllere gece yatısına göndermek istememesi olayındaki diyalog ile dolaylı bir şekilde aktarmıştır:

“Şimdiden bu kadar özgürlük verirsek, sonrasını sen düşün, diye söylendi” (GY, 2012, p. 34).

“Diyelim ki izin verdim, bütün gece bağırp çağıracaklarını, gürültüden ortalığı ayağa kaldıracaklarını adım gibi biliyorum “ (GY, 2012, p. 34).

“Yalnız gürültücü olsa iyi. Tuvaletin sifonunu çekmeyi unuttur, uyarmadan derse oturmaz, okul gömleğinin düğmesini her gün koparır” (GY, 2012, p. 35).

“Ne olmuşu var mı? Okulda düğmeni yine koparacaksın, gece düğmeni diken olmayınca yarın okula düğmesiz gideceksin...”

Oyuna dalıp ödevlerinizi de yapmazsınız siz!” (GY, 2012, pp. 35-36).

“Gör bak, çocuk eve hasta dönecek. Gece üstünü açar o!” (GY, 2012, p. 41).

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olma iletisi, annenin kızına tavsiyelerde bulunmasıyla okuyucuya dolaylı yoldan sunulmuştur:

“İyi, iyi. Üstünü başını değiştir hemen, üşütmeyesin. Hırkanı giyin, ellerini de yıka. Oyuna, televizyona dalmayın sakın!” (GY, 2012, p. 38).

Sağlığını Korumak K.8.1

Yener, diş fırçalamanın önemi iletisini, doğrudan okuyucuya sunmuştur:

“Dişlerini fırçalayıp yat, Naz”. (GY, 2012, p. 36).

“Bizim Evde Her Şey Canlı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Düşünceli Davranmak K.9.2

Düşünceli davranmak iletisi, Gül Hanım’ın kendi kitabını, tamirciye hediye etmesi olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya iletilmiştir:

“Gül Hanım ustanın parasını öderken kitaplarından birini imzalayıp armağan etti. ”
(BEHŞC, 2012, p. 46).

Empati Kurabilmek K.10.2

Empati kurmak, karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini anlayarak kendini onun yerine koyabilmektir. Son yıllarda psikoloji biliminde empati sözcüğü üzerine sıklıkla durulmaya başlanmıştır. Bir insanı anlamak istiyorsak dünyaya onun bakış tarzıyla bakmalı, olayları onun gibi algılamaya çalışmalıyız. Empati kurmaya başarabilen insanlar yetiştirilebildiğinde toplumdaki gerek sözlü gerek şiddet içeren kavgaların da önemli ölçüde azaltılabileceği aşikârdır.

Empati kurmanın önemini yazar, Tamirci Muhteş'in empati kuramadığı için Gül Hanım'ı zor duruma düşürmesine neden olan davranışlarıyla dolaylı bir biçimde okuyucuya aktarmıştır:

“Hala su damlıyor mu abla?

Gül Hanım sinirliydi:

Kendi kendine tamir olacak değil ya, damlıyor tabii!

Tamam, hallederiz şimdi.

Hallet! Çabuk ama.

Ne oldu ki abla? Bu ne acele sabah sabah?

Ne olmadı ki? Lavabodan sular damladı, çamaşır makinesi bozuldu...” (BEHŞC, 2012, p. 52)

Muhteş, yaptığı hataların farkında olmamaya devam etmektedir. Hala hiçbir sorun yokmuşçasına olan tavırlarıyla Gül Hanım'ın duygularını anlamamaktadır.

“Abla bu kedinin miyavcasından anlıyor musun sen?

Anlıyorum elbet, ‘sana işini çabuk bitir’ diyor.

Abla bunun canı sıkılmaz mı bütün gün evde ya? Yok mu arkadaşı?. . .” (BEHŞC, 2012, p. 56)

“Abla radyo yok mu evde yahu?

Ne yapacaksın radyoyu? Sularla ne ilgisi var?

Abla çalışırken müzik dinleyelim diye...” (BEHŞC, 2012, p. 56).

Öfke Kontrolünü Sağlamak K.11.2

“Öfke, doyurulmamış isteklere, istenmeyen sonuçlara ve karşılanmayan beklentilere verilen, son derece doğal, evrensel ve insanı bir duygusal tepkidir Öte yandan, belki de en zarar verici olabilen duygusal yaşantı olarak da tanımlanabilir” (Soykan, 2003, p. 20).

Yaşanılan olumsuz durumlar karşısında da insanların öfkelerini kontrol etmeleri gerektiği iletisini Yener, Gül Hanım’ın tamirci ile arasında geçen konuşmayla dolaylı bir şekilde okuyucuya iletmektedir:

“Gül Hanım’ın sabrı taşmak üzereydi, yine de açtı radyoyu, banyoya gelsin diye sesi yükseltti” (BEHŞC, 2012, p. 58).

“Abla sen yazarsın değil mi?

O eskidendi! Şimdi katilim! Demek geçti içimden, dişlerini sıktı. Güçlkle yanıtladı. Evet. ” (BEHŞC, 2012, p. 58).

3.1.2 Kızlar Sünnet Olur Mu? adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

“Kızlar Sünnet Olur Mu?” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Arkadaşı Mehmetcan’ın sünnet düğününe davet edilen kızın hisleri mizahi bir dille anlatılmaktadır.

Gelenek Görenekleri Yaşatmak T.2.2

Yazar gelenek ve göreneklerin yaşatılması ile ilgili iletiyi, Mehmetcan için yapılacak olan sünnet düğünün hazırlıklarına örnekler vererek dolaylı yoldan okuyucuya aktarmaktadır:

“Bizim sınıftaki Mehmetcan sünnet olacakmış. Hepimizi sünnet düğününe çağırdı. Davetiye dağıttı. Davetiyenin üstünde baştan ayağa beyazlar giyinmiş bir oğlan çocuğu resmi var. Kral gibi taç takmış. ” (KSOM, 2009, p. 7).

“Mehmetcan sünnet günü caddelerde atın üstüne binip gezecekmiş” (KSOM, 2009, p. 8)

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Yener, hayvan sevgisi ile ilgili iletisini kızın tavşanı için kullandığı ifadelerle dolaylı olarak aktarmak istemiştir:

“Tavşanım bembeyaz, pamuk gibi. Adını hemen koydum: Kartopu” (KSOM, 2009, p. 12).

Sorumluluk Almak K.1.2

Yazar sorumluluk almak iletisini, hayvan bakımının sorumluluk gerektirdiğini hatırlatarak dolaylı yoldan okuyucuya sunmaktadır:

“Şimdi gitmeliyim. Tavşanıma yemek vereceğim” (KSOM, 2009, p. 12).

Toplumsal Eşitliği Gözetmek T.3.2

Cinsiyet farkının gözetildiği iletisini yazar, hikâyenin kahramanı olan kızın düşünceleriyle ve öğretmeninin sözleriyle dolaylı bir şekilde şöyle aktarmak istemiştir:

“Akşam yemeğinde annemle babama sünnet olmak istediğimi söyledim. İkisi de çok güldü. Kız çocukları sünnet olmazmış. Böyle davranmalarına üzüldüm. Sünnet olan ilk kız ben olsan ne olur sanki? Mehmetcan sünnet günü caddelerde atın üstüne binip gezecekmiş. Ben de binmek istiyorum” (KSOM, 2009, p. 8).

“ Gelin olunca senin de düğünün olur” (KSOM, 2009, p. 10).

“Mehmetcan’ın annesi haber göndermiş, sınıfın kızları da ata binip dolaşabileceklermiş” (KSOM, 2009, p. 10).

Kararlı Olmak K.19.2

Kararlı olma iletisini yazar, kızın güzel yazı yazma konusundaki karlılığıyla dolaylı olarak aktarmak istemiştir:

“Üçüncü sınıfa geçersen inci gibi yazacağım, söz veriyorum” (KSOM, 2009, p. 7).

Çocuğa Değer Vermek K.12.2

Çocuğa değer verildiğini anlatan ileti, Mehmetcan’ın sünnet düğününde çocukları mutlu etmek için yapılan hazırlıklarla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Düğünde pasta, elmaşekeri, meyve suyu ikram edeceklermiş. Palyaçolar da gelecekmiş. Yüzlerimizi boyayacaklarmış. Sihirbaz da varmış. Dans var mı diye merak ettim ama sormaya utandım” (KSOM, 2009, p. 8).

“ Yaramaz Kim” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Hakka Saygı Duymak T.8.2

Çocukların da haklarına saygı duyulması gerektiğine yönelik ileti, çocukların da karar vermeye ilgili haklarının olduğunu hatırlatan şu ifadelerle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Odama, konuk kabul etme veya etmeme kararını kendim vermeliyim diye düşünüyorum. Evlere, sınıflara, ülkelere girerken izin alınıyor da neden benim odama girerken izin alınmıyor?” (YK, 2009, p. 13).

“İlk kez gördüğüm bir çocuğu yatak odama götürüp oyuncaklarımı ona göstermek zorunda mıyım? Büyükler yeni tanıştıkları insanları yatak odalarına alıp çekmecelerini, dolaplarını gösteriyorlar mı?” (YK, 2009, p. 13).

Dostluğa Önem Vermek K.13.2

Dostluğa önem verme iletisi, dolaylı olarak şu ifadelere başvurulularak aktarılmak istenmiştir:

“Emirhan’ın annesi annemin okul arkadaşı. Ankara’da yaşıyorlar. İzmir’e gelince bizi de görmek istemişler. Aynı yaşta olduğumuz için annesi tanışmamızı istiyormuş” (YK, 2009, p. 14)

Önyargılı Olmamak K.7.2

Hikâyenin kahramanı olan kız evine konuk olacak olan Emirhan konusunda önyargıları vardır. Yazar, önyargılı olmanın dostluk ilişkilerini olumsuz etkileyebileceği iletisini şu ifadelerle dolaylı yoldan aktarmaktadır:

“Dokuz yaşındaki erkek çocuklarını iyi bilirim. Bunlardan bizim sınıfta tam on beş tane var!

Canı sıkılmasın diye odanıza aldığınız misafir çocuklarına kitap, boya kalemi, resim kâğıdı vermek kısa bir süre için işe yarayabilir. Bunlardan çabucak bıkip odanızı karıştırmaya başlayacaklardır.

Emirhan, odamın her köşesine burnunu sokacak. Oyuncak sepetimi boşaltacak, hiçbir oyuncuğu beğenmeyecek. Sepeti toplamak da bana kalacak.

Bizim sınıftaki oğlanlar gibi kovboy oynamak isteyecek. ‘Savulun...Çiuvv...Çiuvv...’ diye bağırırken kendini kovboy sanacak. Yatağımın

üstünde kedi gibi atlayıp yere yapışacak. Düşmanlara görünmemek için bir süre yerde sürünecek. Sürünürken yatağımın altında duran kaykayı görecek. Onu alıp üstüne çıkacak ve sayısız kez düşecek.

Oyuncaklarıma da zarar verebilir bu çocuk. Lahana bebeğimi dolabımın tepesine kaldırmalıyım. Ya bebeğimin yüzüne siyah kalemle bıyık çizerse? Belki de onu yıkamak için annemin şampuanını başından aşağı boşaltacak. Bebeğimin her yanı vıcık vıcık olacak.

Oyun hamurlarımı ortadan kaldırmazsam her yana yapıştırabilir. Belki de onları flütümün deliklerinden içeri bastırır. Kolaysa temizle bakalım flütü!

Belki de komşumuzun oğlu Cemre gibi kekleri ayak parmaklarıyla yemeye çalışacak.

Emirhan da Cemre gibi, kek ve bisküvi kırıntılılarıyla doldurup gidecek. Bisküvilerin ortasına kaşıkla meyve suyu damlatacak. Yumuşayan yerlerini delip tabakta ortası delik onlarca bisküvi bırakması da şaşılacak bir şey olmaz! Meyve suyunun ödevlerin üstüne dökme olasılığı çok yüksek.

Belki de çöp kutusunu basket potası yapıp kurabiyelerle basket oynayacak.

Yatağımı toplarken bunları düşünüyorum. Ah zavallı çarşafım! Kendisini uçan adam sanan birinin omuzlarında pelerin olacaksın birazdan” (YK, 2009, pp. 16-17).

“Emirhan’ı görür görmez yaramaz olduğunu anlamıştım. Çünkü çocuğun yüzü çillerle doluydu” (YK, 2009, p. 17).

Gelen konuğun da ön yargılı olduğu anlaşılmaktadır:

“Gözlüklü kızlar yaramaz olur demiştim de inanmamıştın” (YK, 2009, p. 22).

Tedbirli Olmak K.3.2

Yazar, evde oyun oynanırken tedbirli olunması gerektiğini hatırlatan iletisini, Emirhan’ın ifadelerine başvurarak dolaylı yoldan okuyucuya sunmaktadır:

“Yatak odasında kaykay kayılmaz, kafamı kırmaya niyetim yok” (YK, 2009, p. 19).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verme iletisini yazar, Emirhan’ın kitap okumayı sevdiği iş olarak değerlendirmesiyle dolaylı yoldan aktarmıştır:

“İyi, sen bununla oyna, bana da bir kitap ver, herkes sevdiği işi yapsın” (YK, 2009, p. 20).

Misafirperver Olmak T.9.1

Misafirperver olma iletisi, annenin kızına yaptığı uyarılarla doğrudan aktarılmıştır:

“Konuğa bağırılmaz, çok ayıp, güzel güzel oynaman gerekir” (YK, 2009, p. 16).

“Olur mu hiç, sen benim konuğumsun. Birlikte oynamamız gerek” (YK, 2009, p. 20).

“Parmak Hesabı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Dürüst Olmak K.40.1

Dürüst olma iletisini yazar, sınıfın öğrencilerinden Petek’i niteleme şekliyle doğrudan okuyucuya aktarmaktadır:

“Petek sınıfın doğrucu basısıydı” (PH, 2009, p. 25).

Hayal Gücünü Kullanmak K.15.2

Çocuklar matematik dersindeki sayılar konusunda zorlandıkları için hayal güçlerini kullanarak kendilerince çözümler üretmişlerdir. Bu ileti dolaylı olarak şu ifadelerle aktarılmıştır:

“Parmaklarımız olmasaydı matematik sorularını nasıl çözerdik” (PH, 2009, p. 25).

“Öğretmenim, siz ‘Üç kere altı kaç eder?’ diye sorunca biz altı parmağımızı dizimize koyuyoruz. Sonra da onları üç kez sayıyoruz” (PH, 2009, p. 25).

“Öğretmenim keşke daha fazla parmağımız olsaydı. Sayılar büyük olunca parmaklarımız yetmiyor” (PH, 2009, p. 25).

“O zaman, ayak parmaklarını da sayacaksın akıllım” (PH, 2009, p. 25),

“Evde ödev yaparken çoraplarımı çıkartıyorum. Ayak parmaklarımı da kullanıyorum. Onlar da yetmezse kardeşimi yanıma çağırıyorum. Onun parmaklarını sayıyorum. ” (PH, 2009, p. 27).

“Buldum... Ben büyünce bilim adamı olup otuz parmaklı insanlar yaratacağım. ” (PH, 2009, p. 27).

“İnsan yaratmak çok zor oğlum! Kırkayak besleyeceksin. Matematik dersinde kutusundan çıkaracaksın. Soruları çözerken onun ayaklarından yararlanacaksın. Üç

kere kırk kaç eder, onu bile bulursun! Hayvanın ayaklarını üç kez say, tamam!” (PH, 2009, p. 27)

“ Dişini Arayan Çocuk” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sağlığını Korumak K.10.1

Diş sağlığını korumanın önemini yazar, diş hekiminin ve dedesinin Mıstık ile yaptıkları iki ayrı konuşmayla doğrudan okuyucuya sunmuştur:

“Hayır, çünkü sen dişlerini çok güzel fırçalayacaksın. Pırıl pırıl, inci gibi dişlerini dede olunca bile kullanacaksın.

Ben senin yaşındayken dişlerimi fırçalasaydım, dişlerim çürümezdi. Kendi dişlerimin yerine takma diş kullanmak zorunda kalmazdım” (DAÇ, 2009, p. 35).

Mıstık’ın diş bakımının önemi konusunda bilgilendiğini şu ifadelerinden anlamaktayız.

“Hayırhayırım, ben takma diş istemiyorum. Kendi dişlerimi istiyorum. Bundan sonra daha da fazla fırçalayacağım onları” (DAÇ, 2009, p. 35).

Yener, öykü sonunda yine diş bakımının önemi üzerine değinmiştir:

Gökten üç diş fırçası düştü. Birisi Mıstık’a, birisi bu masalı anlatana, birisi de bu masalı okuyup dinleyen inci dişli çocuklara (DAÇ, 2009, p. 37).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.1

Görgü kurallarından biri olan teşekkür etme, doğrudan şöyle aktarılmıştır:

“Doktor amcaya teşekkür edip vedalaşmışlar” (DAÇ, 2009, p. 35).

Küçümsememek-Alay Etmemek K.2.1

Alay etmenin doğru bir davranış olmadığına yönelik ileti, ilkökul çağındaki çocukların birbirleriyle dış görünüşleri konusunda alay edilebileceğini ancak bu durumun geçici olduğu hatırlatılarak okuyucuya doğrudan aktarılmıştır:

“Bana ne, ben kaybolan dişimi geri istiyorum! Okula gidersem arkadaşlarım benimle alay ederler. Bana takma diş yapın.

Hayır kimse seninle alay etmez Mıstık. Zamanı gelen dişler sallanıp düşer. Yerine yenileri gelir. Arkadaşlarının da dişleri birer birer sallanıp düşecek” (DAÇ, 2009, pp. 33-34).

“Uzaylılar Bize Geldi” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Dostluğa Önem Vermek K.13.1

Dostluğa önem verme iletisini yazar, dedenin ve anneanneninin torunlarına uzaylı dostlarını tanıtırken kullandığı ifadelerle doğrudan aktarmıştır.

“Korkmayın çocuklar, onlar bizim dostlarımız, onları tanıyoruz” (UBG, 2009, p. 38).

“Sevgili torunlarım, yıllar önce daha siz doğmadan uzaylı dostlarımız köyümüzü ziyarete gelmişlerdi” (UBG, 2009, p. 40).

Güvenmek- Güvenilir Olmak K.29.2

Güvenilir olma iletisi, uzaylı dostların verdikleri sözü tutmalarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Dostlarımız sözlerini tuttular ve bizi görmeye geldiler” (UBG, 2009, p. 40).

Barış İçinde Yaşamak E.1.2

Barış içinde yaşama iletisi, uzaylı dostların kendi gezegeninde yaşayanlar hakkındaki ifadeleriyle dolaylı yoldan okuyucuya sunulmak istenmiştir:

“Kunduki’de yaşayanlar uzaktan masmavi görünen dünyayı ve oradaki kardeşlerini hep sevdiler. Yürekllerimizde hiç kötülük barındırmadığımız için gezegenimiz gün geçtikçe güzelleşti” (UBG, 2009, p. 41).

Vefalı Olmak K.16.2

Vefalı olma iletisi, dünyalılarının vefasız davranışları karşısında bile uzaylıların vefalı olmaya devam ettikleri anlatılarak dolaylı olarak aktarılmaya çalışılmıştır:

“Yüzyıllar geçtikçe dünyalılar bizi unuttukları gibi sevmeyi de unutmaya başladılar. Ama biz buna dayanamazdık. Onlar bizim kardeşlerimizdi. Onlara yardım etmek istedik. Kunduki’yi anımsarlarsa iyi olacağını düşündük. Kundukili yazar Jules Verne’i (JülVern) dünyaya gönderdik (UBG, 2009, p. 41).

“Balık Evi” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Yazar, çevre duyarlılığı ve sevgisini kazandırmaya yönelik iletiyi, bitkilerin önemine değinerek şu ifadelerle dolaylı olarak aktarmıştır:

“Bitkisiz akvaryum, ağaçsız dünya gibi olur” (BE, 2009, p. 46).

“Bitkiler balıklara oksijen sağlar, değil mi baba?” (BE, 2009, p. 46).

“Dünyamız için toprak ne kadar gerekliyse akvaryum için de kum o kadar gereklidir” (BE, 2009, p. 47).

Anne sevgisine verilen değer diğer değerlerin çok üstündedir. Anne sevgisine değer vermeye yönelik ileti, balıkların annelerinden koparılmasına engel olmak isteyen Ece'nin ifadeleriyle dolaylı olarak okuyucuya sunulmuştur:

“Sizin Fenerbahçeli dün gece yavrulmuş, hemen yavruları ayırmalıyız.

Ece sevinçle zıplarken;

Annelerinden ayırma onları baba” diye bağıyordu” (BE, 2009:55).

Balıkların varlığına duyulan heyecanla, hayvan sevgisine verilen değer dolaylı yoldan aktarılmak istenmiştir:

“Birce balıklara hayran hayran bakarken Ece'yle babası salona girdiler. Birce heyecanla yeni balıkları gösteriyordu. İçi içine sığmıyordu” (BE, 2009, p. 54).

Sağlığını Korumak K.8.2

Sağlıklı olmak için düzenli ve dengeli beslenmek gerektiğinin önemine yönelik ileti, balığın beslenmesi örneği kullanılarak doğrudan okuyucuya aktarılmıştır:

“Yeterince yediler, fazla yedirirsek şişmanlarlar” (BE, 2009, p. 54).

“Biz insanlar dengesiz beslenince nasıl şişmanlıyorsak onlar da tıpkı bizim gibi şişmanlar” (BE, 2009, p. 54).

“Çorap Canavarı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sağlığını Korumak K.8.1

Sağlıklı olmakla ilgili iletiyi yazar, hikâyenin kahramanı olan kız çocuğunun diş bakımı ve beslenme konusundaki davranışıyla doğrudan okuyucuya şöyle aktarmıştır:

“Kahvaltımı yaptım, dişlerimi fırçaladım...” (ÇC, 2009, p. 61).

Aklını Kullanmak/Çözüm Odaklı Düşünmek K.6.2

Sorunları çözüme kavuşturmak için aklın kullanılması gerektiğine yönelik ileti, kızın kaybolan çorapları için ürettiği çözüm yollarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Herkes sorununa farklı çözüm yolu bulmaya çalışır. Ben bu sorunumu her zaman birkaç çift aynı renk çorap satın alarak çözdüm. Teki kaybolursa bile fark etmiyor. Senin de tüm çorapların aynı renkte olsaydı sorun yaşamazdın” (ÇC, 2009, p. 58).

“Anne kirli torbasını yatağıma alabilir miyim?” (ÇC, 2009, p. 59).

“Anne kirli torbasını okula götürebilir miyim?” (ÇC, 2009, p. 61).

“Çoraplara ne olduğunu görmeliydim bunun tek yolu onları beraberimde okula götürmekti. Anneme göstermeden onları çantama tıktırırverdim” (ÇC, 2009, p. 61).

“Çorap canavarının gizemini çözemedim, belki de hiçbir zaman çözemeyeceğim. Ama aklıma iyi bir fikir geldi. Çarşıda çorapları çift olarak değil de, tek tek satsalardı insanlar aynı çoraptan diledikleri sayıda alabilirlerdi. Evet evet. Bu olağanüstü bir fikirdi. Kendi sorunumu çözümlenmeye çalışırken, insanlık adına iyi bir fikir geliştirmiştim” (ÇC, 2009, p. 65).

“Prenses” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Yener, “Prenses” hikâyesinde sorumlulukların önemi ile ilgili iletiyi, hikâyenin kahramanı olan kızın hiçbir sorumluluğu olmadan tüm işlerini robotun yaptığı bir hayatı rüyasında görmesi ve aslında bu durumun da sanıldığı kadar güzel olmadığına karar vermesi şeklinde dolaylı bir biçimde okuyucuya aktarmıştır:

“Yemek zamanı geliyor. Birileri tabağıma pırasa koymuş. Emrime verilen metal suratlı, kırmızı saçlı robotum;

“Siz zahmet etmeyin! Sizin yerinize ben yerim” (P, 2009, p. 66).

“Bir anda tabağımda çilekli dondurma beliriyor. Masanın üstü renkli şekerlerle dolu. İstediyimi yiyebilirim. Oda ne?

“Siz yorulmayın prenses deyip robot bir anda hepsini midesine indiriyor.

Dondurmamı, şekerlemelerimi yediği için kızıyorum. Robot hep aynı sözleri yineliyor:

Siz zahmet etmeyin prenses...Siz yorulmayın prenses...” (P, 2009, pp. 66-67).

“Garip bir şey koyuyor tabağıma.

Sizin yerinize ben çiğnedim. Buyurun, yutun!

Aç değilim' diyorum" (P, 2009, p. 68).

"Aklıma matematik ödevim geliyor. Çantamdan defterimi almak için masadan kalkıyorum. Kırmızı saçlı robotum beni durduruyor:

Lütfen prenses yorulmasın. Ödevlerini ben çoktan yaptım.

Bundan böyle hiç iş yapmayacaksınız prenses. Okula bile gitmek zorunda değilsiniz. Sizin yerinize ben giderim. Hiç bir sorumluluğunuz yok. Oyuncaklarınızla oynamak zorunda değilsiniz ben oynarım. Ben sizin sadık robotunuzum" (P, 2009, p. 68).

"Elimi yüzümü bile robotum yıkıyor. Bir şey yemedim ama o yine de dişlerimi fırçalıyor" (P, 2009, p. 68).

"Aman efendim çizgi film seyredip gözlerinizi yormayın, ben seyreder size anlatırım." (P, 2009, p. 69).

"Olur mu hiç prenses, ben uyurum yerinize. Zamanınızı harcamayın boşuna" (P, 2009, p. 69).

"Ödevlerim bittiğine göre parka gidip uçurtma uçurabilirim. Arkadaşlarımı bulursam kutu kutu pense de oynayabilirim. Robotum buna da karşı çıkıyor:

Siz ne istiyorsanız ben yaparım. İşte uçurtma, işte gökyüzü, işte rüzgar...Evden çıkmanız bile gerekmez prenses. Sizin yerinize ben uçururum. İsterseniz kutu kutupense oynarım arkadaşlarınızla" (P, 2009, p. 69).

"Peki o zaman parka git ben de çizgi film seyredeyim.

Aman efendim çizgi film seyredip gözlerinizi yormayın, ben seyreder size anlatırım" (P, 2009, p. 69).

"Bir prenses asla ağlamamalı, gözyaşlarınızı boşa harcamayın. Ben sizin yerinize ağlarım. Size yardımcı olmak görevim" (P, 2009, p. 69).

"Her şey çok can sıkıcı geliyor. Mutsuz bir çocuğum. İşsiz, güçsüz, sırtüstü yatıp duruyorum. Tembellikten yoruldum. Gündelik işlerimi yapabilmek için yanıp tutuşuyorum. Korkunç bir yalnızlık bu. İssiz bir dünyada yalnız kalmış gibiyim. Nerde benim ödevlerim, nerede sorumluluklarım?" (P, 2009, p. 70).

“Çikolata Tavşan” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Fikirlere Saygı Göstermek K.18.1

Fikirlere saygı göstermek iletisi, çocuğun düşüncelerine saygı duyulması gerektiğini anlatan şu ifadelerle doğrudan aktarılmıştır:

“Dayısı olan bir çocuksanız, dayısı olmayan çocuklara göre bazı ayrıcalıklarınız var demektir. Fikrime katılmayabilirsiniz ama ben böyle düşünüyorum” (ÇT, 2009, p. 71).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.2

Görgü kurallarına uyulması gerektiği iletisini yazar, belirli bir saatten sonra başkalarının rahatsız edilmemesi gerektiğini hatırlatan annenin sözleriyle dolaylı bir biçimde okuyucuya aktarmak istemiştir:

“Annem bu saatte gürültü yaptığımız için söylenmeye başladı” (ÇT, 2009, p. 72)

Çocuğa Değer Vermek K.12.2

Çocuğa değer verme iletisi, dayısının yeğenini mutlu etmek için gösterdiği çabalarla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“O gün dayımla çok eğlendik. Beni sinemaya götürdü, patlamış mısır aldık. Dönüşte de dondurma yedik” (ÇT, 2009, p. 78).

“Evimizde bayram havası vardı. Dayım bir haftalığına Türkiye’ye tatile gelmişti. En çok armağanı her zamanki gibi yine bana getirmişti. Çikolatalar, oyuncaklar, kazaklar, silgiler, kalemler...” (ÇT, 2009, p. 71).

“Yatağıma yatınca bir türlü uyku tutmadı. Dayımın getirdiği armağanları düşündüm. Hepsini tek tek gözümün önüne getirdim” (ÇT, 2009, p. 74).

3.1.3 Çikolata Zamanı adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

“Mavi Bıyıklı Kedi” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Komşuluk İlişkilerini Yaşatmak T.1.2

Komşuluk ilişkilerini yaşatmaya yönelik ileti, komşuların bir araya gelmesi ve paylaşımında bulunması olayıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Annem, komşu teyzelere kahve falı bakmaya bayılır” (MBK, 2013, p. 9).

Güvenmek- Güvenilir Olmak K.29.2

Sır saklamak, bir terbiye işidir. Gerek dostluk ilişkilerinin gerek komşuluk ilişkilerinin temelinde yatan önemli bir etkidir. Güvenilir olunması gerektiğini belirten ileti, annesinin, komşularının fallarına bakmak için kızını odadan gönderme olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Falda çıkacak gizli bilgilerin kendi aralarında kalmasını isterler. Fincanlarını ters çevirip soğumasını beklerken beni yanlarından gönderme zamanı gelmiştir” (MBK, 2013, p. 9).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisine yönelik ileti, Birce'nin kedisiyle ilgili ifadeleriyle dolaylı bir biçimde aktarılmıştır:

“Tüylerini okşadım. Karnından, gırtlığından mırıltılar yükseldi” (MBK, 2013, p. 12).

“Hamarat Kız Ece” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Düşünceli Davranmak K.9.2

Düşünceli davranmak iletisi, Ece'nin annesini mutlu etmek için kahvaltı hazırlamak istemesiyle dolaylı bir biçimde okuyucuya sunulmuştur:

“Anneme sürpriz yapıp kahvaltı hazırlayacaktım. Bunu düşünmek bile beni heyecanlandırmıştı” (HKE, 2013, p. 17).

Tedbirli Olmak K.3.2

Ece'nin gözlüğünü takarak kazalara karşı tedbir almak istemesi dolaylı bir biçimde okuyucuya sunulmuştur:

“Yüzümü bile yıkamadan gözlüğümü takıp parmaklarımın ucuna basa basa mutfağa gittim” (HKE, 2013, p. 17).

Kararlı Olmak K.19.2

Kararlı olma iletisini yazar, Ece'nin aksilikler karşısında yılmadığını anlatarak dolaylı bir biçimde aktarmak istemiştir:

“İlk çay yapma denememin susuzluk yüzünden başarısız olmasına izin veremezdim” (HKE, 2013, p. 17).

Aklını Kullanmak/ Çözüm Odaklı Düşünmek K.6.2

Ece, kahvaltı hazırlamaya çalışırken karşılaştığı sorunlara alternatif çözümler üretmiştir. Çözüm odaklı düşünme iletisi dolaylı bir şekilde şöyle aktarılmıştır:

“İçme suyu koyduğumuz şişelere, buzdolabındaki sürahiye baktım. Hiçbirinde su kalmamıştı. Annemin ütünün içine koyduğu ütü suyu aklıma geldi. İşte suyumuz bulunmuştu” (HKE, 2013, p. 18).

Ece, kirlenen masa örtüsünün yerine yeni bir örtü koyma konusunda da çözüm üretmiştir.

“Böyle güzel bir sofraya örtüsüz olamazdı. Temiz yatak takımlarının durduğu çekmeceye gittim. En sevdiğim çizgi film kahramanlarının resimlerinin bulunduğu çarşafımı alttan çekip çıkardım” (HKE, 2013, p. 22).

Emeğe Saygı Duymak K.20.2

Emeğe saygı duyma iletisi, Ece'nin kahvaltı hazırlama girişimi sonucunda ailesinden tebrik beklemesi olayıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

Babamın, “Kızım çayı ne güzel yapmış, ellerine sağlık...” dediğini duyar gibi oluyordum (HKE, 2013, p. 18).

Özgüven Sahibi Olmak K.21.2

Özgüvenli olma iletisi, Ece'nin ifadeleriyle dolaylı yoldan şöyle aktarılmıştır:

“İşte çay hazırды. Bizimkilerin benimle gurur duyacağını biliyordum” (HKE, 2013, p. 20).

“Hamarat kız Ece'yi görsünlerdi bakalım!” (HKE, 2013, p. 21).

Dikkatli Olmak K.22.2

Yazar, dikkatli olma ile ilgili iletiyi, dikkatli olunmama durumlarında karşılaşılabilecek sorunları hatırlatarak dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Şişenin kapağını kapatırken masa örtüsüne ilaç dökülmeseydi hiç sorun yoktu” (HKE, 2013, p. 22).

“Dün akşamdan kalan dilimlenmiş ekmekleri masanın ortasına sıralarken bardaktaki sütü dökcektim az daha” (HKE, 2013, p. 22).

Hatalardan Ders Almak K.23.2

Hatalardan ders alma iletisi, Ece'nin kahvaltı hazırlama uğraşının günleri karıştırmamasından dolayı başarısızlıkla sonuçlanması şeklinde dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“O günden sonra bir daha kahvaltı hazırlamayı aklımdan bile geçirmedim” (HKE, 2013, p. 26).

“Çikolata Zamanı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Çocuğa Değer Vermek K.12.2

Çocuğa değer verme iletisi, annenin çocuklarını mutlu etmek için geçirdiği değişimle dolaylı bir biçimde okuyucuya aktarılmak istenmiştir:

“Kentimizin en yüksek otelinde düzenlenen ‘Farklı bir anne olmanın 99 yolu’ konulu söyleşiyi dinledikten sonra annemiz çok değişmişti. İlk iş olarak bir tişörtüne kardeşimle birlikte çektirdiğimiz fotoğrafı bastırmıştı. Sıklıkla bunu giyiyordu” (ÇZ, 2009, p. 27).

“Bize gönderdiği sevgi titreşimlerini okulda duyumsamamız için yazdığı küçük mektupları beslenme çantalarımıza koyuyordu. Ece ile birlikte mutfağa girip meyveli jöle yapmamıza bile karşı çıkmıyordu artık” (ÇZ, 2009, p. 27).

“Her sabah bizi okul servisimize bindirmeye başlamış, servisteki arkadaşlarımıza çikolata, şeker tutarak okula gidişlerimizi tören havasına sokmaya başarmıştı” (ÇZ, 2009, p. 27).

“Okuldan gelişlerimiz ise şenliğe dönüşmüştü. Her gün evde bir sürprizle karşılaşılır olmuştuk. Kimi gün annemin pişirdiği böreğin içinden nazar boncuğu çıkıyor, kimi gün odamızın kapısında bize yazılmış bir şiir buluyor, kimi gün de apartmanın kapısına asılmış uçan balonlarla karşılaşıyorduk” (ÇZ, 2013, p. 28).

Bencil Olmamak K.4.2

Annesinin iyi niyetini kendi çıkarı için kullanmaya çalışan Ece'nin davranışının doğru olmadığını hatırlatan yazar, bu olayı dolaylı bir biçimde okuyucuya şöyle sunmuştur:

“Madem farklı bir anne olmaya kararlısın, aşığıdaki bakkala inip bana alerji yapan o meyveli çikolatalardan bir kerelik izin verirsin, değil mi anneciğim?” (Z, 2013, p. 30).

Düşünceli Davranmak K.9.2

Düşünceli davranma iletisi, Ece'nin kardeşine de çikolata almayı unutmaması davranışıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Yüreği deli kuş gibi çarparak, şarkılar mırıldanarak bir koşu aşığıdaki bakkaldan parlak kâğıtlı meyveli çikolatalardan iki tane alıp geldi” (Z, 2013, p. 30).

Sağlığını Korumak K.8.1

Sağlığını korumaya yönelik ileti, diş sağlığının önemine dikkat çekilerek doğrudan sunulmuştur:

“Bu çikolataların dişlerinize zararlı olduğunu biliyorsunuz değil mi?”

“Hayır anne, okulumuza bizi bilgilendirmek için gelen diş doktoru, yedikten sonra hemen dişlerimizi fıralarsak istediğimiz kadar şekerleme yiyebileceğimizi söylemişti” (Z, 2013, pp. 30-31).

“Sen dememiş miydin Birce, ikolata yedikten sonra dişler hemen fıralanmalıymış” (Z, 2013, p. 35).

Sabırlı Olmak K.24.2

Sabırlı olma iletisi, Ece'nin ısrarla alerji yapan çikolatayı yemek istemesi karşısında annesinin tepkileri anlatılarak dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur.

“Size yararı olmayan yiyecekleri almak istemiyorum ama istiyorsanız bir kerelik alalım” (Z, 2013, p. 30).

“Annem sesini normal çıkarmaya çalışarak yanıtladı” (Z, 2013, p. 31).

Kararlı Olmak K.19.2

Kararlı olmak iletisi, annenin durumlar karşısındaki kararlı duruşu örneklenerek dolaylı olarak şöyle aktarılmaktadır:

“Oysa annemiz bir şeye ‘hayır’ dediyse hiç şansımız yoktu” (Z, 2013, p. 34).

“Evin En Önemli Yeri” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Okumaya Önem Vermek K.13.2

Okumaya önem verme iletisi, Birce'nin tuvalette kitap okumayı alışkanlık haline getirmesi olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Biliyorum içerde kitap okuyacaksın. ”

Hemen çıkarım dedim ya.

O zaman elindeki kitap nesi?

Sana ne, burada okumanın keyfi başka!” (ÇZ, 2013, p. 38).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.2

Görgü kurallarına uyma iletisini yazar, ortak yaşam alanı olan evlerimizde, apartmanımızda herkesin birbirine karşı saygı duyması gerektiğini hatırlatarak dolaylı bir biçimde şöyle aktarmıştır:

“Ece, çok fena sıkıştım ne olur önce ben gireyim. Kitabı orda mı okuyup bitireceksin?” (EEÖY, 2013, p. 46).

“Hayır, giremezsin, sen iki saatte çıkmıyorsun sonra. ” (EEÖY, 2013, p. 38).

“Gümm, kapı kapandı. Koridorda kırk tur attım. Öylesine sıkışmıştım ki yerimde zıplamaya başladım” (EEÖY, 2013, p. 38).

“Çocuklar çok gürültü yaptılarsa özür dileriz” (EEÖY, 2013, p. 50).

“Ellerimi yıkarken tuvaletin kapısı tıkladı” (EEÖY, 2013, p. 46).

Yaşlılara saygı duyulması gerektiği de, çocukların anneannelerine lavaboya kullanma sırasında öncelik vermesi olayıyla dolaylı bir şekilde sunulmuştur:

“Ablam sırasını anneanneme verir” (EEÖY, 2013, p. 44).

Temizliğe Önem Vermek K.25.2

Temizliğe önem verme iletisi, babanın eve gelir gelmez el yıkaması örneğiyle doğrudan bir biçimde sunulmuştur:

“Babam zaten işinin önemli kısmını yapıp gelmiştir, tek istediği ellerini yıkayabilmektir” (EEÖY, 2013, p. 43).

Komşuluk İlişkilerini Yaşatmak T.1.2

Komşuluk ilişkilerinin önemine yönelik iletiyi yazar, komşuların birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma içinde olduklarından bahsederek dolaylı olarak şöyle aktarmıştır:

“Biz bağırırken çalan kapıyı annem açtı. Üst komşumuz Ayşe Teyze’nin sesi duyuldu:

Tuvalet penceresinden istemeden duyduk sizin kızların tartışmasını. Şey bizim lavabo boş, isterse biri gelip bizde fırçalayabilir dişlerini” (EEÖY, 2013, p. 50).

Sağlığını Korumak K.8.1

Diş sağlığının önemi iletisi doğrudan şu ifadelerle aktarılmaya çalışılmıştır:

“Ece, aç kapıyı, dişlerimi fırçalayacağım.

Ben de fırçalayacağım bekle biraz.

Aç, beraber fırçalarız!” (EEÖY, 2013, p. 46).

“Annemin Gezi Günlüğü” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Toplumsal Eşitliği Gözetmek T.3.2

Toplumsal eşitliğin gerekliliği ile ilgili ileti, kurumlarda statü farklılıklarının farklı ayrıcalıklar da getirdiğini dolaylı bir biçimde okuyucuya şu ifadelerle aktarılmıştır:

“Müdür günübürlüğüne geliyor, uçakla tabii. Ben otobüslerde sürünüyüm, müdür uçakla gelsin bakalım...Gün gelir ben de müdür olurum elbet! O zaman bütün çalışanlarımı uçakla yollarım iş gezilerine” (AGG, 2013, p. 51).

Sorumluluk Almak K.1.2

Sorumluluk iletisini yazar, çalışan bir annenin hem işine hem de evine karşı sorumlulukları olduğunu hatırlatarak dolaylı bir biçimde okuyucuya aktarmıştır:

“Önemli bir iş anlaşması için proje sunmaya, iki günlüğüne Adana’ya gidiyorum, yarın” (AGG, 2013, p. 51).

“Dolaba bir hafta yetecek kadar yemek yapıp koydum, ütülerini yaptım, ev tertemiz, çocukların okul kıyafetlerini gözden geçirdim” (AGG, 2013, p. 51).

“Otelim çok güzel. Evdekilere telefon ettim, hepsi iyiymiş” (AGG, 2013, p. 54).

“Bu sabah toplantıdan önce kızlarımı arayayım dedim” (AGG, 2013, p. 55).

Fedakâr Olmak K.26.2

Fedakâr olma iletisi, annenin her şeyden önce ev yaşamındaki düzeni sağlamaya çalışması olayına örnek verilerek dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Bunca telaş içinde bavulumu hazırlayamadım daha. Nasıl kıyafetler alacağımı bile düşünemedim, acaba soğuk mu orası da, bilmem ki düşünemedim” (AGG, 2013, p. 52).

Çalışmaya Değer Vermek K.5.2

Çalışmaya değer verme iletisini yazar, dolaylı olarak şöyle aktarmak istemiştir:

“Oysa projeye otobüste daha dikkatle göz atarım diye düşünmüştüm” (AGG, 2013, p. 52).

Sağlığını Korumak K.8.2

Yener bu iletiyi, sağlıksız yiyeceklerin tercihinin insan sağlığını olumsuz yönde etkilediğini hatırlatan şu örneklerle dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Akşam yemeğinde acayip eğlendik anne. Bir yanda sandviçler, meyve suları, öte yanda kızarmış patatesler, karışık soslu mayonezler...” (AGG, 2013, p. 54).

“Haklısın anneciğim, ben de söyledim zaten ablama. Çerezlerle ders çalışmak zevkli olmaz diye. Çikolatayla daha iyi. Benim masamda çikolatalar var zaten!” (AGG, 2013, p. 55).

Sabah kahvaltısının önemi vurgulanmıştır.

“Sabah kahvaltısından sonra şirketin toplantısına gittim” (AGG, 2013, p. 54).

Doğru İletişim Kurmak T.7.2

İletişimin önemi iletisini Yener, kardeşin dinlememesi sonucu ablasına yaşattığı zor durumu örnekleyerek dolaylı bir biçimde okuyucuya sunmuştur:

“Yolda herkes bana bakıp bakıp güldü. Gülmez mi? Adana sokaklarında yirmi beş derece sıcaklıkta paltosu, çizmesi, atkısı olan tek insan bendim. Paltomu giymedim, elime aldım. Atkımı da...Ama dik yakalı kazağımı, kalın çoraplarımı nasıl çıkartabilirim ki? Ah Serdar ah! ‘Abla, ben hava durumunu internetten bakar, söylerim sana’ dememiş miydi. ‘Orada üç gün kar yağışı var’ dediğinde şaşırđım

ama yapacak bir şey yoktu, yanıma en kalın kazaklarımı aldım” (AGG, 2013, pp. 54-55).

“Aşkolsun sana! Beni Adana’nın bu kavurucu sıcaklığında ne halde bıraktın! Neredeyse kar maskesi getirecektim yanımda. Kıyafetim öylesine komik ki, herkesten utanıyorum. Üstelik gün boyu piştim senin yüzünden!

Bir dakika abla, ne Adana’sı, sen Ankara’ya gitmeyecek miydin?” (AGG, 2013, p. 59).

Tutumlu Olmak K.36.2

Tutumlu olma iletisi, annenin iş gezisine giderken yanına aldığı giysilerin, mevsim şartlarına uygun olmamasına rağmen idare etmeye çalışması olayıyla dolaylı olarak sunulmuştur:

“Bir günlüğüne yeni ayakkabı alacak halim yoktu doğrusu!” (AGG, 2013, p. 57).

3.1.4 Zaman Torbası adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

“Kumbara” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Zamanı Etkin Kullanmak K.27.2

Zamanı etkin kullanmak gerektiği ile ilgili ileti, anneannesinin ölmeden önce sırrını Tina ile paylaşmak istemesi olayıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Hala zaman varken, hala saatin tik tak seslerini duyabiliyorken bu sırrı açmalıyım sana Tina” (K, 2010, p. 7).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verme iletisi, anneanneninin kitap okuma sevgisi anlatılarak dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Bu odada kitaplıkta öylesine çok kitap vardı ki; Tina bu kadar kitabı kitapçı raflarında bile görmemişti” (K, 2010, p. 8).

Tutumlu Olmak K.36.1

Tutumlu olma iletisi, anneanneninin kumbaranın işlevini torununa anlatırken kullandığı ifadelerle doğrudan aktarılmıştır:

“Ben küçükken çocuklar ve aileler arasında para biriktirme alışkanlığını sağlamak için çocuk kumbaraları yapılmıştı. İşte burada duran kırmızı kumbara da bunlardan biri” (K, 2010, p. 8).

Geçmişe Değer Vermek K.28.2

Anılara değer verme iletisi, anneanneninin, kendi dayısı tarafından bırakılan kumbaraya yüklediği değer anlatılarak dolaylı yoldan okuyucuya aktarılmıştır:

“Nereden geldi sana bu? Üstünde ne yazıyor?

Dayım Fuat’ın armağanıydı bana” (K, 2010, p. 8).

Anneannesinin yazdıklarına değer veren kızın düşünceleri şöyledir:

“Biliyorum ki anneannem onları bir gün okumam için yazdı” (K, 2010, p. 14).

Toplumsal Eşitlik Gözetmek T.3.2

Toplumsal eşitlikte, cinsiyet farklılığına anlam yüklenmemesi gerektiği hatırlatılarak dolaylı bir biçimde şöyle aktarılmıştır:

“Kız çocukları mı, neden yalnız kızlar? Biraz büyüyünce anlarsın...Kız çocuklarının kendi kararlarını kendilerinin vermesine izin verilmezdi bizim oralarda o zaman” (K, 2010, pp. 10).

Emeğe Saygı Duymak K.20.2

Emeğe saygı duyma iletisi, Zonguldak maden ocağında çalışan madencileri anlatırken kullanılan ifadelerle okuyucuya dolaylı bir biçimde sunulmuştur:

“Bir kürek kömürü, bir avuç alın teri ile ediyor insanlar burada” (K, 2010, p. 14).

Vatanını Sevmek U.1.2

Vatan sevgisi ile ilgili ileti, anneanneninin vatan özlemi çektiği anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Ben kalemimi baston yaptım kendime, memleket özlemine böyle tutundum yıllarca” (K, 2010, p. 12).

Güvenmek- Güvenilir Olmak K.29.2

Güvenmek iletisi, anneanneninin kendi geçmişini torunuyla paylaşmak istemesi olayıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Ama ben söz vermiştim, bunu anlatmayacaktım kimseye. Seksen yedi yaşına basmış bir büyükanne sırlarını kime söylemeli dersin?” (K, 2010, p. 7).

“Ona ben gösterdim burayı, bilsin istedim (K, 2010, p. 12).

Tina'nın anneannesine duyduğu güven de şöyle aktarılmıştır:

“Ben anneanneme ve orada yazılı insanlara güveniyorum, beni düş kırıklığına uğratmayacaklar” (K, 2010, p. 16).

“Kadıyon” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Zamanı Etkin Kullanmak K.27.2

Zamanı etkin kullanma iletisini yazar, köyde yaşayan insanlar için zamanın öneminden bahsederek dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“O köylerde gün, yıldızlar kaybolurken başlardı” (Ka, 2010, p. 17).

Özgüven Sahibi Olmak K.21.2

Özgüven sahibi olma iletisi, Ahmet'in yaptığı işte kendini başarılı bulmasıyla dolaylı yoldan aktarılmaya çalışılmıştır:

“Hemen vereyim. Söyle onlara, bu süt onların bildiği sütlere benzemez. Kaynatmaları gerekir. Ama eminim hayatlarında böyle süt içmemişlerdir” (Ka, 2010, p. 21).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verildiğini anlatan ileti, kızın babasından boya kitabı almasını istemesiyle dolaylı yoldan şu ifadelerle başvurularak aktarılmıştır:

“Şehirden bir şey ister misin?

Güneş utangaç bir gülüşle;

Boya kitabı al. ” (Ka, 2010, p. 17)

Toplumsal Eşitliği Gözetmek T.3.2

Ekonomik olarak da toplumsal eşitsizliğin var olduğu ile ilgili ileti; köylerdeki çocukların geçim sıkıntısı çekmelerinden dolayı çalışmak zorunda kaldıkları vurgulanarak dolaylı bir biçimde aktarılmıştır:

“Zeytin gözlü köy çocukları, sepetlere doldurdukları keçiboynuzlarını, incirleri, bademleri satmak için beklerler aile bütçesine katkı sağlamak için” (Ka, 2010, p. 17).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.1

Görgü kurallarından biri olan selam vermek, doğrudan şu ifadelere başvurularak aktarılmıştır:

“Tanısın tanımasın, gördüğü her insanla selamlaşırđı Ahmet. ‘Selam vermek gerek, buralıysa hemşerimizdir, değilse misafirimizdir’ diye düşünürdü.

“Merhaba, merhaba.

Bazı insanlar alışkanlıkla selama karşılık verdi, bazıları şaşırđı, yanıtız bıraktı” (Ka, 2010, p. 19).

Misafirperver Olmak T.9.1

Boncukçu Adnan’ın kızıl saçlı adamı ağırlama isteğiyle misafirperver olma iletisi doğrudan aktarılmıştır:

Buraya yeniden gelmek isterim. ”

Tabii, her zaman beklerim. Köye de gelin, bizim misafirimiz olun” (Ka, 2010, p. 26).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Kadişon öyküsündeki hayvan sevgisi ile ilgili ileti, eşeğe bir kişilik kazandırılarak insan gibi düşündürölmeye çalışılmasıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Kadişon hep merak ederdi, bir eşeğin başına püsküller takılmazsa, eşek yükünü taşımaz mıydı? Küçük deri parçalarından yapılmış, içine renkli boncuklar yerleştirilmiş püskülleri takmazsa satamazlar mıydı bir şey?” (Ka, 2010, p. 18).

“Kadişon püskülü satılmadığı için sevinçliydi ama merak ediyordu. Eşeği olamayan bu adamlar ne diye püskül almak istiyorlar ki?” (Ka, 2010, p. 23).

“Kadişon’un koşumlarını hazırladı. Kulaklarının ve başının kenarlarına püsküllerini taktı (Ka, 2010, p. 18).

Emeğe Saygı Duymak K.20.2

Emeğe saygı duyma iletisini yazar, dolaylı yoldan şöyle aktarmıştır:

“Turistler, Kadişon’un püskülü gibi bulamadılar ama başka boncuklar beğendiler; fiyatını sorup öğrendikten sonra pazarlık etmeden parayı ödediler ve boncukçuyla vedalaştılar” (Ka, 2010, p. 23).

Empati Kurabilmek K.10.2

Empati kurabilme iletisi, kızıl saçlı adamın, Boncukçu Adnan’ı anlayarak onun düşüncesini onaylaması olayıyla dolaylı yoldan sunulmuştur:

“Bir insan mesleğinden de para kazanmazsa nasıl yaşar? Haklısın dostum, diye mırıldandı” (Ka, 2010, p. 25).

Gelenek Göreneklere Yaşatmak T.2.2

Gelenek göreneklere yaşatma iletisi, eski değerini kaybeden boncukçuluk sanatının tanıtılmaya çalışılması ile dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Turistler gözlerini dükkânın içlerine çevirdiler. Dükkanda gözün görebildiği her yer, duvarlar, tavan, türlü çeşit boncukla doluydu. Bir köşede iş masası duruyordu. Yanında deri parçaları, büyük dikiş iğneleri, çuvaldızlar, kalın iplik yumakları, boncuklar... (Ka, 2010, p. 23).

“Ne yazık ki benim gibi boncuk yapanlar azaldı. Hazır olanları alıp satanlar çok; ama deriyle beraber işlemek başka bir sanat... Mesleğim ölüyor. Çırağım bile yok.” (Ka, 2010, p. 25).

“Bu işi babamdan öğrendim” (Ka, 2010, p. 25).

“Mektup Kimden” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

İşini Severek Yapmak K.30.2

Sevdiği işi yapmak iletisi, postacının işine verdiği önem anlatılarak dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Postacının gözlerinde pırıltılar vardı. Mektup dağıtmak bir sanattı ona göre. İşini seviyordu. Fatura zarflarını, bankadan gelenleri, kartpostalları, asker mektuplarını ayırır, adreslerine el yazısıyla yazılmış zarfları önemser, onları posta kutusu yerine kapıya teslim ederdi” (MK, 2010, p. 28).

Emanete Sahip Çıkmak K.31.2

Emanete sahip çıkma iletisini yazar, geleceğe gönderilen mektupların özenle saklandığı ve korunduğunu anlatarak dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Geleceğe göndereceğiniz bir mektubunuz olsun ister misiniz? PTT Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetin 100. Yılı kutlamaları çerçevesinde ‘2023’e, Cumhuriyetimizin 100. Yılına mektup kampanyası’ başlattı. Tüm PTT şubelerinden, üzerinde ‘1923’ten 2023’e 100 yıl’ yazan zarfları iki milyon lira karşılığında edinebilirsiniz. Kampanya 29 Ekim’de sona eriyor. Mektuplar özel çelik kasalarda saklanacak ve Cumhuriyetin 100. Yılında alıcılara ulaştırılacak” (MK, 2010, p. 30).

Barış İçinde Yaşamak E.2.2

Barış içinde yaşama iletisi, çocukken Hakan’ın gittiği bir tiyatrodaki seslendirilen şiirin sözleriyle dolaylı yoldan aktarılmak istenmiştir:

“Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür

Bir orman gibi kardeşesine” (MK, 2010, p. 32).

Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek K.32.2

Hakan’ın şiir dinletisinde duyduğu satırları yorumlamaya çalışması olayıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“O gece pek şiir dinledik. Bademler’de; ama benim yüreğim bu dizeye kondu. Balta girmemiş ormanda dolaşır gibi oldum” (MK, 2010, p. 32).

Birlik ve Beraberliği Sağlamak T.5.2

Yazar, birlik ve beraberliğin önemi iletisini, Hakan’ın karıncaları izlerken hissettiği duygularla dolaylı yoldan şöyle aktarmak istemiştir:

“Yere dökülen kırıntıları balkondan taşımalarını, karınlarının el ele doyurmalarını izledim. O sırada karıncaların sesini duydum sanki: ‘ Biz kardeşiz, kavga etmeyiz; ama ya başka bir karınca grubu gelir yiyeceklerimize el uzatırsa?’ (MK, 2010, p. 34).

Arkadaşı Mert’in oynadığı futbol takımı ve karşı takım kavga edince birlik ve beraberlik mesajını Hakan dolaylı olarak yine şöyle vermiştir:

“Yanlarına gittim... Hepsini susturdum, birlikte çimenlere oturdular. Önce dizeleri okudum onlara. Yaşamın bir takım oyunu olduğunu...Takım oyunlarında kişilerin

hem kendi adlarına hem de takımları adına oynadıklarını, birliğin ardında çokluğun olduğunu anlattım” (MK, 2010, p. 34).

Alay Etmek-Küçümsemek K.2.1

Alay edilmemesi gerektiğine yönelik ileti, arkadaşlarının Hakan’ın düşüncesiyle alay etmesi hatırlatılarak doğrudan aktarılmıştır:

“Dizeyle ne ilgisi, olduğunu sorup benimle alay ettiler” (MK, 2010, p. 34).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verme iletisi, dolaylı yoldan şöyle aktarılmıştır:

“Bu dizeden daha neler anladığımı söylemeyeceğim. Neden mi? Sen de şiir çözmece oyununa katıl diye” (MK, 2010, p. 35).

“Örneğin sen de seviyor musun Küçük Prens’i...” (MK, 2010, p. 35).

“Zaman Torbası” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Hayal Gücünü Kullanmak K.15.2

Hayal kurmak iletisini yazar, radyo programıyla düşsel bir yolculuğa çıkan hikâyenin kahramanı olan çocuğun hisleriyle dolaylı olarak aktarmıştır:

“Radyo tiyatroları”ndaki, “arkası yarınlar”daki, “ çocuk bahçesi”ndeki kapılar öylesine gıcırtılı açılıp kapanırdı ki, onların sesinin gerçekten de oradaki kapılardan geldiğini sanırdım. Ayak sesleri öylesine gürültülü gelirdi ki, herkesin topuklu ayakkabı giydiğini, yerlerin tahtadan olduğunu hayal ederdim. Belki de en gülüncü çatal kaşık seslerinde gerçekten orada yemek yendiğini düşünmemdi. Radyo oyunu için özel yemekler piştiğini, oradakilerin gerçekten yiyip içtiklerini sanırdım” (ZT, 2010, p. 38).

Yaşama Sevinci ile Dolu Olmak K.44.2

İnsanın yaşama sevincinden dolayı umudunu hiçbir zaman kaybetmemesi gerektiğine yönelik ileti, en zor anlarda bile bir çıkış yolunun olduğunu, futbol oyunu örneklenerek dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Baba, futbol ve hayat benzerler mi birbirlerine?”

“Doksanıncı dakikada bile gelen bir gol hayalleri gerçek yapmaz mı?” (ZT, 2010, p. 39).

Hatalardan Ders Almak K.33.2

Hata yapıldığında umutsuzluğa, karamsarlığa kapılanmaması gerektiği önemli olan hatanın tekrar edilmemesi olduğuna yönelik ileti, babanın oğluna söylediği şu sözlerle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Kaybetmekle kazanmak kardeş belki de... Yaşam akıp giderken kaybetmenin aslında kazanmak olduğunu biliyoruz” (ZT, 2010, p. 38).

“Hayır, kim sevinir kaybedince! Ama biliyorlar ki, kaybettiklerinde elde ettikleri deneyimlerle bir sonraki defa kazanabilirler” (ZT, 2010, p. 39).

“Kar Yelkenlisi” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Doğa sevgisine verilen değeri yazar, dolaylı olarak şöyle aktarmaktadır:

“Belgeseldeki denizci gazoz gibi köpüren dalgalara sevgiyle bakarken Adil’in yüreği yelkenliye takılırdı” (KY, 2010, p. 40).

“Beyaza kesmiş dut ağacı üşüyor gibiydi” (KY, 2010, p. 42).

Tutumlu Olmak K.36.2

Tutumlu olma ile ilgili ileti, annenin sözleriyle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Kapat artık televizyonu! Kırk kere reklam koyuyorlar, elektriğe yazık!” (KY, 2010, p. 41).

Empati Kurmak K.13.2

Ailelerin bazen empati kuramadıklarını gösteren ileti, annesinin ve babasının Adil’in duygularını anlayamadığı hatırlatılarak dolaylı yoldan şöyle sunulmuştur:

“Baba, gel bak, ne var televizyonda.

Gelemem şimdi, ne var?

Yelkenli gördün mü sen hiç?

Gördüm tabii, n’olmuş.

Rüzgârla gidiyor, uçar gibi!

İyi, sen seyret, bana anlatırsın. Öbür gün pazara çıkacağım. İşim var!” (KY, 2010, p. 40).

“Anne, gel bak! Reklam değil, yelkenli.”

Annesi börek tepsisini fırına sürdü, kapının önüne dikilip baktı oğluna, sonra homurdandı:

Sen oyun oynamayı da bilmiyorsun. Ben senin kadarken şişe kapaklarından tencere tabak yaptım. Arkadaşlarımızla hayali sinilerde yemek yedik. Şimdikiler başka, akılları bir karış havada!

Adil’in yüreğini seller bastı sanki, sustu.

Annesi üsteledi:

Hem oyun oynar, hem kardeşime analık ederdim. Helkilerde su taşırdım çeşmeden, arapsabunuyla yıkardım kardeşimin bezlerini, konu komşu parmak ısırırdı hamaratlığıma. Sen tembel oldun, kime çektiyisen...Bir an önce şubat tatili bitse de okulun başlasa bari.

Adil’in gözleri göklere meydan okur gibi baktı. Annesinin sözüne üzüldü ama bir şey diyemedi” (KY, 2010, p. 41).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisine değer verme iletisi, Adil’in köpeklerine duyduğu sevgi anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Köpekleri Toros’la Çomar’ın yanına gitti, onları okşayıp sevdi” (KY, 2010, p. 41).

Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek K.32.2

Araştırmacı kişiliğe önem verme iletisi, Selo ve Adil’in kar yelkenlisi yapmak için olan araştırmaları anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Bizim evde gazetenin verdiği ansiklopedilerden var. Bakalım orda yelkenli konusunu bulur muyum?” (KY, 2010, p. 43).

“Sen oraya bak, ben de öğretmenim evine gideceğim. Onda çok kitap var, verir bana” (KY, 2010, p. 43).

Toplumsal Eşitliği Gözetmek T.3.2

Cinsiyet farkının farklı görev ve sorumluluklar yüklemesine yönelik ileti, kardeşinin Adil’e kar yelkenlisi yapma konusundaki yardım etme isteğini geri çevirmesi olayıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Ben de size yardım edeyim, dedi Gilman.

Yok, istemez. Bunlar erkek işi!” diye yanıtladı Adil” (KY, 2010, p. 43).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Bir konuda araştırma yapabilmek için okumanın gerekliliğini hatırlatan yazar, bu iletiyi, Adil’in kar yelkenlisi için yaptığı araştırmalarla dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Ansiklopedide bulduğu ‘yelkenli’ bölümünü bir daha açıp okudu. Okurken uykuya daldı” (KY, 2010, p. 43).

Kararlı Olmak K.19.2

Kararlı olmanın başarının temel şartı olduğuna yönelik ileti, bu üç kafadar çocuğun kar yelkenlisini yapmak için kararlı adımları sayesinde başarıya ulaştıklarını dolaylı olarak şu ifadelerle aktarılmıştır:

“Selo, ben kar yelkenlisi gördüm rüyamda, bak resmini çizdim buraya. Senle beraber yapalım mı?” (KY, 2010, p. 42).

“Kızağın üstüne bir tahta direk bağladılar. Direği tellerle tutturdular. Direk rüzgârın yönüne göre döndürülebilecekti. Bu direğe çift yelken bağladılar. Bıkıp usanmadan çabaladılar. Ağızları burunları üşüyor, el parmakları sızım sızım sızlıyordu ama asla vazgeçmiyorlardı; pupa yelken gidecekleri günü heyecanla bekliyorlardı. ” (KY, 2010, p. 48).

“İlk aksilik kara inişte oldu. Kızak daha üstüne binmeden devrildi, karlara yatıverdi. Yaptıkları her şey bir anda kullanılamaz hale gelmişti. Karların üzerine yuvarlanıvermiş bir çocuğa benziyordu kızak. ” (KY, 2010, p. 48).

“Bu olağanüstü bir buluş Adil. Siz üç arkadaş bir keşif yapmışsınız bence. Elinizdeki malzeme yeterli olmadığı için başarılı olamamışsınız. Bana izin verir misin bu kızağı alabilir miyim?” (KY, 2010, p. 51).

“Her gün okul çıkışı filmin çekildiği alana gidiyordu Adil, Selo ve Gilman. Filmin oyuncularını da öğrenmişlerdi onların adlarını. Bir gün gittiklerinde düşlerindeki kar yelkenlisi karşılarında duruyordu. Nereden getirttiyse, gerçek yelken bezi, gerçek bir dümen bile bulmuştu İhsan Amca. Uzun uzun seyrettiler düşlerinden çıkıp gelen yelkenliyi. ” (KY, 2010, p. 52).

Çocuğa Değer Vermek K.12.2

Çocuğa değer verme iletisi, dizi film çekimi için köylerine gelen yönetmen İhsan Amca'nın davranışlarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Yönetmen İhsan Amca bir başkaydı köy çocuklarının gözünde. Başından hiç çıkarmadığı kocaman şapkası, kocaman göbeği, bembeyaz sakalları, hep gülümseyen gözleriyle sevimli biriydi. Çocukları her gördüğünde hallerini hatırlarını soruyor, onlarla söyleşip şakalaşmayı çok seviyordu. Çekimler sırasında izlemelerine izin de veriyordu üstelik” (KY, 2010, p. 50-51).

Emeğe Saygı Duymak K.20.2

Emeğe saygı duyma iletisi, Yönetmen İhsan Amca'nın şu sözleriyle dolaylı olarak okuyucuya sunulmuştur:

“Ben dizi film çekiminde kullanmak için alacağım, sizin hayalinizdeki gibi olur mu bilmem ama tamir ettireceğim bunu. Bizim işimiz bitince yine size vereceğiz, ne dersin?” (KY, 2010, p. 51).

3.1.5 Hayaletten Mektuplar adlı hikâye kitabındaki eğitsel ileteler

“Hayaletten Mektuplar” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Empati Kurmak K.10.2

Empati kurma iletisi, başka bir şehre taşınmış olan Fidan'ın Meltem'e yazdığı mektupta şu ifadelerle başvurularak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Sana çoktandır yazamadım. Ama, birbirimizi anladığımızı biliyoruz” (HM, 2011, p. 5)

“Dünyayı aynı gözlerle görmeye çalışıyorduk. Dinliyor, anlıyorduk birbirimizi” (HM, 2011, p. 5).

“Ah benim güzel arkadaşım, sen burada olsaydın, anlardın beni” (HM, 2011, p. 15).

Fidan yeni arkadaşı olan Erhan'ı, mektubunda Meltem'e tanıtırken şu ifadeleri kullanmıştır:

“O gün ders arasına çıkamamıştım. Midem bulanıyordu. Erhan'da benimle beraber sınıfta kaldı; midem bulanıyor diye tost bile almadı kendine” (HM, 2011:6).

“Senin sorunun, benim sorunun; düşündüm de ben olsaydım ne yapardım diye...”
(HM, 2011, p. 31).

Meltem, sınıf arkadaşlarından empati kurmalarını beklemiştir.

“Neredeyse sınıfın yarısı güldü. Oysa benim üzüntüme saygı göstermelerini beklerdim” (HM, 2011, p. 15).

Öfke Kontrolünü Sağlamak K.11.2

Bu ileti, Meltem’in sınıf arkadaşlarının alay etme durumunda bile öfke kontrolünü sağladığını hatırlatan şu ifadesiyle dolaylı yoldan aktarılmak istenmiştir:

“Ona bağırılmamak için zor tuttum kendimi” (HM, 2011, p. 15).

Dostluğa Önem Vermek K.13.1

Dostluklar için zamanın ve de mesafelerin önemi olmadığı iletisi doğrudan şu ifadelerle aktarılmıştır:

“Ama, biz iyi dostuz; ışık yılları kadar bile uzak olsak, birbirimizi unutmayız” (HM, 2011, p. 5).

“İnan ki ne zaman bir dost arasan, beni hep yanında bulacaksın. Birbirimizin derdini dinlemeyip de ne yapacağız?” (HM, 2011, p. 30).

Dosta duyulan özlem, şu ifadelerle başvurularak dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Seni çok çok özledim. Mektubunu dönüp dönüp yine okudum” (HM, 2011, p. 14).

“Meltem rüzgarım. Mektupların ılık bir meltem gibi ısıtıyor buraları. Beni hiç unutma canım arkadaşım” (HM, 2011, p. 23).

“Günlük tutuyorum bu yıl, sana yazdığım mektupların özetini yazıyorum oraya. Geçen gün arasına bir çiçek koydum, kuruyunca sana göndereceğim” (HM, 2011, p. 28).

“Öylesine özlemişim ki seni, hayalet kılığındaki fotoğrafını masamın üstüne koydum” (HM, 2011, p. 33).

“Gülen gözlerin hep gülsün, kırk dokuz yaşımızda da birbirimizi unutmayalım, vefalı dostlar olalım” (HM, 2011, p. 35).

Dostluklar için güvenin önemi de şöyle aktarılmıştır:

“İtir, geçen yıldan bu yana neden kimseyle yakınlaşmadı şimdi anlıyorum, güvenilmeyen, sözünde durmayan insan dost bulamaz” (HM, 2011, p. 25).

“O sana gülmeyi öğretir sen ona kakhaha atmayı, o sana emeklemeyi öğretir, sen ona yürümeyi...O sana okumayı öğretir, sen ona yazmayı ve bu böyle sürüp gider... İşte bunu adına DOST derler. Sen de benim için öylesin Meltemciğim (HM, 2011, p. 31).

“Sen benim bir tanecik dostumsun. Bugün bir şiir yazdım, adı ‘Dostluk’. Sana göndereceğim” (HM, 2011, p. 32).

“Seninle dertleşmek için aldım elime kalemi yine” (HM, 2011, p. 11).

“Sözcükler aracılığıyla seninle dertleşmek ne güzel” (HM, 2011, p. 11).

Sorumluluk Almak K.1.2

Evdeki aile üyelerinin her birinin farklı sorumlulukları olduğuna yönelik ileti, Fidan’ın da artık sorumluluklarının farkında olmasıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Belki şaşıracaksın ama akşam sofrasını ben kuruyorum artık. Eve onlardan erken gelip derslerimi bitiriyorum” (HM, 2011, p. 6).

“Annem grip oldu, yatıyor kaç gündür. Babam yapıyor yemekleri iki gündür. Benim de sorumluluğu paylaşmam gerek, değil mi?” (HM, 2011, p. 17).

Fidan ödevlerini yapma konusundaki sorumluluğunun farkındadır:

“Türkçe defterimi okulda unutmuştum. Ödev kâğıdım defterin arasındaydı. Öğretmen yirmi soruluk bir test vermişti. Onu çözmeden okula gitmek istemedim doğrusu. Sınıf arkadaşım Ayşıl’a telefon ettim” (HM, 2011, p. 12).

“Ertesi günkü ödevlerimi eksiksiz yapacağım için mutluydum” (HM, 2011, p. 12).

“Yarın ki Türkçe ödevimi bitirmedim daha. Hemen onu yapmalıyım” (HM, 2011, p. 28).

Fidan sorumlulukları konusunda hassastır ancak arkadaşı Belgin sorumluluğunu yerine getirmemektedir.

“Ben böyle söyleyince, annem de diyor ki: ‘Herkes kendi sorumluluğunu bilsin’. (HM, 2011, p. 17).

“Şiiri ona ulaştıracağıma söz verdim ya...Belgin şiiri getirmeyince, sorumluluk bende gibi hissediyorum” (HM, 2011, p. 17).

Dürüst Olmak K.40.1

Dürüst olma iletisi, Meltem'in sınıf arkadaşı Güler'le birlikte yaptıkları çalışmada Güler'in dürüst olmadığı hatırlatılarak doğrudan aktarılmıştır:

“Dürüst olmayan bir kişi, altın tozuna batırılmış teneke gibidir” (HM, 2011, p. 8).

“Doğruyu söylemeyi başarmak, dürüst olmak bu kadar zor mu sevgili Fidan?” (HM, 2011, p. 9).

Bencil Olmamak K.4.2

Bencilliğin, dostluğun oluşmasında önemli bir engel teşkil ettiğini anlatan iletiyi yazar, Güler' in sadece kendini düşünerek hareket etmesi nedeniyle dostluklarının olumsuz yönde etkilendiğini hatırlatarak dolaylı olarak okuyucuya şu ifadelerle sunmuştur:

“Güler, kendini öne çıkarabilmek için, öğretmen onu beğensin, sevsin, onaylasın, başarısını övsün diye, ödevi yalnız yaptığını söyledi” (HM, 2011, p. 9).

Emeğe Saygı Duymak K.20.2

Güler'in, Meltem'in emeğine saygı duymadığı dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Dün okula gittiğimde bir de ne göreyim! Biri, boyadığım her şeye bıyıklar, saçlar çizmemiş mi tükenmez kalemle? Bıyıklı bulutlar, saçlı kediler, sakallı bir güneş” (HM, 2011, p. 9).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisi iletisi, dolaylı yoldan şu ifadelerle aktarılmıştır:

“Kırlangıç sesleriyle kal” (HM, 2011, p. 10).

Düşünceli Davranmak K.9.1

Bazen düşüncesizce yapılan davranışların, insanları zor durumda bırakabileceğini anlatan ileti, Fidan'ın arkadaşı Ayşıl'ı aradığında müsaitlik durumunu öğrenmeden telefon görüşmesini uzatması olayıyla doğrudan aktarılmıştır:

“Ayşıl ablam, seninle konuştuktan sonra annemle beraber doktora gitti, randevusu vardı da...Sen aradığında kapıdan çıkmak üzereydi zaten!

Başımdan aşağı kaynar sular indi Fidan. Ben böyle bir düşüncesizliği nasıl yapabiliştim? Onlar doktora yetişmeye çalışırken nasıl da geç bırakmışım. . . ” (HM, 2011, p. 13).

“Ayşıl da o gün yaşadıklarını anlattı bana. Annesi çok kızmış, çünkü Ayşıl doktorun son hastasıymış. Doktor onu beklemek zorunda kalmış. Düşüncesizce doktorun zamanını aldığı için o da üzölmüş” (HM, 2011, p. 13).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.1

Görgü kurallarından selam vermek, selam söylemek, özür dilemek iletileri doğrudan aktarılmıştır:

“Annemin annene selamları var” (HM, 2011, p. 13).

“Annem de annene selam söylüyor” (HM, 2011, p. 15).

“Sana geç yanıt verdiğim için özür dilerim” (HM, 2011, p. 16).

Okumaya Değer Vermek K.14.2

Okumaya değer verme iletileri, dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Benden şiir göndermemi istemiştin” (HM, 2011, p. 16).

“Belki bilirsin, benim ilkokul öğretmeni bir teyzem var. İşte o, çocukların yazdığı ödüllü şiirleri bir kitapta toplamak için çalışıyor” (HM, 2011, p. 17).

“Bugünlerde bir öykü kitabı okuyorum, adı “Babam Duymasın. ”Bitirince sana göndereyim mi? Çok gülüyorum okurken” (HM, 2011, p. 17).

“Okuduğun kitabı bana gönderirsen sevinirim. Ben şu sıralar Küçük Prens’i okuyorum. Bu ikinci okuyuşum. Her defasında başka güzel geliyor bu kitap bana” (HM, 2011, p. 21).

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olma iletileri, komşularının kedisini korkutan köpeğin yeri değiştirilerek tedbir alınmaya çalışılması olayıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“İşte böyle canım arkadaşım, sonuçta, Toros’un (yazmayı unutmuşum, köpeğimin adı Toros) kulübesini bahçenin öbür tarafına taşıdık” (HM, 2011, p. 20).

Çevre Bilinci U.3.2

Çevre bilincine yönelik ileti, çocukların çevre için yaptıkları çalışmalarla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Erhan ile birlikte Çevre Koruma Kolu’na seçildim. Geçen hafta okul bahçemizle başladık çevre temizliğine, daha sonra da deniz kenarına atılmış plastik şişeleri, poşetleri topladık” (HM, 2011, p. 22).

“Onunla birlikte bir fidan daha diktik. Dedi ki;Vefalı birileri yaşlılığınızda sizi de çağırırsa okulunuza, siz bunun yanına bir fidan daha dikin” (HM, 2011, p. 35).

“Birkaç gün önce okulumuza bir mektup geldi Yunanistan’dan. Bizim haber, onların gazetesinde yer almış. Kıyının bu yanını bu temizlememiz onları duygulandırmış. Diyorlar ki; temizlemeseydiniz, belki de o plastikler buraya gelecekti. Vee, onlar da kendi kıyılarında aynı çalışmayı başlatmışlar” (HM, 2011, p. 22).

“Gönüllü çevre çalışmamızdan sonra başka çalışmalarımız da olacak” (HM, 2011, p. 23).

Barış İçinde Yaşamak E.2.1

Çocukların barış dolu bir dünyada yaşama isteklerine yönelik ileti doğrudan aktarılmıştır:

“Elimizden, iyi vatandaşlar olarak, bunlar geliyor; keşke daha büyük olsak da tüm dünya liderlerine barışı anlatabilsek” (HM, 2011, p. 23).

Güvenmek- Güvenilir Olmak K.29.2

Sözünde durmanın dostluklardaki güvenin temeli olduğuna yönelik ileti, İtir’in yaptığı davranışın doğru olmadığı hatırlatılarak dolaylı yoldan aktarılmak istenmiştir:

“Saat epey geç oldu, hala ortada yok. Acaba bir sorun mu oldu diye evlerine telefon ettim, annesi: ‘Sana geleceğinden haberim yok, kuzenlerine gitti, ’ dedi. Aklıma kötü şeyler gelmişti. İtir’in iyi olmasına sevindim ama sözünde durmaması beni üzdü” (HM, 2011, p. 24).

Zor günlerde dostların gerçek yüzlerini gösterdiğini anlatan ileti, Ahmet Dedenin çok güvendiği arkadaşı için olan düşünceleriyle dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Hastalanınca, arkadaşı ona destek olmak yerine, her yerde kötölemeye ve kazanılan paranın kendine almaya başlamış” (HM, 2011, p. 27).

Misafirperver Olmak T.9.2

Misafirperverlikle ilgili iletiyi Yener, annenin, kızının arkadaşını iyi ağırlamaya çalışmasıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Bize ilk kez gelecek diye annem mozaik pasta ve börek de yapmıştı” (HM, 2011, p. 24).

Vefalı Olmak K.16.2

Vefalı olma iletisi, Fidan’ın annesinin davranışıyla ve eski müdürün okula davet edilmesi olaylarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Gülsüm nineyi sana hiç yazmamıştım galiba. Annemin çocukluğunu bilen yaşlı biri. Bize çok yakın oturuyor. Annem, buraya taşınınca bu eski dostunu aradı, buldu” (HM, 2011, p. 27).

“Bizim okulun ilk müdürüymüş. Tam kırk yıl önce bu okulun müdürüymüş. Bugüne dek kimse onu anımsayıp okula davet etmemiş. Bu yıl gelen yeni müdürümüz onu arayıp bulmuş, davet etmiş” (HM, 2011, p. 34).

Kararlı Olmak K.19.2

Kararlı olunursa her işin üstesinden gelinebileceğini anlatan iletiyi yazar, Meltem’in piyano sınavında başarısız olmasına karşın bu durumun onu yıldırması gerektiğini hatırlatarak dolaylı olarak şöyle aktarmıştır:

“Madem ki sen bunu çok istiyorsun, gelecek sene yine dene Meltemciğim” (HM, 2011, p. 31).

“Çılgın Yengeç Lokantası” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olma iletisini yazar bu hikâyede, babasının Alper’e aldığı kramponlu ayakkabıların diğer arkadaşlarına zarar vermemesi için okulda giyilmemesi gerektiğini hatırlatarak dolaylı yoldan aktarmak istemiştir:

“Ayakkabımın altındaki çiviler bir arkadaşın yüzüne filan gelirse zarar verebilirmiş, bu nedenle böyle bir karar almışlar” (ÇYL, 2011, p. 37).

Okuldaki kuralların bazılarının güvenliği sağlamak için olduğu iletisi, Alper'in, kramponlu ayakkabılarının okulda kullanmasına izin verilmemesi olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Okulumuzda aldığımız karar böyle, okulda kullanma!” (ÇYL, 2011, p. 37).

Vatanını Sevmek U.1.2

Vatan sevgisi ile ilgili iletiyi Yener, dayısının Alper'e yazdığı mektuptaki şu satırlarla dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Türkiye'den gelen her mektubun ayrı bir güzelliği var ama seninki sürpriz oldu” (ÇYL, 2011, p. 39).

“Bana yaklaşık bir yıldır mektup yazıyorsun Alperciğim. Çok özlediğim ülkemin ve ailemin kokusunu gönderiyorsun bana” (ÇYL, 2011, p. 63).

Sorumluluk Almak K.1.2

Herkesin sorumlulukları olduğu iletisi, dayısının şu ifadeleriyle dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Sana anlatacak çok şey var buradan. Ama benim işe gitme zamanım geldi” (ÇYL, 2011, p. 40).

“Birce biraz toparlanınca hemen işime döndüm” (ÇYL, 2011, p. 57).

Komşuluk İlişkilerini Yaşatmak T.1.2

Komşuların birbirleriye iyi günde de, kötü günde de dayanışma içinde olmalarının önemli olduğu iletisi, Alper'in ailesinin komşularını hastanede ziyaret etmesi olayıyla dolaylı bir biçimde aktarılmıştır:

“Üst komşumuz hastaneye yatmış, annem ve babam oraya gittiler” (ÇYL, 2011, p. 42).

“Annemler bu yağmurda çıkmasalardı iyi olacaktı ama komşularının yanında olmak zorundalarmış. Gitmemeleri büyük kabalık olurmuş. Arabada boş yer var diye alt kattaki komşuyu da aldılar yanlarına” (ÇYL, 2011, p. 42).

Bencil Olmamak K.5.2

Alper'in düşüncesinden hareketle bencil olunmaması gerektiğini hatırlatan yazar, dolaylı olarak şu ifadelere başvurmuştur:

“Ben olsam, bu yağmurda ne bir yere gider, ne de ‘hadi gidiyoruz siz de gelin, ’ diye komşuya haber verirdim. Kibar olup, düşünceli davranacağız diye pazar günlerini boşa harcadılar, diyorum” (ÇYL, 2011, p. 43).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisi iletisi, dayısının boğa güreşini sevememesi olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Bir de, boğa güreşine çok meraklılar. Biz bir kez gittik, bir daha da gitmeyi düşünmeyiz, sevmedik doğrusu” (ÇYL, 2011, p. 45).

Hayvan sevgisi iletisi, Alper’ in araştırma sonuçlarından elde ettiği bilgiler arasında beyaz goril ile ilgili düşüncelerle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Merak ettim dayıcığım, siz ziyaret edebilmiş miydiniz o ilginç gorili? Ben göremeyeceğim ne üzücü. Fotoğrafi vardı gazetede, çok şirinmiş” (ÇYL, 2011, p. 54).

Emanete Sahip Çıkmak K.31.2

Emanete sahip çıkmak iletisini yazar, dayının ve Alper’in birbirlerine gönderdikleri mektuplara verdikleri önem ile dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Mektuplarını saklayıp saklamadığımı soruyorsun. Elbette saklıyorum. Onlar ikimizin geleceğe taşıyacağı güzellikler, anılar...” (ÇYL, 2011, p. 46).

“Mektuplarını yaşamım boyunca saklayacağım, onlar benim için çok değerli” (ÇYL, 2011, p. 66).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verme iletisi, Alper’ in İspanya gezisinden önce kitaplardan orayla ilgili bilgiler edinmek istemesi olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır:

“Hemen İspanya’yı anlatan kitaplar edindim. Bizim okulun kütüphanesinde çok güzel kitaplar okudum” (ÇYL, 2011, p. 53).

Hikâyede, okumaya önem verme iletisi, dolaylı yoldan şöyle aktarılmaya devam etmektedir:

“Öğretmen bana kitap armağan etti” (ÇYL, 2011, p. 60).

“Bana birinci sınıfta okuduğun öykü kitaplarından birkaç tane paylaşır mısın? Pau’ya vereceğim” (ÇYL, 2011, p. 58).

“Pau amcaya söyle, ona pek çok kitap göndereceğim. Önce ince kitaplar, sonra daha da kalınlarını gönderirim” Masal okumaktan hoşlanacak mı bilmiyorum, isterse ona çocuk dergilerinden de gönderebilirim” (ÇYL, 2011, p. 60)

Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek K.32.2

Araştırmacı kişiliğe önem verme iletisi, dolaylı olarak şu ifadelerle başvurulmuş olarak aktarılmıştır:

Buranın ünlü meydanları, değişik binaları, kocaman bir akvaryumu var; ama anlatsam aklında kalmaz. Yerinde olsam bu hazırlığı yaparken kendime bir defter alır, topladığım bilgileri oraya not ederdim” (ÇYL, 2011, p. 52).

“Meğer okulumuzun müdürü de daha önce orayı görmüş, benim bu tür kitaplar aradığımı öğrenince evinden pek çok kitap, broşür, dergi getirdi. İstedğim kadar inceleme yapabileceğimi söyledi” (ÇYL, 2011, p. 53).

Hoşgörülü Olmak K.34.1

Hoşgörülü ve anlayışlı olma iletisi, dayısının işyerindeki müdürü ve arkadaşlarıyla ilgili düşünceleriyle doğrudan aktarılmıştır:

“Yaşamda kimi zaman zorluklar yaşıyoruz, çevremizde anlayışlı insanlar varsa bu zorlukları daha kolay atlatabiliyoruz. Hoşgörü iyi bir ilaç. Dil okulunun müdürü anlayışlı, sevecen bir insan. Olumsuz yaklaşım eleştirmek yerine, tatlılıkla konuşarak çözer olayları. Birce’ nin hastalığı boyunca hem o, hem diğer iş arkadaşlarım bana hoşgörülü davrandılar” (ÇYL, 2011, p. 57).

Azimli Olmak K.35.2

Azimli olma iletisi, dayısının çalıştığı okulda temizlik işiyle uğraşan Pau isimli bir İspanyol’un Türkçe öğrenip çevirmen olmak için olan çabalarıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Ama, bizim Pau öylesine çalışkan ki, benim Türkçe öğrettiğim öğrencilerden ders notlarını alıp, geceleri çalışıyormuş” (ÇYL, 2011, p. 39).

“Sana daha önce Pau’dan söz etmişim ya, hani Türkçe öğretiyordum ona. Öylesine ilerletti ki, şaşırırsın. Onun tek hedefi çevirmen olmak, biliyorsun” (ÇYL, 2011, p. 58).

Tutumlu Olmak K.36.2

Tutumlu olma iletisini yazar, Barselona gezisi için para biriktirmeyi planlayan anneanne ve Alper örneğiyle dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Anneannem de benimle birlikte Barselona’ya gelmeyi planlıyor galiba. Ama biraz para biriktirmesi gerekiyormuş. Emekli maaşını biraz hesaplı kullanabilirse, bilet parasını karşılayabilecek. Herkesin bir hedefi var; o bilet parası biriktirmeyi hedefliyor, ben de harçlıklarımı biriktirip oradan dalış takımları almayı” (ÇYL, 2011, p. 60).

Birlik ve Beraberliği Sağlamak T.5.2

Aile toplumun temelidir. Aile içinde birlik ve beraberliğin sağlanmasının önemi, dolaylı olarak şöyle sunulmuştur:

“Yaşam boyu hep birbirimizin yanında olalım sevgili yeğenim. Böylece daha güçlü oluruz” (ÇYL, 2011, p. 63).

Özgüven Sahibi Olmak K.21.2

Özgüvenli olma iletisi, Alper’in Barselona yolculuğu konusunda kendine güvenmesiyle dolaylı yoldan verilmek istenmiştir:

“Anneannem hala çok kaygılı. Benim nasıl böyle rahat olabildiğime şaşırıyor. Oysa ben bir yıldır hazırlanıyorum ben bu yolculuğa, oraya kimsenin yardımını almadan kolayca gelebileceğimizden kuşkum yok” (ÇYL, 2011, p. 65).

“ İspanya Yolcuları Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verme iletisi, babası ve Fidan’ın davranışlarıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Çantasından kitabını çıkarıp okumaya başladı” (İY, 2011, p. 68).

“Babası da dergi okumaya gömüldü” (İY, 2011, p. 69).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.2

Görgü kurallarından olan yaşlılara saygı duyulması gerektiğine yönelik ileti, Fidan'ın davranışıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Kız gülmemek için kendini zor tuttu, içinden, 'Yok, biz yolda ineceğiz, ' demek geçtiyse de, yaşlı biriyle alay etmek ona yakışmazdı” (İY, 2011, p. 68).

“Gelecekte” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Dostluğa Önem Vermek K.13.2

Dostluğa önem verme iletisini Yener, uçakta tanışan Fidan ve Alper'in davranışıyla dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Fidan ve Alper yıllarca mektuplaştılar. Bu geleceğin ırmağına nasıl yelken açtıkları ise bir başka hikâyedir” (İY, 2011, p. 71).

3.1.6 Üşengeç adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

“Gün Doğumu” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Gelenek Görenekleri Yaşatmak T.2.2

Gelenek görenekleri yaşatma iletisi, yeni bir eşya alındığında kan akıtılması gerektiğine inan Ali Rıza Bey'in gerçekleştirmeyi düşündüğü olay ile dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Bilmez olur mu hiç... Hem de çok iyi bilirdi Ali Rıza Bey. Yeni araba alındı mı horoz kesilir ki arabaya nazar değmesin, kaza bela gelmesin” (GD, 2013, p. 9).

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirsiz davranışların kötü sonuçlar doğurabileceği iletisini yazar, Ali Rıza Bey'in sonucunu düşünmeden horozu balkona koyması olayıyla dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Sabah, o erken kalkmazsa şehir de uyanamayacak sandı. Erkenden uyandı. O kadar gür bir sesle bağırmaya başladı ki dengesini yitirdi. Arkaya yuvarlanıp Lale Hanım'ın özenle yapıp kurusun diye leğene koyduğu domates salçasının içine düştü” (GD, 2013, p. 10).

“Ayakları bağlı olduğu için salçanın içinden kurtulamıyor, çırpınıyor, çırpındıkça da her yanı salçaya bulanıyordu. Horozun kanatları, kenarda duran turşu

kavanozlarından birine çarpınca kavanoz balkondan aşağıya kayıp Munis Bey'in arabasının tepesine düştü” (GD, 2013, p. 10).

Dikkatli Olmak K.22.2

Yazar dikkatsiz davranıldığında başkalarına zarar verilebileceği iletilisini, çocuğun davranışıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Ben şimdi o horozu sustururum, diyerek balkonda duran topu Ali Rıza Beylerin balkonuna fırlatmaz mı?

Top işte! Ne bilsin horozun kafasına gitmesi gerektiğini. İkinci kattan geniş bir yay çizerek sokağa doğru süzüldü Emine Nine'nin yüzünün ortasına çarptı” (GD, 2013, p. 14).

Sağlığını Korumak K.8.1

Diş fırçalamanın önemini yazar, doğrudan şöyle aktarmıştır:

“Anne komiksin valla. Deprem olsa, evden fırlasak, ' Dişlerinizi fırçalamadan çıktınız' diye kızacaksın bize” (GD, 2013, p. 15).

“Solucanlarım” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Sorumlulukların bilincinde olmaya yönelik ileti, Piruze Teyze'nin, görevini eksiksiz yapmaya çalışması olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Ben anlamam gülüm! Ben her şeyi ellerim. Ellemeyeyim de annen eve gelince, ' Piruze iş yapmamış' desin, öyle mi?” (S, 2013, p. 18).

Hikâyenin kahramanı olan kız çocuğunun sorumluluklarının farkında olmadığını yazar, dolaylı olarak şu ifadelerle aktarmıştır:

“Piruze Teyze, bir hafta boyunca özene bezene dağıttığım dolaplarımı, çekmecelerimi toplayacak, ben yine aradıklarımı bulamayacaktım” (S. 2013, p. 17).

“Her yana bırakılmış kirli bardakları, dertop edilmiş okul giysilerimi, yerdeki çorapları, masanın üstündeki taşlaşmış üzümlü keki ve kitap yığınlarını saymazsanız odam o gün çok topluydu. Piruze Teyze gelecek diye eşyalarımı oraya buraya tıka basa sokuşturmuştum” (S, 2013, p. 17).

“Odandaki leş kokusunun nereden geldiğini bulana kadar neler çektim. Çorap çekmecesinin içinden çürümüş yarım bir elma, halının altından da muz kabuğu çıktı” (S, 2013, p. 19).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.1

Selamlaşmanın görgü kurallarından olduğu iletisi doğrudan şöyle aktarılmıştır:

“Günaydın, hoş geldin Piruze Teyze

Günaydın gülüm!” (S, 2013, p. 17).

Kararlı Olmak K.19.2

Kararlı olma iletisi, Piruze Teyze’nin davranışlarıyla okuyucuya dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Piruze Teyze’ye dil dökmek yararsızdı. Yine de o gün odamı onun haşın ellerinden korumalıydım” (S, 2013, p. 18).

“Piruze Teyze pes edecek gibi değildi” (S, 2013, p. 19).

Emeğe Saygı Göstermek K.20.2

Bu iletiyi yazar, Piruze Teyze’nin yapılan resmi çöpe atmasının emeğe saygısızlık olduğunu hatırlatarak dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Yaptığım resim ödevini bulamadım. Çöpe attın herhalde” (S, 2013, p. 19).

“Babamın Kuşu” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Temizliğe Önem Vermek K.25.2

Temizliğe önem verilmesi gerektiğine yönelik ileti, babasının Işık’ı kişisel bakımını dikkatli yapması gerektiği konusundaki uyarılarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Tuvaletten çıkınca elini yıkamamışsın Işık, çabuk ellerini yıka” (BK, 2013, p. 24).

“Bugün mendil kullanmayıp sümüklerini önlüğünün kollarına silmişsin, kuşum söyledi!” (BK, 2013, p. 26).

“Okulda kaka yapıp popunu temizlemeden külotunu çekmişsin, kuşum söyledi” (BK, 2013, p. 26).

Sağlığını Korumak K.8.2

Sağlığını koruma iletisi, dolaylı olarak şu ifadelerle okuyucuya sunulmuştur:

“Okulda dondurma alıp yemişsin, kuşum söyledi” (BK, 2013, p. 26).

“Dişlerini macunsuz fırçalamışsın, kuşum söyledi” (BK, 2013, p. 26).

Doğru İletişim Kurmak K.7.2

Ebeveynler çocuklarıyla olan iletişimlerini doğru kuramazlarsa çocukların psikolojilerini olumsuz etkilerler. Baba, Işık’ın söylediklerinden ve yaptıklarından yola çıkarak sanki kuş ona aktarmış gibi yapması ve müdahalede bulunması Işık’ın psikolojik durumunu olumsuz yönde etkilemiştir. İletişimin önemine dikkat çeken yazar, dolaylı yoldan şu ifadelerle okuyucuya aktarmıştır:

“Okuldan eve her dönüşünde, ‘Acaba bugün ne anlattı budala kuş?’ diye yüreği çılgınca çarpmaya başlar, elleri terlerdi. Kuş, her gün anlatacak bir konu buluyordu” (BK, 2013, p. 26).

Işık’ın rehberlik öğretmeninin dağıttığı anketteki sorulara verdiği yanıtlarla psikolojisinin olumsuz yönde etkilediği ortadadır.

“Öğretmenlerinin sana bu konuda yardımcı olmasını ister misin?

Evet, isterim. Babamın kuşunu yakalayıp kessinler” (BK, 2013, p. 27).

“Çocuğun içinde kuş kesmek gibi saldırgan duygular var. Ailesi ile konuşup çocuğun psikolojik tedavi görmesi sağlanmalı” (BK, 2013, p. 29).

“Emek’in Konukları” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Sorumluluk almak iletisi, Huriye Öğretmenin işine gösterdiği özenin anlatılması olayıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Huriye Öğretmen, gün daha ışımadan evden çıkıp ona göre ‘taa cehennemin dibinde’ olan okuluna gitti” (EK, 2013, p. 33).

Misafirperver Olmak T.9.1

Misafirperver olma iletisi, Huriye Öğretmen’in, konuklarını en iyi şekilde ağırlama düşüncesiyle doğrudan aktarılmaya çalışılmıştır:

“Sınıfa geri döndüğünde ‘Geçen yıl İsmail Beylere gittiğimizde çok şeyler ikram etmişlerdi, ben de çok şeyler ikram etmeliyim’ diye düşünüyordu” (EK, 2013, p. 33).

“Üstüne düşeni yapacak, konuklarını en güzel biçimde ağırlayacaktı” (EK, 2013, p. 34).

“Dersi bittiğinde hava kararmaya başlamıştı bile. Okuldan koşarcasına çıktı. Önce Çıtıtır Çerezci’ye uğradı. Leblebi, fındık, çekirdek aldı. Otobüse bindi. Mezeci Musti’ye gidebilmek için evinden üç durak önce indi. Mezeciden yaprak sarma, elmalı turta, bademli kurabiye aldı. Oradaki börekleri gözü tutmadığından suböreğini de bir durak ilerdeki börekçiden aldı” (EK, 2013, p. 34).

Bencil Olmamak K.4.2

Emek’in sadece kendini düşünerek hareket etmesinin doğru bir davranış olmadığını hatırlatan yazar, bu iletiyi, Emek’in alınan yiyecekleri annesine danışmadan kendi arkadaşlarına ikram etmesi olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Canım annem! Biliyordum bizi düşüneceğini. Neredeyse açlıktan ölüyorduk. Benim güzel annem, nasıl da bilir arkadaşlarımı davet ettiğimi, aslan annem.

Yiyecek kutularını akrobatik hareketle annesinin elinden kaptı” (EK, 2013, p. 35).

Hoşgörülü Olmak K.34.2

Annelerin, çocuklarına karşı hoşgörülü ve anlayışlı davrandıkları iletisini yazar, Huriye Hanım’ın misafirleri için yaptığı hazırlıkları, kızının izinsiz alarak kendi arkadaşlarına ikram etmesi durumu karşısındaki tepkisiyle dolaylı bir biçimde okuyucuya sunmuştur:

“Huriye Hanım, alnında biriken terleri elinin tersiyle sildi. Sessizce odasına gitti. Yatağına sırtüstü uzandı. Kara sular inmiş olan ayaklarının altına bir yastık koydu. Gözlerini tavana dikti. Bir süre öylece kalakaldı. Olsundu! Konuklara çayın yanında yiyecek bir şeyler ikram etmek şart değildi” (EK, 2013, p. 37).

“Flüt Kazan Batu Kepçe” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Yol Gösterici Olmak T.10.2

Yol gösterici olma ile ilgili iletiyi, Yener, müzik sözlüsüne kalkan Batu’ya öğretmeninin, yol gösterici olmaya çalışmasıyla dolaylı yoldan sunmuştur:

“Ezberlemediysen notana da bakabilirsin” (FKBK, 2013, p. 39).

“Sağ el altta, sol el üstte” diye yükseltti sesini öğretmen (FKBK, 2013:, p. 9).

“Batucuğum, en alttaki deliği güzel kapatmadın, o nedenle ses kötü çıktı. Haydi bir kere daha dene” (FKBK, 2013, p. 41).

Alay Etmemek- Küçümsememek K.2.2

Alay etmenin hoş bir davranış olmadığı iletisini yazar, flüt çalmayı bir türlü başaramayan Batu'nun düştüğü durum karşısında arkadaşlarının ona gülmesi olayıyla dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Arkadaşları kıkırdamaya başlamışlardı” (FKBK, 2013, p. 39).

“Düüüüt” diye öyle bir öttürdü ki sınıftaki herkes gülmekten yerlere yattı” (FKBK, 2013, p. 41).

“Eğilirken poposu geriye gidiyor, havaya kalkan popo, sınıftakilerin gülüşmelerine neden oluyordu” (FKBK, 2013, p. 42).

“Sınıf kahkahadan yerlere yatmıştı. Gülmekten hepsinin gözlerinden yaşlar geliyordu” (FKBK, 2013, p. 46).

Hoşgörülü Olmak K.34.2

Öğretmenlerin, öğrencilerin, yaşadığı başarısızlıklar karşısında anlayışlı olmaları gerektiğine yönelik ileti, Batu'nun flüt çalma konusundaki başarısızlığı karşısında öğretmenin hoşgörülü davranışlarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Öğretmen, gülenleri hışımla azarladı” (FKBK, 2013, p. 42).

“Öğretmen, ‘ince re’ notasını çalmanın zorluklarını bilen biriydi. Batu'ya hiç kızmadı” (FKBK, 2013, p. 45).

Güvenmek- Güvenilir Olmak K.29.2

Güvenmek iletisini yazar, öğretmenin Batu'nun flütü çalacağına duyduğu güvenle dolaylı yoldan aktarmaktadır:

“Öğretmen mutlu görünüyordu. Batu'nun parçayı çalacağından kuşku duymuyordu” (FKBK, 2013, p. 44).

Empati Kurmak K.10.2

Empati kurmaya yönelik ileti, öğretmenin ifadesiyle dolaylı yoldan şöyle aktarılmıştır:

“Gülmeyin arkadaşınıza, az sonra sizi de göreceğiz” (FÇBK, 2013, p. 42).

“Uranüs’te Karınca Olmak” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Empati Kurmak K.10.2

Empati kurmanın önemine yönelik ileti, karıncanın cırcırböceğinin durumuna üzülmesiyle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Bir de cırcırböceğinin durumunu düşündüm. Tam 42 yıl süren yaz boyunca bize şarkı söylemek zorunda kalacaktı” (UKO, 2013, p. 48).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumanın önemi ile ilgili ileti, karıncanın ifadesiyle dolaylı yoldan okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır:

“42 yıl paten kayamayacak, bisiklete binemeyecek, tatil kitaplarımı okuyamayacaktım” (UKO, 2013, p. 48).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Çevreye karşı duyulan sevgi iletisi, dolaylı olarak şu ifadeyle aktarılmıştır:

“Denize, güneşe, yemyeşil yapraklara, kelebeklere, arılara, papatyalara kavuşmak için bunca yıl beklemek ne zordu” (UKO, 2013, p. 48).

Toplumsal Eşitliği Gözetmek T.3.2

Toplumsal eşitlik mesajını yazar, dolaylı yoldan şöyle aktarmıştır:

“Karıncalar, cırcırböcekleri ile sürekli dalga geçiyor: ‘Biraz da siz çalışın, bundan böyle şarkıları biz söyleyeceğiz’ diyorlardı” (UKO, 2013, p. 50).

Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek K.32.2

Buluşların rastgele uygulamaya konulmaması gerektiği iletisi, karıncaların konuşabilmeleri için onlara yapay konuşma kemiğinin takılması düşüncesi anlatılarak dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Diyelim ki kafadan çatlak bir karınca bunu icat etti, hemen bütün karıncalara uygulamaları mı gerekirdi. Bu gürültüde aklımı oynatacağım! Nerede o eski, bildik karıncalar, nerdeeee?” (UKO, 2013, p. 50).

“Demek ki karınca karıncalığını bilip öyle kalmalıydı. İnsanlar gibi konuşmamalıydı!” (UKO, 2013, p. 50).

“Armut Nereye Düşer?” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Misafirperver Olmak T.9.2

Misafirperverlik, konuğa verilen değer ve yaklaşımdır. Bu ileti, Gül’ün ailesinin gelecek olan konukları için yaptığı hazırlıklarla dolaylı bir şekilde okuyucuya sunulmuştur:

“Geldiklerinde sakın koltuklara siz oturmayasınız. Sandalyeye oturacaksınız” dedi annem (AND, 2013:54).

“Hayatım Nuri Bey’i büyük koltuğa alırsın. Zeynep Hanım’ı da mavi vazoya uzak bir yere oturt. Çiçek tozları kadıncağıza alerji yapıyor” (AND, 2013, p. 54).

“Annem son düzeltmeleri yaparken bir yandan da babama emirler yağdırıyordu. ‘Hüsnü misafir terliklerini hazırla. Nuri Bey’in ayaklarına göre terlik bul oradan. Zeynep Hanım’ın annesi de gelir mi acaba? O da tombul teyze yani! Bizdeki terliklere onun ayağı sığmaz valla. Hüsnü! Dolaba su koydun mu? Hüsnü! Bir baksana, televizyonun üstünde duran biblonun çatlak tarafını arkaya getirmiş miyim? Hüsnü! Misafir gelince maç seyretmek yok tamam mı” (AND, 2013, p. 55).

Güvenmek- Güvenilir Olmak K.29.2

Aile içinde konuşulan konuların, başkalarıyla paylaşmanın aile üyelerini zor duruma düşürebileceği iletisini yazar, Gül’ün davranışlarını örnekleyerek dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Gül koşarak kapıya gitti, açar açmaz; ‘ Babaaa gel! Ayı Nuri Amcalar geldiiii!’ diye bağırılmaz mı...” (AND, 2013, p. 55).

“Nilgün Teyze, şu mavi vazo var ya, annem çiçekler için hazırlamıştı. Neden çiçek getirmediğiniz bize ?” (AND, 2013, p. 57).

“Nuri Amca, bunlar senin terliklerin. Buyur giy. Ama tombul teyzeye terlik yok. Annem dedi ki; bizdeki terliklere onun şişko ayakları sığmazmış” (AND, 2013, p. 56).

“Babaannem çet yaparken takma adı ‘Fıstık’ oluyor, fıstık... en sevdiği çet arkadaşının takma adı da ‘Kuş Beyinli’...” (AND, 2013, p. 62).

Yardımsaver Olmak T.6.2

Aile üyelerinin birbirlerine yardım etmesi gerektiği iletisi, dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Ben de tatlı tabaklarını getirdim” (AND, 2013, p. 63).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.2

Görgü kurallarından biri olan yaşlılara saygı duyulması gerektiği iletisi, dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Koltuklarına henüz yerleşmiş konuklar onu görünce ayağa kalkar, bir telaş yaşanır, babaannem bu durumdan çok hoşlanırdı” (AND, 2013, p. 56).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisini anlatan ileti dolaylı yoldan şu ifadelerle okuyucuya sunulmuştur:

“Sizin bir süs köpeğiniz vardı. Duruyor mu hala?” (AND, 2013, p. 58).

“Yok canım bizimkinin kakası kokmaz” (AND, 2013:58).

Düşünceli Davranmak K.9.2

Yazar, düşüncesizce yapılan davranışların karşımızdaki kişiyi üzülebileceğine yönelik iletiyi, babaannenin sözlerinden misafirin kırıldığını hatırlatarak dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Aman ne o öyle, kedi mi köpek mi belli olmayan minicik yaratıkları besliyorlar evlerde. Bir de tuvaletlerine onlar için özel kaplar koyuyorlar kakalarını yapsınlar diye. Evleri kaka kokusu sarıyor. Eve asla hayvan sokmam, öğrenirim!

Nilgün Teyze alınmıştı” (AND, 2013, p. 58).

Tutarlı Olmak K.37.2

Ebeveynlerin tutarsız davranışları, çocukların kişilik gelişimine olumsuz etki yapar. Bu iletisini yazar, dolaylı olarak şöyle okuyucuya sunmuştur:

“Onlar çaylarını içerken Gül ile birlikte yan odadaki televizyonda, annemin, ‘ çocuklara göre değil’ dediği dizi filmi izledik. Bu akşam misafirlerin şerefine annem seyrettiklerimize karışmamıştı” (AND, 2013, p. 59).

“Rüzgâr” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olma iletisi, pencerenin kırılmaması için önlem almaya çalışan öğretmenin sözleriyle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Çabuk yakala pencereyi Gökmen! Çarpacak!” (R, 2013, p. 69).

Güvenmek-Güvenilir Olmak K.29.2

Güvenme iletisi, Zafer’in Burcu’ya yazdığı mektubu yakalama çabasıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Zafer’in kimseyi göreceği hali yoktu. Burcu’ya yazdığı şifreli mektup havada uçuyordu. Zafer, onu yakalamak için sıraların üstüne fırlamıştı. Bu mektup asla başkalarının eline geçmemeliydi” (R, 2013, p. 67).

“Problemli Problemler” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Fedakâr Olmak K.26.2

Ailelerin çocukları için hiçbir fedakârlıktan kaçınmadığını anlatan ileti, Arif Bey’in matematik dersi için oğluna yaptığı yardımlarla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Matematik problemlerini çözmekten televizyon seyretmeye bile zaman bulamazdı” (PP, 2013, p. 70).

“Arif Bey masadan kalktığı anda yorgunluktan sendeliyordu. Gözlüğünü çıkardı, gözlerini ovuşturdu. Yüzünün rengi atmış, gözleri küçülmüştü. Ayaklarını sürüye sürüye yatak odasına seğirtti” (PP, 2013, p. 79).

Düşünceli Davranmak K.9.2

Düşünceli davranma iletisi, problem çözme çalışmalarına destek sağlamaya çalışan annenin davranışıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Arif Bey problemi çözerken, hanımı da ona çay taşır, bisküvi ikram eder, meyve soyardı” (PP, 2013, p. 70).

Sorumluluk Almak K.1.2

Öğrencilerin ödev yapma konusundaki sorumlulukların bilincinde olmaları gerektiği iletisini yazar, problemi çözmeye çalışan babasının yanında, Cemal'in takındığı ciddiyetsiz davranışlara örnekler vererek dolaylı olarak şöyle aktarmıştır:

“Cemal, aynı anda çiğnediği üç sakızdan yaptığı balonu şişirmiş, problemin sonucunu bekliyordu” (PP, 2013, p. 72).

“Cemal yere yüzüstü uzanmış, gazetede ki kadın fotoğrafına bıyık yapıyordu” (PP, 2013, p. 75).

“Yaa baba yaaaa! Onu da ben bulduktan sonra ne kıymeti kaldı bu işin!” (PP, 2013, p. 76).

Sağlığını Korumak K.8.1

Diş fırçalamanın önemini anlatan ileti, doğrudan şöyle aktarılmıştır:

Cemal, uslu uslu pijamalarını giydi, dişlerini fırçaladı, yatağına girdi” (PP, 2013, p. 79).

Çocuğa Değer Vermek K.12.2

Çocuğa değer verme iletisi, Arif Bey'in davranışlarıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Ertesi sabah Arif Bey'in ilk işi okula gitmek oldu” (PP, 2013, p. 80).

Arif Bey okula gittiğinde Cemal'in kendine oynadığı oyunu fark etmiş ancak oğluna verdiği değerden ötürü bağırmanmıştır.

“Arif Bey, kendinin de anlamadığı bir şeyler mırıldandı. Ve kimsenin gözüne görünmeden okuldan ayrıldı” (PP, 2013, p. 81).

“Et Kafalı Sivilce” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Özgüven Sahibi Olmak K.21.2

Özellikle ergenlik döneminde yaşanan durumların özgüven kaybına neden olduğuna yönelik ileti, kızın burnunun üstünde çıkan sivilceden dolayı çevresindekilere verdiği tepkilerle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Kahvaltı boyunca burnumun üstündeki sivilceye bakıp durdun anne! Boğazıma dizildi yediklerim” (EKS, 2013, p. 82).

“Şu çocuğa bir şey söyle anne! Gözünü dikip sivilceme bakmasın” (EKS, 2013, p. 82).

“Üüüüü... Bugün herkes burnumun üstündeki sivilceye baktı” (EKS, 2013, p. 83).

“Durduk yerde uydurmuyorum anne! Sabah otobüs şoförü bile sivilcemle uğraştı. Önce dikiz aynasından seyretti sivilcemi” (EKS, 2013, p. 83).

“Okulda da herkes burnumun üstüne bakıp durdu bugün. Fen dersinde öğretmen, enerji konusunu işlemek yerine sağlıklı beslenme konusunu işledi. Durduk yerde yapmadı bu değişikliği” (EKS, 2013, p. 85).

“Çocuklar hesap bilmiyorlar diye onları aldattığını söyledim. ‘ Sen sokma burnunu öyle her şeye!’ demez mi! Kantinci bile burnumun üstündeki sivilceye takmış kafasını” (EKS, 2013, p. 85).

Alay Etmemek-Küçümsememek K.2.2

İnsanların dış görünüşleriyle alay edilmemesi gerektiği iletisini yazar, sivilceyle alay eden kardeşin sözlerini hatırlatarak dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Hiiiç...’Sivilceniz ve siz köşesini okumak istersin diye düşünmüştüm” (EKS, 2013, p. 82).

Sağlığını Korumak K.8.2

Sağlıklı olmak için beslenmenin önemine yönelik ileti, dolaylı olarak şöyle ifade edilmiştir:

“Burnumun üstündeki sivilceyi görünce yağlı yiyecekler yediğimi düşündü. Yani dermek istiyor ki: ‘ Yağlı yiyecekler yeme, sivilcelerin çıkar” (EKS, 2013, p. 85).

“Üşengeç” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Çalışmaya Değer Vermek K.5.2

Çalışmaya değer verme iletisi, Seyit Amca’nın işine verdiği önemle dolaylı bir şekilde aktarılmıştır:

“Sabah saat yedi olunca, Seyit Amca dükkanını açar, okula giden çocukların kırtasiye gereksinimlerini karşılardı” (EKS, 2013, p. 87).

Tutumlu Olmak K.36.2

Tutumlu olma iletisi, Seyit Amca'nın dükkânına gelen çocuğun davranışlarıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Seyit Amca, öğretmen kırmızı keçeli kalem istedi. Kaç para?

Beş lira.

Oooo! Çok dedin, Zigrop Market'te üç liraya veriyorlar. ” (Ü, 2013, p. 87).

Sorumluluk Almak K.1.2

Sorumluluk alma iletisini yazar, Şule'ye ödevini yapmak için ilgili araç- gereçlerini almayı unutması olayıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Resim dersi deyince, Şule birden bir şey anımsadı. Öğretmenin verdiği ödevi yapmak için gereken kırmızı kartonu Seyit Amca'dan almayı unutmuştu” (Ü, 2013, p. 92).

Üşengeç Olmamak K.38.2

Tembellik etmenin doğru bir davranış olmadığı iletisini yazar, Şule'nin davranışlarını hatırlatarak dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Anne benim, Şule. Patenlerimi hemen aşağıya indir ne olur!” (Ü, 2013, p. 89).

“Anneee lütfen ama şimdi servis gelecek” (Ü, 2013, p. 89).

“Anne, o zaman balkondan at patenlerimi!” (Ü, 2013, p. 89).

“Nurkan, haydi bizim eve gidip benim patenlerimi alıversene” (Ü, 2013, p. 90).

“Ayyyyy Şeyda, çok önemli bir şey unuttum! Haydi, bir koşu Seyit Amca'ya git. İki tabaka kırmızı karton al da gel” (Ü, 2013, p. 92).

“Şule'ye ‘Öl’ desinlerdi de, ‘ Seyit Asansöre binip üç kat in, Seyit Amca'dan karton al’ demesinlerdi” (Ü, 2013, p. 92).

“Uyu Sen Uyu” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Görgü Kurallarına Uymak T.4.2

İnsan, toplumsal bir varlıktır. Birlikte yaşamının önemli görev ve sorumluluklarından biri de başkalarının rahatını ve huzurunu kaçırmayacak

davranışlarda bulunmaktır. Yazar, bu iletiyi dolaylı olarak şu ifadelerle aktarmaktadır:

“Hastaneden eve kadar zor akan trafikte, inatla çalan kornalar Mete'nin beynini epeyce zonklatmıştı” (USU, 2013, p. 100).

“Oğulcuğum, kafanın içinde bir şey yok. Caddeden cankurtaran geçti de...Sen uyumana bak” (USU, 2013, p. 101).

“Hayır canikom, kapı değil. Üst kattakiler bir şey çakıyorlar. Şimdi yukarıya çıkıp durumu anlatırım, gürültü yapmazlar. Uyu sen uyu!” (USU, 2013, p. 101).

“Zibidibiip, zibidibiip, zibidibiip...” Abla sustur şu cebini. Kulaklarım çok fena yaaa” (USU, 2013, p. 101).

“Tüp gazcı geçiyor, onların müziği. Uyu sen uyu, şimdi giderler” (USU, 2013, p. 101).

“Bir şeycik yok oğlum kulaklarında. Tijen Hanım'ın oğlu arabayla geldi de arabasını park ediyor. Aldırma sen uyu, uyu!” (USU, 2013, p. 101).

“Aşağıdaki kahvehaneden geliyor sesler tatlım. Türkiye gol attı da...Uyu sen uyu!” (USU, 2013, p. 103).

“Maçı kazandık Meteciğim. Korna çalıyorlar, dışarıda kutlama var. Uyu sen uyu, dinleme onları” (USU, 2013, p. 103).

“Hayır, çocuğum, patlayan kulak zarların değil, tabancalar. Amcalar maçı kazandık diye tabanca atıyorlar. Uyu sen uyu!” (USU, 2013, p. 103).

“Okuma Yazma Okulu” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Sorumlulukların farkında olunması gerektiğini hatırlatan yazar, okuma-yazma okuluna giden Dürdane Hanım'ı ödevini yapması konusundaki öğretmenin uyarılarıyla dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Dürdane Hanım, niçin ödevini yapmadan geldin okula?” (OYO, 2013, p. 104).

Sorumsuzca davranıldığında başarının sağlanamayacağını anlatan ileti, okuma yazma kursuna giden bazı kadınların davranışlarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Bak hocanım, sana söz veriyorum bayramdan sonra ödevlerimi yapacam” (OYO, 2013, p. 104).

“Hem bak hocanım, bugün beslenme çantamda ne getirdim. Size su böreği yaptım” (OYO, 2013, p. 105).

“Olmaz örtmen hanım, yarın ikinci teneffüste mantı kaynatacağız, mantım...” (OYO, 2013, p. 106).

“Salıya da kısır var, kısır...” (OYO, 2013, p. 106).

“Ha ha hah... Örtmenim, Çarkıfelek’teki gibi kelime yazacağız öyle mi?” (OYO, 2013, p. 106).

“Dürdane Hanım, niçin sırandan kalkıyorsun ders içinde? Ne o öyle, eteklerini kaldırıp kaloriferlere yapışmışsın?”

“Kendimi ısıtıyom, ne yapacan?” (OYO, 2013, p. 107).

“Amaaan hocanım, ne yapacan ödevi? Ben yapmazsam bir başkasının ödevine bakıverirsin” (OYO, 2013, p. 113).

Toplumsal Eşitliği Gözetmek T.3.2

Bazı yerlerde hala cinsiyet farklılığının gözetildiğini anlatan ileti, Dürdane Hanım’ın kız çocuklarını evlat olarak görmemesi olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Amaan, onlar kız çocuk, bizde kızları saymazlar” (OYO, 2013, p. 105).

“Basın” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sağlığını Korumak K.8.2

Sağlıklı yiyeceklerle beslenmek gerektiği iletilerini yazar, çantalarına sağlıksız yiyecekler alan çocukları hatırlatarak dolaylı yoldan aktarmıştır:

“O gün çantalarımızı cipslerle, gazozlarla doldurup sevinç içinde gelmiştik okula” (B, 2013, p. 114).

Dil Bilinci Oluşturmak U.2.2

Türkçede bazı kelimelerin anlamları bilinmediği takdirde yanlış kullanımlara sebep olabileceğini anlatan ileti, çocukların basın kelimesinin anlamını farklı yorumlamalarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Baksanıza ‘ Basın’ yazıyor, haydi siz de basın! (B, 2013, p. 119).

“Öğretmenim ‘Basın’ yazıyordu, biz de bastık” (B, 2013, p. 121).

“Dondurma Tarifi” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sağlığını Korumak K.8.2

Dengeli beslenmenin önemi iletisi, Bıçırıkhan’ın sağlıksız yiyecekler yediği için kilo sorunu yaşadığı hatırlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Bıçırıkhan, her zaman ağzının kenarında çikolata ve ketçap kırıntıları ile dolaşan şişmanca, yerden bitme bir bücürüktü” (DT, 2013, p. 123).

Bıçırıkhan’ın ailesinin de yanlış beslendiği şu ifadelerle aktarılmıştır:

Ferihe Hanım ve eşi, pizzacı, kebabçı, mantacı açılışlarının hiç kaçırmazlardı. Şehrin en güzel mantarlı pizzası nerede yapılır, en lezzetli kaymaklı dondurma nerede yenir, en çıtır patates nerde kızartılır, hepsini bilirlerdi (DT, 2013, p. 123).

“Ferihe Hanım, Tombik Bey’i yatıştırmak için hemen bir badem şekeri uzattı” (DT, 2013, p. 124).

Temizliğe Önem Vermek K.25.2

Kişisel temizliğe önem verilmesi gerektiğini hatırlatan ileti, Bıçırıkhan’ın yanlış davranışlarından örnekler verilerek dolaylı yoldan okuyucuya aktarılmıştır:

“Her gün okuldan eve gelirken bakkala uğrar, cips alır, eve gelir gelmez ellerini bile yıkamadan bunları tıkmaya başladılar. Adını ‘Çıtırıcık’ koyduğu kendine çok benzeyen plastik fili ile oynayıp, yağlı elleriyle onu mincıklamak en büyük zevkiydi” (DT, 2013, p. 123).

Aklını Kullanmak/ Çözüm Odaklı Düşünmek K.6.2

Çözüm odaklı düşünme iletisi, Bıçırıkhan’ın dondurma tarifinde yazan malzemeleri elde etmek için alternatif çözümler üretmesiyle dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Buzdolabından bir paket süt çıkarttı. Nereden bulsundu şimdi salebi. Salebin beyaz bir toz olduğunu biliyordu.

‘Beyaz bir toz, beyaz bir toz...’ diye mutfakta yukarı aşağı dolaşmaya başladı.

Evet bulmuştu! Eline bir bıçak aldı, çaydanlığın dibinde biriken kireci bir güzel kazıdı. Kireci sütün içine döktü. İşte bu da salebe benzer bir maddeydi. ” (DT, 2013, p. 126).

“Patatesin nişastasını bulamazdı ama evde patates vardı. Hemen bir patates aldı, bol su ile yıkadı ve karışımın içine attı” (DT, 2013, p. 128).

“Tarifte şeker diyordu da nasıl şeker olduğu yazmıyordu. Lolipop şekeri mi, horoz şekeri mi?” (DT, 2013, p. 128).

“Tarifte dövülmüş sakız isteniyordu. Bu, Bıçırıkhan’ın çok komiğine gitti. Demek sakız iyice dövülmeliydi. Sakızlara tekme, yumruk ve kafa atmaya başladı. Üstlerine çıktı, tepindi” (DT, 2013, p. 128).

Güvenmek-Güvenilir Olmak K.29.2

Kardeşler arasında yaşanan bazı durumların güven kaybına neden olduğunu anlatan ileti, Fındık’ın, cipsleri kardeşinin yememesi için oynadığı oyunla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Eh Fındık, senden de bu beklenirdi. Zaten! Cipslerin durduğu dolabın içene köpek koymak başka kimsenin aklına gelmezdi. ” (DT, 2013, p. 125).

“İşte kaşıntısı tutmuştu bile. Cips dolabını asla açamazdı. Köpeğin tüyleri onu hapşirmaktan öldürebilirdi.... ” (DT, 2013, p. 125).

“Canlı Yayın” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Bencil Olmamak K.4.2

Televizyonlarda haber değeri olmayan olaylara yer verilmesinin yanlış olduğu, reyting kaygısı nedeniyle bunların yayımlandığına dair eleştirisini yazar, Kanal Abdal’ın spikeri Gülbin Çatlaktaş’ın ishal olma durumunun diğer kanallarda haber olarak kullanılması olayındaki ifadelerle dolaylı olarak okuyucuya sunmuştur:

“Sayın seyirciler, şu an milyonların gözü, kulağı burada. Spikerlerin ishal olma hakları konusu da böylece gündeme gelmiş oluyor. Az sonra Meclis’e bağlanıp milletvekillerimizin bu konu hakkındaki görüşlerini alacağız. ” (CY, 2013, p. 133).

“Ben VırçTivi’den Melda. Sayın seyirciler, bir meslektaşımın söyleşi yapmak için Kanal Aptal’dayım. Ay pardon! Kanal Abdal diyecektim. , heyecanlandım. Kaderin cilvelerinden biri de bu işte. Bazen haber sunarsınız, bazen de siz kendiniz haber

olursunuz. Gördüğünüz gibi Gülbin Çatlaktaş, tuvalete geri döndü. Makyajını tazelemek için mi tekrar içeri girdi, yoksa başka bir nedeni olabilir mi diye burada hepimiz merak içindeyiz. Umuyoruz az sonra bütün bu soruların yanıtları açıklığa kavuşacak. ” (CY, 2013, p. 134).

“Gülbinciğim, şu anda canlı yayındayız. Türkiye kanalımıza kilitlenmiş durumda, dışarıya ne iletmek istersin?” (CY, 2013, p. 134).

“Kanal Abdal ile büyük çekişmesi olan Kanal 2050’nin muhabiri Emre, eline geçen fırsatı en iyi biçimde değerlendirmeye çalışıyordu:

Sayın Aptal, Çatlaktaş kanalınızda haber sunmaya devam edecek mi? Zırtpa Spor antrenörü canlı yayındayken siz neredeydiniz? İshal olayı Zırtpa Spor ile aranızı bozar mı?” (CY, 2013, pp. 134-135).

“Sayın Gülbin Çatlaktaş, içeride ne hissediyorsunuz? Bu sizi utandırdı mı, yoksa haberlerinizi izletmek için bilinçli yapılmış bir hareket miydi? Kanal Abdal’ın izleyici sayısı azalmış mıydı? Haydi konuşun, milyonlar sizi bekliyor!” (CY, 2013, p. 135).

Fikirlere Saygı Göstermek K.18.2

Fikirlere saygı gösterilmesi gerektiğini anlatan ileti, Gülbin Hanım’ın konuğuna karşı sergilediği tavır hatırlatılarak dolaylı yoldan okuyucuya verilmek istenmiştir:

“Hem canlı yayına çağırıyorsunuz, hem de konuşurmuyorsunuz, olmaz ki!” (CY, 2013, p. 131).

“Para Biriktirmenin Yolları” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Gelenek- Görenekleri Yaşatmak T.2.2

Bayramlarda çocuklara para vermenin gelenek-görenekleri yaşatmak için önemli olduğu iletisi, Kerem’in bayram harçlığı toplayamadığı için olan üzüntüsü anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Bayram parası almak her çocuğun hakkı olduğu gibi benim de hakkım değil miydi? Bayramda, ağız birliği etmişçesine para vermediler” (PBY, 2013, p. 138).

Fikirlere Saygı Göstermek K.18.2

Herkesin tuttuğu takım konusundaki fikrine saygı duyulması gerektiğine yönelik ileti, anneannesinin, Alper'e aldığı çorapların rengine dikkat etmediği örneğiyle dolaylı bir biçimde verilmek istenmiştir:

“Fenerli olduğumu bile bile mi aldın, o sarı kırmızı çorabı?” (PBY, 2013, p. 138).

Aklını Kullanmak/ Çözüm Odaklı Düşünmek K.6.2

Çözüm odaklı düşünme ileti, Alper'in bilgisayar almak için paraya olan ihtiyacını evdeki kitapları satmaya çalışması olayıyla dolaylı bir şekilde okuyucuya sunulmuştur:

“Oturmuş evde kara kara düşünürken birden parlak bir fikir geldi aklıma. Bilgisayar parasını kısa bir sürede kazanabilirdim” (PBY, 2013, p. 140).

“Dolabımda ne kadar okunmuş öykü kitabı varsa çıkardım.

Boylarına göre ayırıp bizim apartmanın önündeki kaldırıma dizdi. Kocaman kartona ‘Ne alırsan 1 TL’ yazıp kitapların üstüne koydum” (PBY, 2013, p. 140).

“Tabii ya, bulmuştum! Yukarıya çıkıp babamın okunmuş kitaplarını da alsam, iyi para kazanabilirdim” (PBY, 2013, p. 142).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verme ileti, babasının ve Alper'in okudukları kitaplara dikkat çekilerek dolaylı yoldan aktarılmak istenmiştir:

“Saydım. Tam otuz dört tane kitabım vardı” (PBY, 2013, p. 140).

“Yukarıya çıkıp babamın okunmuş kitaplarını da alsam iyi para kazanabilirdim. Otuz beş cildi aşağı indirmek epeyce zamanımı aldı” (PBY, 2013, p. 142).

Hatalardan Ders Almak K.23.2

Hataların sonucuna katlanmak gerektiği ileti, Alper'in, kitapları izinsiz satması sonucu babasının bu durum karşısında verdiği tepki sonucu anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmak istenmiştir:

“Ben, bilgisayar parası biriktirmeye çalışırken, şimdi de babamın ansiklopedileri için para biriktirme zorunluluğum ortaya çıkmıştı” (PBY, 2013, p. 147).

“Hıdrellez” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

İnsanların işlerine karşı sorumlulukları olduğu iletisini Yener, kapıcının sözleriyle dolaylı yoldan aktarmıştır:

“İşini seven, disiplinli bir kapıcıyım. İyi bir kapıcı olmanın gereklerinden birisi de apartmanı hıdrellez gecesine hazırlamaktır” (H, 2013, p. 148).

“Ayşe ile beraber bir güzel etrafı temizleriz. Bizim evdeki sandalyeleri apartmanın bahçesine sıralarız” (H, 2013, p. 148).

Gelenek- Görenekleri Yaşatmak T.2.2

Hıdrellez kutlamalarının gelenek-göreneklerimizden biri olduğu iletisi dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Bizim apartmanda baharın gelişi hep birlikte kutlanır. Yıl boyunca birbirini göremeyen komşular, o gün buluşur” (H, 2013, p. 148).

“Hıdrellez gecesi kalabalıklar sokağa dökülür, ateşler yakılır, kasetler çalınır, güllerin dallarına dilek kâğıtları asılır” (H, 2013, p. 148).

“Gül dalına dilek asmak isteyenler, dilek kuyruğuna girerler” (H, 2013, p. 149).

“Dilekler dilendi, çaylar içildi, ateşlerden atlandı. Büyükler de çocuklar kadar eğlendi” (H, 2013, p. 152).

Çocuğa Değer Vermek K.12.2

Bu hikâyede çocuğa değer verme iletisi, Ekrem Bey’in hıdrellez konuşmasını torununa yaptırması olayıyla dolaylı bir biçimde okuyucuya sunulmuştur:

“Her yıl 14 numarada oturan Ekrem Bey yapar açılışı. Bu yıl açılış onurunu İstanbul’dan gelen beş yaşındaki torununa verdi” (H, 2013, p. 149).

Görgü Kurallarına Uymak T.4.1

Görgü kurallarından biri olan yaşlılara saygı iletisi, doğrudan şu ifadelere başvurularak aktarılmıştır:

“Yaşlılara öncelik tanıyalım, dileklerini assınlar” (H, 2013, p. 149).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisine değer verme iletisi, Birce'nin hidrellezde gerçekleşmesini istediği dileğiyle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Ne yazacağım anne, köpek istedim tabii” (H, 2013, p. 150).

Çevre duyarlılığı iletisini yazar, güllerine zarar verilmesinden korkan Abdullah Bey örneğini anlatarak dolaylı olarak aktarmıştır:

“Yan apartmanın bahçesinde üç tane gülfidanı var ama yöneticileri Abdullah Bey, asla izin vermez güllerine dilek asılmasına” (H, 2013, p. 150).

Güvenmek-Güvenilir Olmak K.29.2

Güvenme iletisini, kapıcısına güvenen Sevim Hanım'ın sırrını onunla paylaşması olayıyla dolaylı bir şekilde aktarılmıştır:

“Sağ ol Hıdır, sakın Birce'ye bir şey belli etme.

Merak etme abla! Kimseye bir şey söylemem” (H, 2013, p. 153).

Dürüst Olmak K.40.2

Dürüst olma iletisini Yener, kapıcının, Sevim Hanım'ın isteğini yapmamış olmasına rağmen ona yapmış gibi göstermesiyle dürüst olmadığını hatırlatarak dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Ertesi sabah servise çıktığımda Sevim Abla hemen sordu:

Dediğimi yaptın mı Hıdır?

Asker selamı çaktım:

Tamamdır abla, eve köpek gelme olasılığı yüzde sıfıra indirilmiştir” (H, 2013, pp. 154-155).

3.1.7 Öğretmen Neden Çıldırdı? adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

“Aç Mısın, Tok Musun?” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Çevre duyarlılığı ve sevgisini kazandırmak amacıyla bu ileti, sürücünün Karadeniz'in doğal güzelliklerini tanıtmaya çalışması olayıyla dolaylı yoldan anlatılmak istenmiştir:

“Sürücü bir yandan arabayı kullanırken bir yandan da bana çevreyi tanıtmaya çalışıyordu. Karadeniz’in yeşilinde süzülen arabamız, kıvrıla kıvrıla giden yolları geçip bir tepeyi tırmandıktan sonra okulun önünde durdu” (AMTM, 2014, p. 5).

Çocuğa Değer Vermek K.12.2

Çocuğa değer verme iletisi, imza günü için gelen yazarın çocuklar için olan duygularıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Yolumuzu gözleyen öğrencilerin ışıltılı gözleri bahar coşkusu doldurdu içime. Arabadan iner inmez dağ havasını ve onların gülücüklerini çektim içime. Okulun merdivenlerini çıkarken sarmaş dolaş olmuştuk bile” (AMTM, 2014, p. 5).

“Onların coşkusu beni de alıp götürmüştü mutluluk ülkesine... İzmir’den kalkıp taa oralara gitmişim verilen onca emek boşuna değildi” (AMTM, 2014, p. 6).

Misafirperver Olmak T.9.2

Misafirperver olma ile ilgili iletisi yazar, okul müdürünün gelen konuğuna gösterdiği nazik davranışıyla dolaylı yoldan okuyucuya aktarmıştır:

“Müdür Bey’in çay ikramının ardından güzel bir söyleşi gerçekleştirdik çocuklarla” (AMTM, 2014, p. 5).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verme iletisini yazar, dolaylı olarak şöyle aktarmıştır:

“Artık imza zamanı gelmişti. Ellerinde kitaplarıyla sıraya girdiler” (AMTM, 2014, p. 6).

Kimseyi Küçümsememek-Alay Etmemek K.2.2

Herkese göre önem verilen konuların değişebileceği ve bu durum nedeniyle kimsenin küçümsememesi gerektiği iletisi, okula gelen yazarın medyadaki yarışma programlarını takip etmemesinden dolayı eleştirilmesi olayıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Demek bilmiyorsunuz, üstelik de yazar olmuşsunuz! Tanımıyor musunuz Bankacı Hamdi’yi?” (AMTM, 2014, p. 7).

Emeğe Saygı Duymak K.20.2

Kolay yoldan kazanç sağlamanın emeğe haksızlık etmek olduğunu gösteren ileti, yarışma programıyla kazanç elde eden insanlardan örnekler verilerek dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Yirmi yarışmacıdan biri, sadece kutu açtırarak çuval dolusu para kazanıyormuş meğer” (AMTM, 2014, p. 9).

Toplumsal Eşitliği Gözetmek T.3.2

Bu iletiyi yazar, yarışma programına verilen isme dikkat çekerek dolaylı yoldan aktarmak istemiştir:

“Türkiye’nin en kolay para kazandıran yarışması ‘Aç mısın, Tok musun?’dan haberim olmayacaktı” (AMTM, 2014, p. 9).

“Coco” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisi iletisini yazar, bahçıvanın Coco’yu tarif ederken kullandığı ifadelerle dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Siyah, kahverengi, pırl pırl tüylü Alman cinsi bir kurt köpeğiydi” (C, 2014, p. 11).

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olma iletisi, bahçenin güvenliğini sağlayan köpek Coco’nun tedbiri elden bırakmayan tutumuyla dolaylı yoldan sunulmuştur:

“Hoşşttt! . . . Çekil de gireyim şu bahçeye, ’ dememle beraber hırılarak dik dik bakmaya başladı. İyice heybetli görünüyordu; ödüm patlamıştı” (C, 2014, p. 12).

Sorumluluk Almak K.1.2

Her işin belli başlı sorumlulukları olduğu iletisini yazar, bahçıvanın işiyle ilgili sorumluluğunu anlatarak dolaylı olarak aktarmıştır:

“Coco, bakma bana öyle ters ters. Bahçeyi sulayıp gideceğim...İşimi yapmam gerek, hadi uslu uslu otur bir yere!” (C, 2014, p. 13).

Doğru İletişim Kurmak T.7.2

İletişimde ortak dilin önemi iletisi dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Coco İngiltere’de yetişti, o nedenle komutları İngilizce anlıyor!” (C, 2014, p. 16).

“Tek kelimeyle bu iş olmayacaktı. İngilizce öğrenmeli Coco ile iletişim kurabilmeliydim” (C, 2014, p. 17).

“Dünya Ne Günü” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Çalışmaya Değer Vermek K.5.2

Çalışmaya değer verme iletisi, Alev’in iş hayatına gösterdiği önem vurgulanarak dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Konuşma hazırlayayım diye bütün gece uğraştım, kaçta yattım, bilmem” (DNG, 2014, p. 18).

Hakka Saygı Duymak T.8.2

Tüm kadınların haklarına saygı duyulması gerektiğine yönelik iletisi, Melda Hanım’ın Dünya Emekçi Kadınlar günü nedeniyle tüm kadınların haklarının savunan konuşmalar yapmasına rağmen kendi yanında çalışan Hazer’e bu saygıyı göstermediği hatırlatılarak dolaylı bir biçimde okuyucuya verilmiştir:

“Hazeer, geç kaldın!” (KNG, 2014, p. 19).

“Ee, böyle özel günlerde yarım saat erken çıkacaksın evden Hazer. Bugün Dünya Emekçi Kadınlar günü ya... Ondan yürüyüşler, gösteriler filan var. Hazer, bugün her yer her yerde valla, bir lokma yemek de yok, hemen sıva kolları!” (KNG, 2014, p. 19).

Birlik ve Beraberliği Sağlamak T.5.1

Birlik ve beraberliğin önemi iletisini yazar, Melda’nın kadınların haklarını savunabilmek için birlik ve beraberlik içinde olmaları gerektiğini hatırlatan konuşmasıyla doğrudan aktarmıştır:

“Kolayına kaçmayalım, ülke gerçekleriyle gerçekten yüzleşelim, tek yumruk olalım” (KNG, 2014, p. 20).

“Sevinç’le Sevinçli Sabahlar” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

İşini Severek Yapmak K.30.1

İşini severek yapmak iletisi, Sevinç’in işini sevmesiyle doğrudan aktarılmıştır:

“Seviyordun işini...” (SSS, 2014, p. 23).

Emeğe Saygı Göstermek K.20.2

Şarkıcı Melahat’in emeğine saygı gösterilmediğini anlatan ileti, Melahat’in işi ile ilgili değil de dış görünüşü ile ilgili sorular soran sunucu Sevinç’in davranışlarıyla dolaylı olarak verilmek istenmiştir:

“Melahat izleyiciyi başıyla selamladı, yerine oturmadan şarkısına geçti. Adı sanı pek duyulmamıştı ama kıpır kıpır şarkısı, güzel dansları hem stüdyodakileri hem de ekrandakileri eğlendiriyordu.

“Yerine kan ter içine oturan Melahat’e günün ilk sorusu geldi:

Melahat, burnunun estetikli olduğu iddia ediliyor, doğru mu?” (SSS, 2014, p. 25).

Güvenmek- Güvenilir Olmak K.29.2

Herkesin güvenilir olamayacağını anlatan ileti, Falcı Kadri’nin şarkıcı Melahat’in özelini açıklamasıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Melahaaaaattt, şurda biz bizyiz kız, anlatsana... Geçende falda da çıkmıştı zati!”

Sen karışma konuya Kadri! Fal benim özelimdir açıklayamazsın” (SSS, 2014, p. 25).

Öfke Kontrolünü Sağlamak K.11.2

Olaylar karşısında öfke kontrolünün sağlanması gerektiği iletisini yazar, Melahat’in davranışlarının kontrollü olmadığını hatırlatarak dolaylı olarak aktarmak istemiştir:

“Melahat’in yerinden fırlayıp falcı Kadri’ye ‘Uçarım bak sana’ diye yumruk sallamaya başlamasıyla Profesör Gıyasettin Yumuşak duruma el koymak istedi, ama onları ayırmak isterken kafasına mikrofonu yedi” (SSS, 2014, p. 26).

Bencil Olmamak K.4.2

Bencil olunmaması gerektiğinin hatırlatan yazar, Sevinç’in, sunduğu programın reyting arttırma çabası yüzünden insan hayatına bile önem vermeyen tutumuyla dolaylı olarak aktarmıştır:

“O andan itibaren izlenme oranının arttığından Sevinç’in kuşkusu yoktu. Üstelik hafta her kanalda onun programından söz edilecek, hamile seyircinin nasıl doğurduğu ballandırılarak defalarca anlatılacaktı. Yalnız magazine değil, haberlere bile çıkardı artık programı” (SSS, 2014, pp. 30-31).

“Şapşal Tost” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sağlığını Korumak K.8.2

Dengeli ve düzenli beslenmenin sağlık için önemi iletisini yazar, dolaylı olarak şöyle aktarmıştır:

“Ne yapayım, sabahları yiyemiyorum yaptığınız tostları. Midem bulanıyor sabahın köründe. Yiyemiyorum işte...” (ŞT, 2014, p. 34).

Kahvaltının başarı üzerindeki etkisi şöyle aktarılmıştır:

“Ara karnen de çok kötü zaten... Sabah kahvaltılarını yapmazsan olacağı bu işte!” (ŞT, 2014, p. 34).

Empati Kurmak K.10.2

Karşıdakinin duygu ve düşüncelerini anlamak anlamına gelen empati kurabilme iletisini yazar, annenin çocuğa olan ögüdüyle dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Öyle bir aç kalırsın ki, sen de şaşar kalırsın! Yemediğin tostları çöplerde ararsın, çöplerde! (ŞT, 2014, p. 34).

Çözüm Odaklı Düşünmek/Aklını Kullanmak K.6.2

Aklını kullanma iletisi, annesinin doğum günün unutan çocuğun, annesinin gönlünü kazanmaya çalışması olayıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Anneciğim bak, benim için senin doğum günün 10 Ocaktır. O nedenle o günü bekliyorum kutlamak için” (ŞT, 2014, p. 35).

“Bak güzel annem, benim doğum günümden dokuz ay on gün geriye gel.

Eeee... N’olmuş?

Ne olacak, seninle ilk tanıştığımız günü bulmaz mıyız? İşte anneciğimin asıl doğum günü o gündür benim için” (ŞT, 2014, p. 35).

“Benim için sen o gün doğdun anne, daha önce yoktun ki... Benim için var oluşun seni tanımamla başlar” (ŞT, 2014, p. 37).

“Telefon Kullanma Rehberi” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Azimli Olmak K.35.2

Azimli olma iletisi, dolaylı yoldan şöyle aktarılmıştır:

“Sadık Bey eve aldığı yeni telefonun ayarlarını yapabilmek için sabahın üçüne dek uğraştı” (TKR, 2014, p. 38).

Dil Bilinci Oluşturmak U.2.2

Günümüz Türkçesinde neredeyse ana dilimiz olduğunu unutturacak kadar yabancı sözcüklerin kullanılması aslında yeteri kadar dil bilincine sahip olunmadığını göstermektedir. Bu ileti, Sadık Bey’in aldığı telefonunda çıkan Türkçe kullanım kılavuzundaki ifadelerle dolaylı olarak şöyle aktarılmaktadır:

“Bütün ‘portable’ları iyice taktığınızdan emin olduktan sonra ‘directories’leri izleyin” (TKR, 2014, p. 40).

“Screen ayarı yapmak için date ve time ayarlarını yapınız” (TKR, 2014, p. 40).

“Menu butonunu up/ down yaparak date ve time ayarlarını yapın” (TKR, 2014, p. 41).

“Menu butonunu yardım olarak, Missed Calls, Placed Calls, Speed Dial veya Directory Services Setting seçeneklerini ayarlayınız” (TRK, 2014, p. 43).

“Merak etme komşum, İngilizce gerekmiyor, bu rehber Türkilizce” (TKR, 2014, p. 44).

Hatalardan Ders Almak K.23.1

Hatadan ders alma iletisini yazar, Sadık Bey’in elektronik eşya alırken artık nelere dikkat etmesi gerektiğini anlatan ifadesiyle doğrudan okuyucuya sunulmuştur:

Sadık Bey’e ders olmuştu, bir daha elektronik eşya alırken kullanma kılavuzunun diline dikkat edecekti” (TKR, 2014, p. 39).

Yardımsever Olmak T.6.2

Yardımsever olma iletisi, komşusunun oğlunun Sadık Bey’e yardım teklifinde bulunmasıyla dolaylı bir biçimde aktarılmıştır:

“İsterseniz ben gelip bakayım, yaparım herhalde” (TKR, 2014, p. 44).

“Tuhaf Balo” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Dil Bilinci Oluşturmak U.2.2

Dilimizdeki bazı sözcüklerin başka anlamlara gelebileceğini bu nedenle dilimizle ilgili kuralların öğrenilmesi gerektiği iletisini yazar, kızın bildiği anlam dışında kullanılan bir kelime yüzünden düştüğü yanlışlığı dolaylı olarak şöyle aktarmaktadır:

“Tuvaletinizle gelin yazıyordu ya, ben de öğlenden beri tutuyorum anne, sizinki gelmedi mi daha?” (TB, 2014, p. 48).

Sabırlı Olmak K.24.2

Sabırlı olma iletisi, Nazlı’nın, davetiyede yazan “Tuvaletle gelinmesini rica ederiz” cümlesini duyduktan sonra merakının artması ancak sormaya çalıştıkça ailesinden bir cevap gelmediğini görünce sabırla o günü beklemesi olayıyla dolaylı bir biçimde okuyucuya sunulmuştur:

“Balo günü gelip çattı. Annesi, ablası, babası öylesine telaşlıydı ki Nazlı baloyla ilgili merak ettiği şeyi bir türlü sormadan kendini otelin kapısında buldu” (TB, 2014, p. 46).

Okumaya Önem Vermek K.14.2

Okumaya önem verme iletisi, kızın davetiyeyi okuyamadığında gelişen okuma isteğiyle dolaylı bir biçimde aktarılmıştır:

“Ah, okumayı bir bilse, kimseye sorması gerekmezdi o zaman. Defalarca davetiyeyi eline alıp evirip çevirdi” (TB, 2014, p. 46).

“Öğretmen Neden Çıldırıldı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Önyargılı Olmamak K.7.2

Önyargılı olunmaması gerektiği iletisi, Irmak’ın Gözde hakkındaki düşünceleri hatırlatılarak dolaylı yoldan okuyucuya sunulmuştur:

“Irmak, Gözde’nin kimseye yardım etmeyen, kendini beğenmişin biri olduğunu düşünüyordu” (ÖNÇ, 2014, p. 51).

Empati Kurmak K.10.2

Ayşe öğretmenin, Irmak'ın duygularını önemsemeden, diğer öğretmenlerin önünde onu azarlamaya devam etmesiyle empati kuramadığını göstermiş ve bu durum da dolaylı bir biçimde şöyle aktarılmıştır:

“Yazdıklarını yüksek sesle okur musun? Diğer öğretmenlerin de duysun. Yazıklar olsun sana Irmak! Bir dediğimi ikiletmez bir öğrenciydin, neler odu sana? (ÖNÇ, 2014, p. 56).

“Irmak işlediği suçun ne olduğunu anlayamamıştı, yanaklarının al al olduğunu duyumsuyordu” (ÖNÇ, 2014, p. 56).

“Behçet Amca Neden Kendini Eve Kapattı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Komşuluk İlişkilerini Yaşatmak T.1.2

Komşuların birbirleri için önemini anlatan ileti, Barış'ın ailesinin komşusu Behçet Amca'yı merak etmeleriyle dolaylı bir biçimde aktarılmıştır:

“Üst katta oturan Behçet Amca ortalarda görünmüyordu. Yalnız yaşayan biriydi; eşini yıllar önce kaybetmişti. Annemle babam merak etmişlerdi. ‘Git kapısını çal bakalım, iyi mi’ dediler” (BANKEK, 2014, p. 58).

“Annem romatizması yüzünden çıkamadığını sanıyor, her gün ona yemek gönderiyordu” (BANKEK, 2014, p. 64).

Güvenmek-Güvenilir Olmak K.29.2

Güvenmek iletisi, Behçet Amca'nın Barış'a güvenmeye çalışması olayıyla dolaylı yoldan şöyle aktarılmıştır:

“Sana bir şey desem, kimseye söylemesen...”

Aaa, tabii söylemem Behçet Amca. Ben sır tutmayı iyi bilirim” (BANKEK, 2014, p. 60).

Empati Kurmak K.10.2

Empati kurmanın önemi iletisini yazar, Barış'ın, Behçet Amcanın durumun anlaması ve ona yardımcı olma isteğinde olmasıyla dolaylı bir biçimde okuyucuya sunmuştur:

“Hayır, neden alay edeyim? Ayakkabılarımı bağlamak bana da çok zor gelirdi Behçet Amca. Ben sana öğretirim, kimseye de söylemem. Hadi getir ayakkabılarını” (BANKEK, 2014, p. 61).

Yardımsaver Olmak T.6.2

Yardımsaver olma iletisi, Barış’ın ayakkabı bağlamayı öğrenmek isteyen komşusu Behçet Amcaya yardım etmesiyle dolaylı bir biçimde aktarılmıştır:

“Ona düğüm atmayı öğrettim önce, sonra da tek fiyonklu bağcık atmayı gösterdim” (BANKEK, 2014, p. 61).

“İğneyi Kuyuya Çuvaldızı Yaldıza” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Dil Bilinci Oluşturmak U.2.2

Türkçenin doğru kullanımı ile ilgili bilincin oluşturulması gerektiği iletisi toplumun kendisine örnek aldığı bazı insanların da bazen sözcükleri doğru anlamda kullanmadığı hatırlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Hayır çok ciddiymi Leonardo Kimci. İğneyle kuyu kazmak deyiminin anlamını bilmiyordu. İyice coşmuş, söylev veriyordu;’ Ne demek efendim, iğneyle kuyu kazmak? Kuyu kazanlar bir gün mutlaka içine düşerler. Ben Amerika’dayken ne kuyular gördüm kazılmış... Ülkemizin kuyularının bir eksiği var mıdır, yok mudur; tartışılması gereken de budur. Sanatçı dediğin iğneyi çuvaldıza, çuvaldızı çuvala...Yok, öyle değildi. Nasıldı ya o söz? İğneyi kuyuya, çuvaldızı yaldıza...Yok, öyle de değildi. ” (İKÇY, 2014, p. 69).

Alçak Gönüllü Olmak K.41.2

Bir insanın kendini üstün görerek diğer insanları küçük görmesi davranışının doğru olmadığı iletisini yazar, sanatçının tavırlarına örnek vererek dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Stüdyoya kurulmuş altın rengi merdivenden ağır ağır indi. Parlak çizmelerinin çıkardığı adım sesleri tek tek duyuluyordu nerdeyse. Cesur bir şövalye tavrıyla, kendisine hayranlıkla bakan sunucu kıza bile bakmadan şarkısını söylemeye başladı” (İKÇY, 2014, p. 67).

3.1.8 İkizler Okula Başlıyor adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Tedbirli Olmak K.3.2

Bu ileti, kedi Pupu'nun kaybolmasına neden olan davranış karşısında tedbir alınmadığı hatırlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Pupu'nun ortalıktan kaybolduğunu ilk fark eden, anne Armut Kafa oldu” (İOB, 2012).

“Başına bir şey gelebilir. Müdüre de haber verelim” (İOB, 2012).

Soğukkanlı Olmak K.39.2

İnsanların olaylar karşındaki tepkileri farklıdır. Bazıları olaylar karşısında soğukkanlı olmayı başarabilirken bazıları da panikle davranırlar. Bu öyküde soğukkanlı olma iletisi, babanın kedinin kaybolmasına verdiği tepkiyle dolaylı yoldan verilmek istenmiştir:

“Pupa, şaka yapıyordur bize, çıkar şimdi bir yerlerden” (İOB, 2012).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisi iletisi, çocukların kedisine verdikleri önem ile dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Pupu, ikizlerin bacaklarına sürtünüyor, ayaklarının arasında dolanıyordu” (İOB, 2012)

“Pupu yeniden bahçeye çıktı. İkizler onu aramaya devam ediyorlardı. Pupu koşarak onların yanına gitti, bacaklarına sürtündü. İkizler çılgın gibi zıplayarak anne babalarına iyi haberi verdiler” (İOB, 2012)

3.1.9 Köpekleri Seven Kedi adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Sağlığını Korumak K.8.1

Dengeli beslenmede kahvaltının önemi, doğrudan okuyucuya sunulmuştur:

“Anne Armut Kafa, baba Armut Kafa ve ikizler kahvaltı yapıyordu” (KSK, 2012).

Fikirlere Saygı Göstermek K.18.2

Fikirlere saygı gösterme iletisi, annesi Yuyu'nun Pupu'ya fikrini sorması olayıyla dolaylı yoldan verilmek istenmiştir:

“Gel buraya, söyle bakalım doğum günü partine kimleri çağırayım” (KSK, 2012).

Ön yargılı Olmamak K.7.2

Önyargılı olunmaması gerektiği iletisini yazar, annenin, kedi Pupu'nun doğum günü partisine çağırmak istediği arkadaşı köpek konusundaki düşüncelerini hatırlatarak dolaylı olarak aktarmıştır:

“Köpekten arkadaş olmaz, bir kedi olduğunu asla unutma. Onu çağırırsan çok pişman olursun” (KSK, 2012).

“Bir kedi yalnızca kedilerle arkadaşlık etmeli! Köpekler salya akıtıp havlarlar, kedilerin düşmanıdır onlar” (KSK, 2012).

Dostluğa Önem Vermek K.13.1

Dostluğa önem verme iletisi, kedi Pupu'nun arkadaşı köpek için kullandığı ifadeyle doğrudan aktarılmıştır:

“Ama o benim arkadaşım” (KSK, 2012).

Düşünceli Davranmak K.9.2

Düşünceli davranma iletisini yazar, Havhav'ın arkadaşı Pupu'nun doğum gününü unutmamasıyla dolaylı olarak aktarmaktadır:

“Havhav bahçe kapısında, onlara uzaktan baktı. Ağzında tuttuğu doğum günü armağanını yavaşça bırakıp gitti” (KSK, 2012).

3.1.10 Papağanlar Ne Yer? Adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek K.32.2

Araştırmacı kişiliğin önemine değinen ileti, Armut Kafa ailesinin evine aldıkları papağanı neyle besleyeceklerine karar vermek için gösterdikleri çabalarıyla dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Armut Kafa ailesinde hiç kimse papağanların ne yediğini bilmiyordu. Ne yapmalıydı? Ne vermeliydi?” (PNY, 2012).

“Baba Armut Kafa, kitaplıktan kocaman bir kitap getirdi. Papağanların neyle beslendiğini oradan öğrenebilirdi” (PNY, 2012).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisine verilen değer iletisini yazar, babanın sürpriz olarak eve papağan alması olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Baba Armut Kafa, ikizlere sürpriz yapıp eve rengârenk bir papağan getirdi” (PNY, 2011).

3.1.11 Piyano Çalan Kedi adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisi iletisi, dolaylı yoldan şöyle aktarılmıştır:

“Yuyu ve yavrusu, salonun yumuşacık halısında yatıyorlardı” (PÇK, 2012).

Küçümsemek-Alay Etmemek K.2.2

İnsanların başarısızlık yaşadığı durumlarda küçümsememesi gerektiğini hatırlatarak bu iletisini yazar, dolaylı olarak şu ifadelerle başvurarak aktarmıştır:

“Ha haha! Amma da beceriksizsin, piyano böyle çalınmaz” (PÇK, 2012).

Kararlı Olmak K.19.1

Kararlı olma iletisi, kedisine piyano öğretmeye çalışan kızın davranışlarıyla doğrudan aktarılmıştır:

“Minik kız kararlıydı, kedisine önce notaları, sonra piyano çalmayı öğretecekti” (PÇK, 2012).

3.1.12 Sihirbaz Dinozor adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Dürüst Olmak K.40.2

Yapılan yanlış davranışlarda da dürüst olunması gerektiği iletisini yazar, ikizlerin dürüst olmayan davranışlar sergilediğini hatırlatarak dolaylı olarak aktarmıştır:

“Günlerden bir gün, ikizlerden kız olanı annesinin en sevdiği vazoyu yanlışlıkla kırırverdi.

‘Ben kırmadım, Pupu kırdı’ dedi annesine.

Minik kedi Pupu, yaramazlıkların kendi üstüne kalmasına çok üzülmüştü. (SD, 2012)

Yardımsaver Olmak T.6.1

Yardımsaver olma iletisi, doğrudan şöyle aktarılmaktadır:

“Sihirbaz dinozordan yardım isteyelim” (SD, 2012).

“Sihirbaz Dinozor, can arkadaşları Pupu ve Yuyu’ya yardım ettiği için mutluydu” (SD, 2012).

3.1.13 Ödevimi Kim Yapar? adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Ailelerin çocuklarına ödevlerinde sadece yardım etme düşüncesinde olmalarına rağmen bu durumun çocukların sorumluluk almalarına engel bir davranış olduğu iletisi, Pinpin’in tüm ödevlerini ailesinin hazırlaması olayıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Aaa, bunlar mıydı derdin? Ben sana hemen yaparım. Şapka hangi renk olsun, söyle bana. Evde her renk kartonumuz var” (ÖKY, 2013, p. 8).

“Ben oğlumuzun şapka ödevini yapıyorum. Sen de şiir ödevini yap, palyaço şiiri yazılacak” (ÖKY, 2013, p. 9).

“Palyaço ayakkabılarıyla yürüme ödevini ben yapayım” (ÖKY, 2013, p. 12).

Fedakâr Olmak K.26.2

Ailelerin çocuklarını mutlu etmek için hiçbir fedakârlıktan kaçınmadıkları iletisini yazar, dolaylı yoldan şöyle aktarmıştır:

“Annesi, babası ve ninesi ödevleri bölüşüp yapmak için hazır bekliyorlarmış” (ÖKY, 2013, p. 22).

Dürüst Olmak K.40.2

Dürüst olmak iletisi, Pinpin’in dürüst olmayan davranışları hatırlatılarak dolaylı yoldan şöyle aktarılmıştır:

“Öğretmen ‘Bu güzel şapkayı nasıl yaptın, haydi bir tane de sınıfa yap, arkadaşların görsün’ demiş. Pinpin’in yüzü kıpkırmızı olmuş. ‘ Parmaklarım ağrıyor öğretmenim yapamam’ demiş” (ÖKİ, 2013, p. 16).

“‘Peki yazdığın şiiri arkadaşlarına oku o zaman!’Gözlerim ağrıyor öğretmenim, okuyamam’ demiş” (ÖKİ, 2013, p. 17).

3.1.14 Unuttum Öğretmenim adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Öğrencilerin sorumluluklarının farkında olması gerektiğini anlatan iletiyi yazar, Pinpin'in toplarını unutmaması olayıyla sorumluluğunu yerine getirmediği hatırlatarak dolaylı bir biçimde okuyucuya sunmuştur:

“Hepsi çantalarını açıp toplarını sıranın üzerine koymuşlar. Pinpin bunu yapamamış çünkü toplarını çantaya koymayı unutmuş” (UÖ, 2013, p. 10).

“Toplarımı evde unutmuşum öğretmenim” (UÖ, 2013, p. 14).

Kimseyi Küçümsemek-Alay Etmemek K.2.2

Hiç kimseyi küçümseyip alay etmenin doğru bir davranış olmadığı iletisi, Pinpin'in toplarını unutmamasını fırsat bilen arkadaşlarının yaptıkları anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“‘Ühüüühüüühüüü’ diye Pinpin'in ağlamasının taklidini yapmış mavi peruklu” (UÖ, 2013, p. 16).

“‘Vızzzvızzzvızzz... Bu dersi Pinpin yapamaz’ diye sınıfta dolaşmaya başlamış” (UÖ, 2013, p. 17).

Hatalardan Ders Almak K.23.2

Hatadan ders almak iletisi, dolaylı yoldan öğretmenin sözleriyle aktarılmıştır:

“Her palyaço adayı bilmeli ki, insanlar deneyim kazandıkça daha az hata yaparlar. Bu defa Pinpin kötü bir deneyim yaşadı, çok üzüldü. Bir daha hiçbir şeyini unutacağını sanmıyorum” (UÖ, 2013, p. 22).

3.1.15 Sınıfta Karmaşa adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Birlik ve Beraberliği Sağlamak T.5.2

Birlik ve beraberliğin önemi iletisini Yener, Öğretmen Karamel Hanım'ın iki okulu bir araya getirmesindeki amacıyla dolaylı olarak aktarmıştır:

“Öğretmen Karamel Hanım, Cambazlık Okulu öğrencilerini Şeker ve Macun Yapımı dersi için Palyaço okuluna getirmiş.

Sevgili çocuklar, bu ortak dersi size ayrı ayrı veriyordum. Fakat bu günden itibaren birlikte yapacağız.” (SK, 2013, p. 5).

“Neden dersimizi hep beraber eğlence içinde yapmıyoruz” (SK, 2013, p. 20).

Önyargılı Olmamak K.7.2

İnsanlar başkaları hakkındaki ön yargılarından kurtulmadıkları müddetçe, sağlıklı bir iletişimin gerçekleşmeyeceği iletisi, Cambazlık Okulu öğrencileriyle, Palyaço okulu öğrencilerinin birbirlerine karşı olan önyargıları yüzünden yaşadıkları sorunlar anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Palyaço sınıfının öğrencileri başka okulların öğrencilerini sevmez, onların ‘ aptal’ olduğunu düşünürlermiş” (SK, 2013, p. 6).

“Cambazlarla ders yapmak istemiyoruz, dersi berbat edecekler” (SK, 2013, p. 7).

Küçümsemek-Alay Etmemek K.2.2

Küçümsemek-alay etmek iletisini yazar, Cambaz ve Palyaço okulu öğrencilerinin atışmalarını hatırlatarak şöyle aktarmıştır:

“Zor işmiş, cambazların zekâsı bunu yapmaya yetmez” (SK, 2013, p. 18).

“Cambazların hepsi pis kokar zaten

Yıkanmaya bile zekâları yetmez” (SK, 2013, p. 18).

“Palyaçoların hepsi tombalak olur. Çünkü çöpleri bile yerler” (SK, 2013, p. 18).

3.1.16 Sınıftaki Aslan adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Sorumluluk alma iletisi, Pinpin’in yüz boyama dersi için önceden yaptığı hazırlıklarla işini ne kadar ciddiye aldığını göstermiş ve dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

Pinpin yüz boyama dersinde aslan olmaya karar vermiştir.

“Aslan resimleri bulup incelemiş. Bir balonun üstüne aslan yüzü çizip elini alıştırmış” (SA, 2013, p. 4).

Yazar bu hikâyede öğrencilerinin ders araç gereçlerini getirmesiyle sorumluluk sahibi olduklarını dolaylı olarak vurgulamıştır:

“Herkes yüz boyama malzemelerini getirdi mi?

‘Eveet’ diye güçlü bir ses çıkmıştı sınıftan” (SA, 2013, p. 8).

Sağlığını Korumak K.8.1

Sağlığı korumak için seçilen malzemelerin kaliteli olmasına dikkat edilmesi gerektiği iletisini yazar doğrudan aktarmıştır:

“Yüzümüzü boyarken doğrudan derimizin üstüne çalışıyoruz. Bu nedenle sağlığımıza zarar verecek yağlıboya, sulu boya guaj boya, parmak boyası gibi maddeleri kesinlikle yüz boyamada kullanamayız” (SA, 20123, p. 10).

“Dikkat edin, göz ve ağızımıza kaçırmayalım boyaları” (SA, 2013, p. 13).

Paylaşmak T.11.2

Eşyaları paylaşmanın önemi iletisi dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Üzülme. Bugünkü derste ikişer kişi birlikte çalışacaksınız. Kiminle eşlenirsen onun boyalarını kullanırsın. Önümüzdeki hafta da o seninkileri kullanır” (SA, 2013, p. 11).

Bencil Olmamak K.4.2

Pinpin’in bencilce davrandığını hatırlatan ileti, dolaylı bir biçimde şöyle aktarılmıştır:

“Ben kimseyi boyamak istemiyorum!” (SA, 2013, p. 13).

Çünkü benimkiler tüp boya, üstelik güzel kokulu. Kimseye kullandırmamam” (SA, 2013, p. 15).

Fikirlere Saygı Göstermek K.18.2

Fikirlere saygı gösterme iletisini yazar, öğretmenin Pinpin’in fikrine saygı duymasıyla dolaylı olarak aktarmıştır:

“Madem Pinpin kimseyle birlikte çalışmak istemiyor öyle yapsın. Yalnız boyasın. ” (SA, 2013, p. 17).

3.1.17 Çantadaki Hazine adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Dikkatli Olmak K.22.2

Dikkatli olunması gerektiğini hatırlatan yazar, bu hikâyede, Pinpin’in okul çantasını serviste unutması olayıyla dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Serviste unuttum çantayı” (ÇH, 2013, p. 6).

Düşünceli Davranmak K.9.2

Düşünceli davranma iletisi, servis şoförünün davranışıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Acaba hangisi unuttu? Belki ödevi vardır çocuğun, götüreyim evine” (ÇH, 2013, p. 10).

“Pinpin bunu arabada unutmuş. Belki yarına ödevleri vardır diye gecikmeden getireyim” (ÇH, 2013, p. 19).

Sağlığını Korumak K.8.2

Okul çantalarının ağır olmasının çocukların beden sağlığına olumsuz etkileri olduğuna dair ileti, Pinpin’in gereksiz eşyalarla doldurduğu çantasını taşımakta zorluk çektiği ve bu durumun da onun vücudunda ağrılara neden olmasına dikkat çekilerek dolaylı yoldan verilmek istenmiştir:

“Pinpin’in ninesi atılmış: ‘ Ağrının niye olduğunu ben biliyorum, ’ Pinpin gözlerini kocaman kocaman açmış ‘Nedenmiş?’ diye sormuş. ’ Hep o okul çantan yüzünden. Çok ağır. Sabahları servise giderken arkandan bakıyorum nasıl iki büklüm yürüyorsun bir bilsen...” (ÇH, 2013, p. 9).

3.1.18 Haylaz Köpek Pati adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisine verilen değer iletisi, Maviş ve Pati arasındaki ilişkiye örnek verilerek dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Maviş okuldan döndüğünde Pati onun evin kapısında sevinçle, kuyruğunu sallayarak karşıladı” (HKP, 2012, p. 5).

“Maviş onun ne istediğini çabucak anladı, çantasını açıp lolipopu Pati’ye verdi” (HKP, 2012, p. 5).

Sorumluluk Almak K.1.2

Çocukların, evdeki sorumluluklarının farkında olmaları gerektiği iletisini yazar, Maviş’in davranışlarıyla evdeki sorumluluğunu ihmal ettiğini hatırlatarak dolaylı olarak aktarmıştır:

“Çoraplarını koridorda çıkarıp banyodaki kirli sepetine basket atar gibi fırlattı. Çorapların biri gideceği yeri buldu, ama öteki, yer karolarının üzerinde kaldı. Sonra odasına girdi, okul giysilerini hızla üzerinden sıyırdı. Yerde bir tepecik oluşturduklarına aldırmadan üstlerinden atladı” (HKP, 2012, p. 9).

“Offf, birazdan arkadaşım gelecek, her yer nasıl da dağılmış bir anda. Anee, yardım eder misin banaaa?” (HKP, 2012, p. 21).

Emeğe Saygı Göstermek K.20.2

Emeğe saygı gösterilmesi gerektiği iletili, dolaylı olarak şu ifadelerle başvurularak aktarılmıştır:

“Annesi Maviş’e bakarak: Ağlamak çözüm olsaydı, ben de ağlardım. Eh kolay mı bütün gün evi derle topla. Sen ve köpeğin bir anda darmadağın ettiniz her yanı” (HKP, 2012, p. 27).

3.1.19 Kremalı Köpek Gofreti adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisi iletili, Maviş’in köpeği Pati için sürpriz doğum günü hazırlamaya çalışması olayıyla dolaylı olarak şöyle aktarılmaktadır:

“Maviş, Pati’nin doğum günü için sürprizler düşünmüştü” (KKG, 2012, p. 5).

“Doğum günü çok güzel geçmeliydi. Maviş, Pati’nin bu kutlama için sevineceğini düşündükçe heyecanlanıyordu” (KKG, 2012, p. 9).

Çevre duyarlılığı kazandırmaya yönelik ileti, evin bahçesini betimlemek için kullanılan ifadelerle dolaylı olarak aktarılmıştır:

“Tek katlı evlerinin begonya ve asmalarla süslü bahçesi bu işe çok uygundu” (KKG, 2012, p. 5).

Düşünceli Davranmak K.9.2

Düşünceli davranmaya yönelik ileti, Maviş’in, Pati’nin doğum günü partisi için planlama yapmasıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Melis, köpek pastası yapacak, Öykü balonlar alacak, Hakan da köpeği Maydanoz’u getirecekti. Hazırlıklar sırasında Pati’yi evden uzaklaştırma görevi Maviş’in babasınındı” (KKG, 2012, p. 7).

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olmak iletisini yazar, köpek Pati'nin davranışına örnek vererek dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Pati eve yaklaşırken tanımadığı kokular alıp huzursuzlandı, adımlarını sıklaştırdı” (KKG, 2012, p. 14).

Aslında, o alevlerin zarar vermeyeceğini anlayacak kadar zeki bir hayvandı. Ama yine de içgüdülerine kulak verdi. Maviş'i tehlikeden uzaklaştırmak için gerekeni yapmalıydı. Bir anda, muhlara doğru öyle bir fırladı ki pasta bir yana, Maviş bir yana savruldu” (KKG, 2012, p. 19).

Empati Kurmak K.10.2

Empati kurmak iletisi bu hikâyede, köpek Pati'nin sahibinin empati kuramamasından kaynaklanan üzüntüsü anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“En yakın arkadaşım Çoban'ı doğum gününe çağırمامış. Çok üzıldüm” (KKG, 2012, p. 24).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Sevgiye değer vermek iletisi, Maviş'in Pati'yi ne kadar önemsedğini gösteren davranışıyla dolaylı bir biçimde aktarılmak istenmiştir:

“Sahibinin senin için anı defteri tuttuğu doğru mu?”

Evet, serüvenlerimi yazıyor anı defterine.

Değer vermiş, seni yazmış. Ne güzel! Bak Pati seni seven bir sahibin, güzel bir evin, karnını doyurabileceğin bol yemeğin ve en önemlisi de bir ismin var...Çok şanslısın” (KKG, 2012, p. 29).

3.1.20 Flüt Çalan Köpek adlı hikâyede kitabındaki eğitsel iletiler

Gelenek-Görenekleri Yaşatmak T.2.2

Gelenek görenekleri yaşatma iletisini yazar, Pati'nin aile ziyaretinde bulunması davranışıyla dolaylı yoldan aktarmaktadır:

“Yılda birkaç kez çiftliğe gidip ailesini görmek Pati'yi mutlu ediyordu” (FÇK, 2012, p. 5)

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Hayvan sevgisi iletisi, Maviş'in Pati'yi düşünmesiyle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Ağaçtan bir kayısı koparıp ağzına tıktırdı. Pati sevinçten zıplıyordu” (FÇK, 2012, p. 7)

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olma iletisi, annenin davranışlarıyla dolaylı yoldan aktarılmaktadır:

“Annesi yola çıkmadan önce hep aynı soruyu sorardı, yine öyle yaptı. İçeriden seslendi: Çişini yaptın mı? Hıhıı. Pati'nin çişini yaptırdın mı? Arabaya yapmasın da” (FÇK, 2012, p. 8).

“Şapkanı aldın mı?” (FÇK, 2012, p. 10)

“Yedek atlet aldın mı?” (FÇK, 2012, p. 10).

“Miden bulanırsa diye kusma torbası aldın mı?” (FÇK, 2012, p. 10).

“Canın sıkılırsa diye kitap aldın mı?” (FÇK, 2012, p. 12).

Yol Gösterici Olmak T.10.2

Rehberlik etmek anlamına gelen yol gösterici olma iletisini yazar, Maviş'in Pati'ye flüt çalmayı öğretmeye çalışırken verdiği yönergelerle dolaylı yoldan okuyucuya aktarmaya çalışmıştır:

“Maviş flütünü aldı. 'Bak şimdi sana nasıl yapılacağını göstereceğim. Önce tutuşu göstereyim. Sol el her zaman üstte olacak tamam mı?’” (FÇK, 2012, p. 16).

Düşünceli Davranmak K.9.2

Düşüncesizce davranıldığında çevredeki diğer kişilerin rahatsız olabileceği iletisini yazar, köpek Pati'nin davranışlarına örnekler vererek dolaylı olarak okuyucuya sunmuştur:

“Bir anda Maviş'in annesinin çantasından flütü kapıp patilerinin arasına yerleştirdi.

Bütün gücüyle üfledi:

FüüütttFüüüyyt

Maviş Pati'ye bağırdı:

Ne yaptın sen Pati? Bir daha nasıl ağzıma sürerim o flütü” (FÇK, 2012, p. 24).

“Çiftlikteki diğer köpekler korkmuş, hep bir ağızdan havlamaya başlamışlardı” (FÇK, 2012, p. 28).

“Çiftliğin sahibi Umut Bey saçını başını yoluyordu” (FÇK, 2012, p. 29).

3.1.21 Korkunç Gölge adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek K.32.2

Araştırmacı kişiliğe önem verme iletilerini yazar, dolaylı olarak şöyle aktarmaktadır:

“Heyyy Pati! Gel haydi, bahçeye çıkıyoruz. Bak, bu ne biliyor musun? Dürbün. Seninle ay tutulmasını izleyeceğiz” (KG, 2012, p. 6).

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olma iletileri, annenin Maviş’i üşümemesi için olan nasihatıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Maviş, üstüne hırka al, üşümeysin!” (KG, 2012, p. 8).

Soğukkanlı Olmak K.39.2

Yazar bu iletileri, Pati’nin ay tutulmasını izlerken korkuya kapılıp verdiği tepkiyi hatırlatarak dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Pati hayatında ilk kez dürbünle bakıyordu. Bir anda canavarın gölgesi burnunun ucuna gelince, sıçrayarak geri çekildi. Avazı çıktığı kadar havlamaya başladı. Gürültüsü gökyüzünü sarmıştı sanki” (KG, 2012, p. 21).

“Burnunun ucunda gördüğü o korkunç gölge Pati’nin gözlerinin önünden bir türlü gitmiyor, havlamayı kesmiyordu” (KG, 2012, p. 24).

Dostluğa Önem Vermek K.13.2

Dostluğa önem verme iletileri, Pati ve dostu Çoban’ın arasındaki ilişki anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“HovHovHovHov... Neden bağıyorsun Pati?” (KG, 2012, p. 25).

“Dünya, ay ile güneş arasına girince, ay dedenin üstüne dünyanın gölgesi düşer akıllım. Ne korkuyorsun” (KG, 2012, p. 27).

3.1.22 Öğretmen Sınıfa Ne Getirdi? adlı hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

Sağlığını Korumak K.8.1

Sağlıklı olabilmek için kahvaltı etmenin önemi, doğrudan şöyle aktarılmıştır:

“Annesi avucuna doldurduğu bir avuç cevizi Maviş’in ağzına kahvaltı niyetine tıktırdı” (ÖSNG, 2012, p. 19).

“Ayşe Öğretmen öğrencilerine ‘Kahvaltı yapmadan okula gelmeyin’ diye öğütler verirken bu kez kendi de aç gelmişti” (ÖSNG, 2012, p. 20).

Dikkatli Olmak K.22.2

Dikkatsiz davranıldığında istenmedik olayların yaşanabileceğini anlatan ileti, dolaylı olarak şöyle aktarılmaktadır:

“Sınıftan içeri fırtına gibi girdi. Çantasının sapının kapı koluna takılmasıyla birlikte korkunç bir şey oldu. Çanta yere düştü ve içindekiler yerlere saçıldı” (ÖSNG, 2012, p. 22).

Çözüm Odaklı Düşünmek/Aklını Kullanmak K.6.2

Aklını kullanmak iletisini yazar, yere saçılan çoraplar karşısında Ayşe Öğretmenin bir an ne yapacağını bilememesi ama düşününce bu duruma bir çözüm bulması olayıyla dolaylı yoldan aktarmıştır:

“Hepinizi şaşırttım değil mi çocuklar? Bunları bilerek koydum çantama, yazı çalışması için... Haydi bakalım, herkes şu anda sınıfımızda yaşananları öyküleştirin. Bakalım bugünü en güzel kim anlatacak” (ÖSNG, 2012, p. 27).

3.1.23 Vampir Öyküsü hikâye kitabındaki eğitsel iletiler

“Güneş Hep Orada Mıydı?” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek K.32.2

Araştırmacı kişiliğe önem verme iletisini yazar, küçük kızın meraklı sorusuyla dolaylı yoldan okuyucuya sunmuştur:

“Anneanne güneş her zaman gökyüzünde miydi? Yoksa sonradan mı geldi?” (GHOM, 2013, p. 14).

Zamanı Etkin Kullanmak K.27.2

Zamanı etkin kullanma iletisi, anneanneninin çocuklarına anlattığı öyküdeki kahramanların hayatına dair örnek vermesiyle dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Minikyusların ömürleri yalnızca yirmi dört saatmiş. Yaşam sürelerinin kısalığına karşın hayatlarını dolu dolu yaşarlarmış” (GHOM, 2013, p. 15).

Empati Kurmak K.10.2

Yener bu iletiyi, empati kurmaya başaramayan çocuğun, anneannesini kırdığını anlatan ifadelerle dolaylı bir şekilde okuyucuya sunmuştur:

“Anneannem güldüğümü görünce gücendi bana” (GHOM, 2013, p. 11).

“Anneannem önüne baktı, dudaklarını ısırды, başını salladı. Küskün bir ses tonuyla; ‘Öykülerimi beğenmiyorsan bir daha anlatmam’ dedi” (GHOM, 2013, p. 11).

“Mars’a İlk Ayak Basan Kim?” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Küçümsemek- Alay Etmemek K.2.1

Alay etmenin doğru bir davranış olmadığı iletisi füzeye binen Patırdak’ın korkuya kapılıp ağlamaya başlaması olayına arkadaşının verdiği tepki hatırlatılarak doğrudan okuyucuya sunulmuştur:

“Koskocaman adam ağlıyor, şu işe bak diye alay etti Fırtirella” (MİABK, 2013, p. 22).

Bencil Olmamak K.4.2

Kendi çıkarını herkesin çıkarından üstün tutma anlamına gelen bencil olma iletisi, Mars’a ilk adımı atmak için birbirleriyle tartışan üç arkadaşın davranışlarıyla dolaylı bir biçimde aktarılmıştır:

“Bana bakın beyler, Mars’a ilk adımı ben atacağım, yol verin’ dedi” (MİABK, 2013, p. 23).

“Yok canım, ilk adımı ben atacağım, hem senin görevin fotoğraf çekmek, dedi Reçel Göbek” (MİABK, 2013, p. 23).

“İkiniz çekilin şurdan, ben ayak basacağım, diye bağırdı Pırtırdak” (MİABK, 2013, p. 23).

Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek K.32.2

Araştırmacı kişiliğe önem vermek iletisini yazar, Mars'a, kendilerinden önce farelerin ayak basması sonucu astronotların şaşkınlığıyla dolaylı bir biçimde aktarmaya çalışmıştır:

“Hiçbir fare türü havasız ortamda yaşayamaz, bunlar nasıl gelebildiler bizimle buralara kadar?

Demek ki bunlar yeryüzünde yaşayıp da bilinmeyen pek çok türden biri.

Dünyadaki canlı türlerini tanımıyoruz daha” (MİABK, 2013, p. 28).

Emeğe Saygı Duymak K.20.2

Emeğe saygı duyulmadığını anlatan ileti, dolaylı olarak şu ifadelerle aktarılmak istenmiştir:

“Onlar dertlenedursun, Mars'a ilk ayak basan fındık fareleri Didiş ile Fındış'in isimlerini herkes öğrenmişti. Ansiklopedilere, ders kitaplarına bile geçti isimleri. Üç kozmonotun inatlaşmaları yıllarca konuşuldu; ama gerçek adlarını kimse öğrenmedi” (MİABK, 2013, p. 28).

“Sihirli Kekik Çayı” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Yaşama Sevinci İle Dolu Olmak K.33.2

Bu öyküde, bir şeyin kendisine iyi geleceğine inanmanın insan psikolojisi üstündeki etkisi anlatılmak istenmiştir.

Yaşama sevinci ile dolu olma iletisi, babaannenin kutsal ateş üzerinde pişen kekik çayının bacak ağrılarına iyi geleceğini düşünmesi olayıyla dolaylı bir şekilde okuyucuya sunulmuştur:

“Bir dede girdi düşüme, bacak ağrılarından nasıl kurtulacağımı söyledi. ” (SKÇ, 2013, p. 31).

“Dedenin kanatlı bir atı vardı. Atın yelelerinden, kuyruğundan mavi ışıklar damlıyordu. Burun deliklerinden, ağzından mavi ışıklar saçıyordu. Uçan at kişneyerek önünde durdu. Dede atın üstünden inip, ‘Ben ışık ülkesinden geliyorum. Senin ilacını getirdim. Dilerin söylemediğini rüyalar söyler. Beni iyi dinle, binlerce yıldır hiç sönmeden yanan kutsal ateşte pişiş kekik çayı içersen bacak ağrıların geçer’ dedi” (SKÇ, 2013, p. 33).

“Hepimiz oflayıp puflarken babaannem en önce gidiyor, hiç yakınmıyordu. Patikayı tırmanırken asla geriye bakmıyor, sürekli ileriye gözlüyordu. İlerlemenin iyiden iyiye zorlaştığı yerlerde elimden tutuyor, birlikte yürüyorduk. Alnında biriken terleri kimseye göstermeden siliyor, yürümüyor, sanki uçuyordu.” (SKÇ, 2013, p. 36).

“Demek babaannen kitapta okuduğu bu söylenceden çok etkilenmiş. Baksana rüyasına bile girmiş. Kutsal ateşte pişmiş kekik çayının onu iyileştireceğine gerçekten inanıp bunu denemek istemiş. İnanmanın gücünü görüyor musun, babaannen o dik yamaçlara hiç yakınmadan nasıl da tırmandı.” (SKÇ, 2013, p. 42).

Misafirperver Olmak T.9.1

Misafirperver olma iletisini yazar doğrudan şöyle aktarmıştır:

“Evlerine konuk olduğumuz akrabalarımız bizi sarıp sarmaladılar, yedirip içirdiler” (SKÇ, 2013, p. 35).

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olma iletisi, babaannenin uyarılarıyla dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Ayağınızı uygun çıkıntılara koyarak yürüyün, yoksa bileğinizi burkarsınız” (SKÇ, 2013, p. 36).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Doğa sevgisi iletisi, doğanın yararlılığı anlatılarak dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Doğada her hastalık için bir bitki yetişir, bunu hiç unutma” (SKÇ, 2013, p. 41).

“Bebek” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Sorumluluk Almak K.1.2

Yazar, ailedeki tüm bireylerin belirli sorumlulukları olduğu iletisini, ablaya, oda düzeni konusunda sorumluluğunu yerine getirmediğini hatırlatarak dolaylı bir biçimde aktarmaktadır:

“Ablamın ters çıkarıp komodinin üstüne fırlattığı vişne suyu lekeli hırkası, sandalyenin altında duran çorabının teki, halının üstündeki boş kaset kutusu, oyuncak sepetimin içine doldurduğu ders kitapları” (B, 2013, p. 43).

Tedbirli Olmak K.3.2

Tedbirli olmak iletisi, kardeşler arasında kıskançlığın yaşanmaması için babanın aldığı önlemlerle dolaylı olarak şöyle aktarılmıştır:

“Kardeşin sana armağan getirecekmiş” (B, 2013, p. 44).

“Az sonra gelirmiş, bana armağan getirecek ama sana yok!” (B, 2013, p. 44).

“Doğduğunda sen de bana armağan getirmiştin. Kocaman bir ayı! Hıh... sanki bilmiyoruz onu babamın aldığını” (B, 2013, p. 46).

Sevgiye Değer Vermek K.17.2

Sevgiye değer verme iletisi, aile üyelerinin birbirlerine duydukları sevgi anlatılarak dolaylı yoldan aktarılmıştır:

“Aynaya yüzümü yapıştırıp dudağımla iz yaptım. Babam tıraş olurken bu izi görür, ona öpücük gönderdiğimi anlardı” (B, 2013, p. 44).

“Bebeğin annemin karnındayken çekilmiş fotoğrafını elime alıp uzun uzun inceledim. Ona çoktan kanım ısınmıştı” (B, 2013, p. 47).

“Annem sarılıp öptü beni” (B, 2013, p. 48).

“Aman da aman, kimin oğlusuymuş... Aman da aman kimin kardeşiymiş” (B, 2013, p. 48).

Fedakâr Olmak K.26.2

Fedakâr olmak iletisini yazar, ablanın yeni doğacak olan kardeşi için kendi odasını vermesi davranışını hatırlatarak dolaylı olarak şöyle aktarmıştır:

“Kahvaltımız bitince bebek için hazırladığımız odaya gidip baktık. Bu oda ablasının eski odasıydı. Benim odamı dağıtmadan önce bu odayı dağıtırdı” (B, 20123, p. 46).

“Vampir Öyküsü” Hikâyesindeki Eğitsel İletiler

Çalışmaya Değer Vermek K.5.2

Çalışmaya değer verme iletisi, hikâyenin kahramanı olan kadın yazarın işine gösterdiği özen ile dolaylı olarak şu ifadelerle başvurularak okuyucuya sunulmuştur:

“Bilgisayarım, kalemlerim, kağıtlarım, ataçlarım... Bu masayı seviyorum’ diye geçirdim içimden. Pencereyi iyi ki kapattım, sokağın gürültüsü dolmaz içeri, sessizlikte rahat çalışırım” (VÖ, 2013, p. 53).

Sorumluluk Almak K.1.2

Kadınların ev yaşamıyla ilgili var olan sorumluluklarının, iş yaşamlarını olumsuz etkileyebileceğini gösteren ileti, hikâyenin kahramanı olan yazar kadının sorumluluklarından dolayı kendi hikâyesini bir türlü yazmaya başlayamaması olayıyla dolaylı bir şekilde aktarılmıştır:

“Aaa, küçük kızımın okuldan gelmesine yarım saat kalmış. Eyvah! Gelince yemeği hazır bulmalı. Bugün benden yoğurt çorbası istemişti. Aman canım yoğurt çorbası ne ki, iki dakikada pişirir dönerim öykümün başına. ” (VÖ, 2013, p. 60).

“Ortalığı topladım, bulaşıkları hallettim. Çamaşır makinesine kirlilerdi attım, çalıştırdım makineyi” (VÖ, 2013, p. 60).

“Anne, şeyy... diyecektim ki bana denizlerin isimlerini ezberletir misin?” (VÖ, 2013, p. 62).

“Çamaşırını astım, kızıma sütlü kahve yaptım, yanında kek verdim (VÖ, 2013, p. 64).

“Ben hemen yemekleri ısıtıyorum; akşam yemeği, akşam kahvesi, kopan düğmelerin dikilmesi, küçük kızımın masal okuma saati, büyük olanın aşık olma macerasının bir kez daha dinlenmesi...Hepsinin üstesinden geldim elbet” (VÖ, 2013, p. 65).

Okumaya Önem Vermek K.14.1

Okumaya önem verme iletilisini yazar, doğrudan şöyle aktarmıştır:

“Küçük kızımın masal okuma saati” (VÖ, 2013, p. 65).

Doğru İletişim Kurmak T.7.2

Doğru iletişim kurabilme iletilisini yazar, anne ile kızın paylaşımında bulunduğunu gösteren şu ifadelerle dolaylı olarak aktarmıştır:

“Anne ben âşık oldum, dinle bak!”

İyi bir anne çocuklarını dinlemeli elbet, sohbet ettik biraz. Ona da sütlü kahve yaptım, aşkla hoşlanmanın farklı şeyler olduğunu anlattım, biraz sakinleşti, derslerine oturdu” (VÖ, 2013, p. 64).

3.2 Mavisel Yener'in Hikâyelerindeki Eğitsel İletilerin Değerlendirilmesi

İleti, yazarın eseri aracılığıyla okuyucuya aktarmak istediği mesaj anlamına gelmektedir. Mavisel Yener'in incelenen eserlerinde iletilerin, çocuklarda, kişisel gelişimin, toplumsal gelişimin, ulusal düşüncesinin gelişimini ve evrensel düşüncenin gelişimini destekler nitelikte olduğu tespit edilmiştir. İletilerinin çoğunu aktarırken dolaylı yolu tercih eden yazar, çok az bir kısmını doğrudan aktarmıştır.

Yazarın hikâyelerinde yer alan eğitsel iletilerin incelenen eserlere göre dağılımı şöyle gösterilebilir:

Çizelge 3.1 Mavisel Yener'in Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı

NO	HİKÂYE	KGDİ	TGDİ	EGDİ	UGDİ	Toplam
1	ZZK	K. 1. 2-K. 2. 2-K. 3. 2-K. 4. 2-K. 17. 2	T. 6. 2-T. 1. 2			6
2	BSBY	K. 5. 2-K. 7. 2-K. 6. 2	T. 7. 2	E. 1. 2		5
3	GY	K. 7. 2-K. 3. 2-K. 8. 1				3
4	BEHŞC	K. 9. 2-K. 10. 2-K. 11. 2				3
5	KSOM	K. 17. 2-K. 1. 2-K. 19. 2-K. 12. 2	T. 3. 2-T. 2. 2			6
6	YK	K. 13. 2-K. 7. 2-K. 3. 2-K. 14. 2	T. 8. 2-T. 9. 1			6
7	PH	K. 40. 1-K. 15. 2				2
8	DAÇ	K. 10. 1-K. 2. 1	T. 4. 1			3
9	UBG	K. 13. 1-K. 29. 2-K. 16. 2		E. 2. 2		4
10	BE	K. 17. 2-K. 8. 2				2
11	ÇC	K. 8. 1-K. 6. 2				2
12	P	K. 1. 2-K. 8. 1				2
13	ÇT	K. 18. 1-K. 12. 2	T. 4. 2			3
14	MBK	K. 29. 2-K. 17. 2	T. 1. 2			3
15	HKE	K. 9. 2-K. 3. 2-K. 19. 2-K. 6. 2-K. 20. 2-K. 21. 2-K. 22. 2-K. 23. 2				8

Çizelge 3. 1 (Devam) Mavisel Yener'in Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı

16	ÇZ	K. 12. 2-K. 4. 2-K. 9. 2-K. 8. 1-K. 24. 2-K. 19. 2				6
17	EEÖY	K. 13. 2-K. 25. 1-K. 8. 1	T. 4. 2-T. 1. 2			5
18	AGG	K. 1. 2-K. 26. 2-K. 5. 2-K. 8. 2-K. 42. 2	T. 3. 2-T. 7. 2			7
19	K	K. 27. 2-K. 14. 2-K. 42. 2-K. 28. 2-K. 20. 2-K. 29. 2-K.36.1	T. 3. 2		U. 1. 2	8
20	Ka	K. 27. 2-K. 21. 2-K. 14. 2-K. 17. 2-K. 20. 2-K. 10. 2	T. 3. 2-T. 4.1-T. 9. 1-T. 2. 2			10
21	MK	K. 30. 2-K. 31. 2-K. 32. 2-K. 2. 2-K. 14. 2	T. 5. 2	E. 2. 2		7
22	ZT	K. 15. 2-K. 44. 2-K. 33. 2				3
23	KY	K. 17. 2-K. 42. 2-K. 13. 2-K. 17. 2-K. 32. 2-K. 14. 2-K. 19. 2-K. 12. 2-K. 20. 2	T. 3. 2			10
24	HM	K. 10. 2-K. 11. 2-K. 13. 1-K. 1. 2-K. 4. 2-K. 20. 1-K. 17. 2-K. 9. 1-K. 14. 2-K. 3. 2-K. 29. 2-K. 16. 2-K. 19. 2	T. 4. 1-T. 12. 2-T. 9. 2	E. 2. 1		17
25	ÇYL	K. 3. 2-K. 1. 2-K. 5. 2-K. 17. 2-K. 31. 2-K. 14. 2-K. 32. 2-K. 34. 1-K. 35. 2-K. 36. 1-K. 21. 2-K. 42. 2	T. 1. 2-T. 5. 2		U. 1. 2	15
26	İY	K. 14. 2	T. 4. 2			2
27	G	K. 13. 2				1
28	GD	K. 3. 2-K. 22. 2-K. 8. 1	T. 2. 2			4
29	S	K. 1. 2-K. 19. 2-K. 20. 2	T. 4. 1			4
30	BK	K. 25. 2-K. 8. 2-K. 7. 2				3
31	EK	K. 1. 2-K. 4. 2-K. 34. 2	T. 9. 1			4
32	FKBK	K. 2. 2-K. 34. 2-K. 29. 2-K. 10. 2	T. 10. 2			5
33	UKO	K. 10. 2-K. 14. 2-K. 17. 2-K. 32. 2	T. 3. 2			5

Çizelge 3. 1 (Devam) Mavisel Yener'in Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı

34	AND	K. 29. 2-K. 17. 2-K. 9. 2-K. 37. 2	T. 9. 2-T. 6. 2-T. 4. 2			7
35	R	K. 3. 2-K. 29. 2				2
36	PP	K. 26. 2-K. 9. 2-K. 1. 2-K. 8. 1-K. 12. 2				5
37	EKS	K. 21. 2-K. 2. 2-K. 8. 2				3
38	Ü	K. 5. 2-K. 1. 2-K. 42. 2-K. 38. .				4
39	USU		T. 4. 2			1
40	OYO	K. 1. 2	T. 3. 2			3
41	B	K. 8. 2			U. 2. 2	2
42	DT	K. 8. 2-K. 25. 2-K. 6. 2-K. 29. 2				4
43	CY	K. 4. 2-K. 18. 2				2
44	PBY	K. 18. 2-K. 6. 2-K. 14. 2-K. 23. 2	T. 2. 2			5
45	H	K. 1. 2-K. 12. 2-K. 17. 2-K. 29. 2-K. 40. 2	T. 2. 2-T. 4. 1			8
46	AMTM	K. 17. 2-K. 12. 2-K. 14. 2-K. 2. 2-K. 20. 2	T. 9. 2-T. 3. 2			7
47	C	K. 17. 2-K. 3. 2-K. 1. 2	T. 7. 2			4
48	DNG	K. 5. 2	T. 8. 2-T. 5. 2			3
49	SSS	K. 30. 1-K. 20. 2-K. 29. 2-K. 11. 2-K. 4. 2				5
50	ŞT	K. 8. 2-K. 10. 2-K. 6. 2				3
51	TKR	K. 35. 2- K. 23. 2	T. 6. 2		U. 2. 2	4
52	TB	K. 24. 2-K. 14. 2			U. 2. 2	3
53	ÖNÇ	K. 7. 2-K. 10. 2				2
54	BANKEK	K. 29. 2-K. 10. 2	T. 1. 2-T. 6. 2			4
55	İKÇY	K. 41. 2			U. 2. 2	2

Çizelge 3. 1 (Devam) Mavisel Yener’in Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı

56	İOB	K. 3. 2-K. 39. 2-K. 17. 2				3
57	KSK	K. 8. 1-K. 33. 2-K. 18. 2-K. 7. 2-K. 13. 1-K. 9. 2				6
58	PNY	K. 32. 2-K. 17. 2				2
59	PÇK	K. 17. 2-K. 2. 2-K. 19. 1				3
60	SD	K. 40. 2	T. 6. 1			2
61	ÖKY	K. 1. 2-K. 26. 2-K. 40. 2				3
62	UÖ	K. 1. 2-K. 2. 2-K. 23. 2				3
63	SK	K. 7. 2-K. 2. 2	T. 5. 2			3
64	SA	K. 1. 2-K. 8. 1-K. 4. 2-K. 18. 2	T. 11. 2			5
65	ÇH	K. 22. 2-K. 9. 2-K. 8. 2				3
66	HKP	K. 17. 2-K. 1. 2-K. 20. 2				3
67	KKG	K. 17. 2-K. 36. 2-K. 3. 2-K. 10. 2-K. 17. 2				5
68	FÇK	K. 17. 2-K. 3. 2-K. 9. 2	T. 2. 2-T. 10. 2			5
69	KG	K. 32. 2-K. 3. 2-K. 39. 2-K. 13. 2				4
70	ÖSNG	K. 8. 1-K. 22. 2-K. 6. 2				3
71	GHOM	K. 32. 2-K. 27. 2-K. 10. 2				3
72	MİABK	K. 2. 1-K. 4. 2-K. 32. 2-K. 20. 2				4
73	SKÇ	K. 33. 2-K. 3. 2-K. 17. 2	T. 9. 2			4
74	B	K. 1. 2-K. 17. 2-K. 3. 2-K. 26. 2				4
75	VÖ	K. 5. 2-K. 1. 2-K. 14. 1	T. 7. 2			4

13 farklı kişisel gelişimi destekleyen ileti, 3 farklı toplumsal gelişimi destekleyen ileti ve 1 tane de evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen ileti olmak üzere toplam 17 farklı eğitsel iletiyle en çok ileti çeşidi Hayaletten Mektuplar kitabındaki “Hayaletten Mektuplar” bölümüdür. 1 farklı eğitsel iletiyle en az ileti çeşidine sahip

olan hikâyeler de Hayaletten Mektuplar kitabının “Gelecekte” bölümü ile “Üşengeç” adlı kitabın “Uyu Sen Uyu” adlı hikâyesidir.

Çizelge 3. 2 Kişisel Gelişimi Destekleyen İletilerin Kullanım Sıklığı

İleti Adları	f	%
Sorumluluk Almak	55	9, 29%
Alay Etmemek- Küçümsemek	14	2, 36%
Tedbirli Olmak	28	4, 73%
Bencil Olmamak	15	2, 53%
Çalışmaya Değer Vermek	5	0, 84%
Çözüm Odaklı Düşünmek	14	2, 36%
Önyargılı Olmamak	27	4, 56%
Sağlığını Korumak	31	5, 24%
Düşünceli Davranmak	12	2, 03%
Empati Kurmak	21	3, 55%
Öfke Kontrolünü Sağlamak	4	0, 68%
Çocuğa Değer Vermek	16	2, 70%
Dostluğa Önem Vermek	19	3, 21%
Okumaya Önem Vermek	25	4, 22%
Hayal Gücünü Kullanmak	10	1, 69%
Vefalı Olmak	3	0, 51%
Sevgiye Değer Vermek	40	6, 76%
Fikirlere Saygı Göstermek	6	1, 01%
Kararlı Olmak	10	1, 69%
Emeğe Saygı Duymak	9	1, 52%
Özgüven Sahibi Olmak	14	2, 36%
Dikkatli Olmak	5	0, 84%
Hatalardan Ders Almak	6	1, 01%
Sabırlı Olmak	3	0, 51%
Temizliğe Önem Vermek	5	0, 84%
Fedakâr Olmak	5	0, 84%
Zamanı Etkin Kullanmak	4	0, 68%
Geçmişe Değer Vermek	2	0, 34%
Güvenmek-Güvenilir Olmak	17	2, 87%
İşini Severek Yapmak	2	0, 34%
Emanete Sahip Çıkmak	3	0, 51%
Araştırmacı Kişiliğe Önem Vermek	11	1, 86%
Yaşama Sevinci ile Dolu Olmak	6	1, 01%

Tablo 3. 2 (Devam) Kişisel Gelişimi Destekleyen İletilerin Kullanım Sıklığı

Hoşgörülü Olmak	3	0, 51%
Azimli Olmak	3	0, 51%
Tutarlı Olmak	1	0, 17%
Üşengeç Olmamak	7	1, 18%
Soğukkanlı Olmak	3	0, 51%
Dürüst Olmak	8	1, 35%
Alçak Gönüllü Olmak	1	0, 17%
Tutumlu Olmak	5	0, 84%
TOPLAM	478	80, 74%

Hikâyelerde en sık kullanılan kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler arasında 55 defa kullanılan “*sorumluluk almak*” iletidir. “Sorumluluk almak” ileti toplam iletilerin % 9. 29’unu meydana getirmiştir. İkinci en sık kullanılan ileti ise 40 sıklıkla “*sevgiye değer vermek*” iletidir. Bu ileti toplam iletilerin % 6. 76’sını oluşturur. Hikâyelerde toplam 478 defa kişisel gelişimi destekleyen eğitsel ileti kullanılmış ve bu tüm iletilerin % 80. 74’ünü oluşturmuştur.

Çizelge 3. 3 Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

İleti Adı	f	%
Komşuluk İlişkileri YaşatmakT1	6	1, 01%
Gelenek Görenekleri Yaşatmak T2	9	1, 52%
Toplumsal Eşitliği GözetmekT3	11	1, 86%
Görgü Kurallarına Uymak T4	19	3, 21%
Birlik ve Beraberliği Sağlamak T5	11	1, 86%
Yol Gösterici Olmak T10	4	0, 68%
Yardımsaver Olmak T6	5	0, 84%
Hakka Saygı Duymak T8	4	0, 68%
Misafirperver OlmakT9	15	2, 53%
Doğru İletişim KurmakT7	11	1, 86%
PaylaşmakT11	1	0, 17%
TOPLAM	96	16, 22%

Hikâyelerde en sık kullanılan toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler arasında 19 defa kullanılan “*görgü kurallarına uyma*” iletidir. “Görgü kurallarına uyma” ileti toplam iletilerin % 3.21’ni oluşturmuştur. İkinci en sık kullanılan toplumsal gelişimi destekleyen ileti ise 15 sıklıkla “*misafirperver olmak*” iletidir. Bu ileti

toplam iletilerin % 2.53'ünü oluşturur. Hikâyelerde toplam 96 defa toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletinin kullanılmış olmasıyla tüm iletilerin %16. 22'sini oluşturmuştur.

Çizelge 3.4 Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

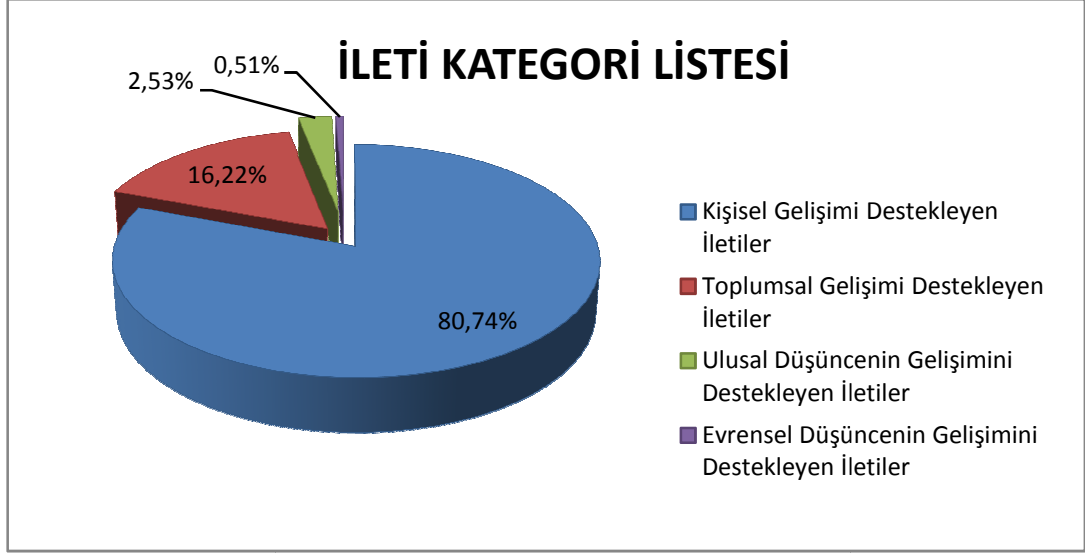
	F	%
Vatanını Sevmek	3	0, 51%
Dil Bilinci Oluşturmak	8	1, 35%
Çevre Bilinci Oluşturmak	4	0, 68%
TOPLAM	15	2, 53%

Hikâyelerde en sık kullanılan ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel ileti arasında 8 defa tekrar eden “*dil bilinci oluşturmak*” iletidir. “Dil bilinci oluşturmak” ileti toplam iletilerin % 1. 35'ini oluşturmuştur. Bu kategorideki iletiler 15 defa tekrar etmesiyle tüm iletilerin % 2. 53'ünü oluşturmuştur.

Çizelge 3.5 Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

	F	%
Barış İçinde Yaşamak	3	0, 51%
TOPLAM	3	0, 51%
GENEL TOPLAM	592	100, 00%

Hikâyelerde en sık kullanılan evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel ileti arasında 3 defa kullanılan “*barış içinde yaşamak*” iletidir. “Barış içinde yaşamak” ileti toplam iletilerin % 0. 51'ni oluşturmaktadır. Bu kategorideki iletiler 3 defa kullanılması sebebiyle tüm iletilerin % 0. 51'ini oluşturmuştur.

Şekil 3.1 Mavisel Yener’in Hikâyelerinde Tespit Edilen Eğitsel İletilerin Kullanılma Oranları

İncelenen hikâyelerde 592 tane eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bunların %80. 74’ünü kişisel gelişimi destekleyen ileti, % 16. 22’sini toplumsal gelişimi destekleyen ileti, % 2. 53’ü ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen ileti ve % 0. 51’i evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen ilettir.

Çizelge 3. 6 Hikâyelerdeki İletilerin Sunuluş Şekline Göre Sayıları

Doğrudan Aktarılanlar	55
Dolaylı Yoldan Aktarılanlar	537

İncelenen 72 hikâyede 55 ileti doğrudan aktarılırken 537 ileti de dolaylı yoldan aktarılmıştır.

Mavisel Yener’in İncelenen hikâye kitaplarında 41 farklı kişisel gelişimi destekleyen ileti, 11 farklı toplumsal gelişimi destekleyen ileti, 3 farklı ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen ileti ve 1 çeşit de evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen ileti tespit edilmiştir.

Kişisel gelişimi destekleyen iletilerden en sık elli beş defa ile “sorumluluk almak” iletilisi tekrarlanırken en az da “alçak gönüllü olmak” ve “tutarlı olmak” iletileri tekrarlanmıştır.

Mavisel Yener’in incelenen eserlerinde kullanılan doksan altı iletiyle, toplumsal gelişimi destekleyen iletiler, kişisel gelişimi destekleyen iletilerden sonra ikinci

sıradadır. Çocuğun yaşadığı toplumdaki diğer bireylerle uyumunu kolaylaştıran bu iletilerden en sık kullanılanları şunlardır: komşuluk ilişkilerini yaşatmak, gelenek – görenekleri yaşatmak, toplumsal eşitliği gözetmek, misafirperver olmak, doğru iletişim kurmak, hakka saygı duymak, görgü kurallarına uymak.

İncelenen kitaplarda 15 tane ulusal gelişimi destekleyen ileti tespit edilmiştir. Bu kategoride; vatan sevgisi, dil bilinci oluşturma ve çevre bilinci konularında iletiler aktarılmıştır.

Evrensel düşüncenin gelişimi kategorisinde ise barış içinde yaşamak iletisine yer verilmiştir.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Yazarlar okuyucuya vermek istedikleri mesajları eserleri aracılığıyla aktarmaktadırlar. Kullandıkları iletilerin eğitselliği ve aktarış biçimleri, yazdıkları eserlerin yazınsal niteliklere uygun olup olmadığını gösteren önemli unsurlardır. Bu nedenle araştırmamızda Mavisel Yener'in çocuklara yönelik yazdığı 23 tane hikâyeye kitabında yer alan iletilerinin eğitselliği ve aktarış biçimi incelenmiştir.

Mavisel Yener'in incelenen eserlerinde 592 ileti tespit edilmiş ve bunların 478 tanesini kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler oluşturmuştur. Yazarın bu kategorideki iletilere bu denli ağırlık vermesindeki amacı, öncelikle kişilerin kendini tanımalarına yardımcı olmak istemesi olarak değerlendirilebilir. Kişisel gelişimi destekleyen iletilerle bireyin çok yönlü gelişmesi hedeflenir. Bireyin kendinde bulunan eksikleri bu iletilerle fark etmesi, çevresiyle de bulunduğu etkileşimin daha sağlıklı olmasını sağlar. Eğitsel iletilerle ilgili yapılan çalışmalarda, bazı yazarların da eserlerinde kişisel gelişimi destekleyen iletileri diğer iletilere oranla daha fazla kullandıkları görülmüştür (Gülgönül, 2014;Kaplan, 2013;Akkaya, 2008). Yener'in incelenen hikâyelerinde kişisel gelişimi destekleyen iletiler arasında 55 defa "sorumluluk alma" iletilerinin kullanıldığı görülmüştür. Bu ileti, çocuklara, okulda ve evde bazı sorumluluklarının olduğu hatırlatılarak aktarılmıştır. Ebeveynlerin iş hayatlarındaki ve ev yaşamlarındaki sorumlulukları üzerinde durulmuştur. Mavisel Yener'in, hikâyelerinde seçtiği kahramanlar genellikle sorumluluklarının farkında olan tiplerdir. Yazar eserlerinde 40 defa "sevgiye değer vermek" iletilerini kullanmıştır. Bu iletiyle hayvan sevgisi, doğa sevgisi ve insan sevgisi konularını işlemiştir. Özellikle hayvan sevgisi konusunu sıkça işlemesi Yener'in bu konudaki duyarlılığını da ortaya koymaktadır. Sevgi konusunda insan sevgisini, hayvan sevgisini ve tabiat sevgisini ele alan bir başka yazar da Hidayet Karakuş'tur (Kaplan, 2013). "Sağlığını korumak" iletilerini ile de çocuklara dengeli ve düzenli beslenme alışkanlığı, diş fırçalama alışkanlığı kazandırma amaçlanmıştır. Yazarın kendisinin aynı zamanda diş hekimi olması hikâyelerinde bu konuyu işlemesinde önemli bir etken olabilir. Özellikle beslenme konusunda kahvaltının önemine değinen yazar, çocukların sağlıklı yiyeceklerle beslenmesi gerektiğini belirtmektedir. Yazar hikâyelerinde genellikle okumayı seven, hayal dünyaları geniş, sorunları kendi

çözebilen, iletişim yetenekleri güçlü kahramanlar kullanmıştır. Bu özelliklerden dolayı da okuyucu kitlesine de olumlu özellikler aktarmaktadır.

Mavisel Yener, kişisel gelişimi destekleyen iletilerden sonra 96 iletiyle en sık toplumsal gelişimi destekleyen iletileri kullanmıştır. Bilgin Adalı ve Mustafa Kutlu'nun da çocuklara yönelik yazdığı eserlerinde kişisel gelişimi destekleyen iletilerden sonra toplumsal gelişimi destekleyen iletilere ağırlık verdiği bu konuyla ilgili yapılan araştırma sonuçlarında görülmüştür (Gülgönül, 2014; Akkaya, 2008). İnsanlar toplumsal bir varlık olması nedeniyle yaşadığı toplumun değer yargılarına uymak durumundadır. Görgü kuralları da toplumların önemli değerleridir. Yazar “görgü kurallarına” uyma iletiyle özellikle başkalarını rahatsız etmemeye özen gösterilmesi gerektiği ve yaşlılara saygı konularını işlemiştir. Türk kültüründe misafirperverliğe yüklenen anlam oldukça önemlidir. Yener de hikâyelerinde, 15 defa “misafirperver” olma iletiğine değinmesi bu konuya verdiği önemi göstermektedir. Özellikle misafir ağırlarken her şeyin kusursuz olmasına dikkat eden aileleri konu almıştır. Mavisel Yener, kadın-erkek eşitliğini gözetmek iletiğini, bu eşitliğin sağlanmadığı durumlardan örnekler vererek çocukların çıkarımda bulunmasını amaçlamıştır. Yazar, toplumsal gelişimi destekleyen iletilerde “doğru iletişimi kurmak” iletiğinin üzerinde durmuş ve ailelerin çocuklarını iyi anlamaları için onlarla doğru iletişim kurmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Ulusal gelişimi destekleyen iletilerde özellikle “dil bilinci oluşturma” ileti üzerine durmuştur. Bu iletiyle dilimizdeki sözcüklerin anlamlarına uygun kullanılması gerektiği ve yabancı sözcüklerin etkisinden kurtarmanın önemine değinmiştir. Yabancı dilden gelen sözcüklerin günlük hayattaki kullanımını eleştirdiği ortadadır. Mavisel Yener, hikâyelerinde vatan özlemi çeken kahramanları kullanarak vatan sevgisi iletiğini aktarmayı amaçlamaktadır.

Mavisel Yener' in incelenen çocuklara yönelik eserlerinde en az evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen ileti bulunmuştur.

Yazar, okuyucusunu güldürerek düşündürmeyi amaçladığından mizahi anlatımı sıkça kullanmıştır. Dili sade ve anlaşılır olmakla birlikte son derece akıcı olmasının sebebi kullandığı sözcüklerin zenginliğinden kaynaklanmaktadır.

Mavisel Yener'in incelenen eserlerinde okuyucunun dikkatini çekmek için “Kızlar Sunnet Olur Mu”, “Zeki'nin Zekâ'sı Kaçtı”, “Hayaletten Mektuplar” gibi başlıkları

kullandığı görülmektedir. Yazar, kitaplarında merak duygusunu hikâyenin sonuna kadar canlı tutmayı başarabilen çok çeşitli temalar işlemiştir.

Mavisel Yener hikâyelerinde iletileri satır aralarına gizleyerek dolaylı yoldan aktarmaktadır. Öğretici olmak gibi bir kaygısı olmayan yazar, çocuklarda okuma alışkanlığı kazandırmayı amaçlamaktadır.

Hikâyelerdeki kişilerin gerçek hayattan seçilmesi, olayların herkesin yaşayabileceği türden olması okuyucunun ilgisinin eser üzerinde yoğunlaştırmasını sağlamaktadır.

“Bir Soru Bin Yanıt”, “Çorap Canavarı”, “Hamarat Kız Ece”, “Dondurma Tarifi” hikâyelerinde de görüldüğü üzere seçtiği çocuk kahramanlar genellikle sorunlar karşısında kendi çözümlerini bulan tiplerdir.

Yazarın Üşengeç adlı kitabındaki bazı hikâyelerinde medyadaki programları mizahi bir anlatımla eleştirdiği ancak bu yaş grubu çocuklarının bu iletileri tam olarak kavrayamayacakları düşünülmektedir.

Yazar, eserlerinde ağırlık olarak anne ve dayı modelini ön plana çıkarırken, baba modelini daha silik göstermiştir.

İncelenen hikâye kitaplarında iletilerin, çocukların yaş seviyesine uygun olduğu görülmekte ve eğitsel olmayan ileti aktarımında bulunulmadığı tespit edilmiştir.

4.2 Öneriler

Mavisel Yener’in bu araştırmada incelenen eserlerinde, aktardığı iletilerin sayı ve çeşitlilik konusunda oldukça zengin olduğu ancak evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen iletilerin diğer iletilere oranla daha az kullandığı sonucuna varılmıştır. Bu kategorideki iletilere yazınsal yapıtlarda daha çok yer verilmesi, çocukların evrensel değerlere karşı olumlu tutum geliştirmelerine destek sağlayacaktır.

Yener’in iletileri dolaylı yoldan aktarması okuyucunun bu eserleri zevkle okumasında etkili olacaktır. Yazarın hikâyelerinde genellikle aile içinde geçen olayları işlemesi ve kahramanları gündelik hayattan seçmesi, mizahi bir anlatımı kullanması çocuklarda okuma kültürü kazandırmada yardımcı olması beklenmektedir.

Çalışma bu konuda yeni yapılacak olan akademik çalışmalara kaynaklık etmesi bakımından önemlidir. Eğitsel iletilerin tespiti ve aktarıcılığı konusunda yapılan

akademik çalışmalar gerek ebeveynler gerek de öğretmenler açısından çocuklara yönelik yazınsal nitelikli kitapları tercih etmelerini sağlayabilir. Bu konuda yapılan ve yapılacak olan çalışmalarla, yazarların daha nitelikli kitapları yazmalarına sebep olabileceği gibi ilkokul düzeyinde okutulması gereken kitapları belirleyen kurumlara kaynaklık edebilir. Sınıf ğretmenlerinin de öğrencilere okutulacak olan kitapları önce kendilerinin okuyarak ve iletileri tespit ederek etkinlikler düzenlemeleri, çocukların bu eğitsel iletileri kazanmalarını etkin hale getirebilir.

KAYNAKÇA

- Akın, M.** (2009). *Türk Çocuk Edebiyatında Bilimkurgu*. İstanbul: Bizim Kitaplar.
- Akkaya, A.** 2008, 'Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerindeki İletiler ve Bu İletilerin Çocuğa Görelilik İlkesi Açısından İncelenmesi', Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Arseven, T.** 2005, 'Mesaj Açısından Çocuk Kitapları', *Hece Dergisi*. Vol. 104-105, pp. 46-51.
- Aslan, ZŞ.** 2010, 'Değerler Eğitiminde Bir Yöntem Önerisi: Edebiyat Metinlerinden Yararlanma', *Değerler Eğitimi Uluslararası Konferansı*, Değerler Eğitimi, İstanbul: Damla Yayınevi, pp, 47-55
- Aytaş, G.** 2006, Edebî Türlerden Yararlanma. Millî Eğitim, Vol. 169, pp. 261-276.
- Babacan, M.** (2007). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Baş, B.** 2006, '1985-2005 Yılları Arasında Çocuk Edebiyatı Sahasında Yazılmış Tahkiyeli Metinlerin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma', Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Boynukara, H.** (2005). 'Hikâye ve Hikâye Kavramları', *Hece Dergisi*, Vol. 46-47, pp. 131-137.
- Ciravoğlu, Ö.** (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Çılgin, A. S.** (2006). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Demiray, K.** (1973). *Türkçe Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Mili Eğitim Basımevi.
- Demirel, Ö & Şahinel, M.** 2006, *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ş. , Geçen, M. A. , Seven S. , Tozlu, N ve Uludağ, M. A.** (2011). *Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dilidüzgün, S.** (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını: Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dilidüzgün, S.** (2004). *Çağdaş Çocuk Yazını: Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Doğan, L. , Kaya, N. , Oyar, A. , Topaloğlu, Y. , Durmuş, O. , Özden, M. , Özden, E.** (2006). *Üniversiteler İçin Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Nobel Basımevi.
- Ergin, A. ve Birol, C.** (2005). *Eğitimde İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Ergin, A.** (2012). *Eğitimde Etkili İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Gardner, M. & Gardiner, H.** (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi (Yay. Haz. : B. Onur)*. Ankara: İmge Kitabevi.

- Genç, HN & Yalınkılıç, K** 2011, 'Fadiş ve Küçük Prens Adlı Eserlerin Tasarım ve İçerik Özelliklerinin Eserlerin Eğitsel Yönüne Etkileri', *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Vol. 9, pp. 99-114.
- Gülgönül, B.** 2014, 'Bilgin Adalı'nın hikâye ve romanlarında yer alan eğitseliletiler', Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Göğüş, B.** (1998). *Anlatım Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Kurtuluş Ofset Basımevi
- Gökçe, O.** (2006). *İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Göktürk, A.** (1997). *Okuma Uğraşı*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Göktürk, A.** (1998). *Sözün Ötesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gülgönül, B.** 2014, 'Bilgin Adalı'nın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler', Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Hökelekli, H.** (2011). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaplan, M.** (2012). *Hikâye Tahlilleri*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kalfa, M.** 2013, 'Klasik Eserler ve Klasik Eserlerin Eğitsel İşlevi', *Türkiye Sosyal Araştırmacılar Dergisi*, Vol. 17, no. 171, pp. 105-112.
- Kavgar, C. , Oğuzkan, F. & Aksoy, Ö.** (2011). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kıbrıs, İ.** (2010). *Türkçe I Yazılı Anlatım*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kıbrıs, İ.** (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kıran, Z. & Kıran, A.** (2006). *Dilbilimine Giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kolcu, A. İ.** (2011). *Öykü Sanatı*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.
- Oğuzkan, F. A.** (2010). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, F. A.** (2013). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, E.** (1981). *Yazı ve Yazınsal Türler*. Ankara: Karacan Yayınları.
- Özdemir, E.** (1983). *Yazı ve Yazınsal Türler*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özdemir, E.** (2012). *Sözlü ve Yazılı Anlatım Sanatı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özgül, M.** 2005, 'Hikayenin Romanı', *Hece Dergisi*, Vol. 46-47, pp. 33-41.
- Püsküllüoğlu, A.** (2002). *Türkçe Sözlük*. İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Sever, S.** (2013). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Tudem Yayınları.
- Sever, S.** (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Ankara: Tudem Yayınları.

Soykan, Ç. 2003, 'Öfke ve Öfke Yönetimi', *Ankara Üniversitesi Kriz Dergisi*, Vol. 11, no. 2, pp. 19-27.

Tür, G. & Turla, A. (2005). *Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

Uçan, H. 2005, 'Modern Türk Öyküsünde Maupassant ve Çehov Uzantısı ya da Bir Genelleme Kırılmalılığı', *Hece Dergisi*, Vol 46-47, pp. 161-167.

Yakıcı, A. , Yücel, M. , Doğan, M. ve Yelok, V. S. (2005). *Türkçe-1 Yazılı Anlatım*. Ankara: Bilgi Kitabevi

Yalçın, A. & Aytaş, G. (2011). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yardımcı, M & Tuncer, H. *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Ürün Yayınları.

Yener, M. (2009). *Kızlar Sünnet Olur mu?*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2010). *Zaman Torbası*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2011). *Hayaletten Mektuplar*. İzmir: Uçanbalık.

Yener, M. (2012). *Haylaz Pati 'nin Serüvenleri-1 Haylaz Köpek Pati*. Ankara: Tudem

Yener, M. (2012). *Haylaz Pati 'nin Serüvenleri-2 Kremalı Köpek Gofreti*. Ankara: Tudem

Yener, M. (2012). *Haylaz Pati 'nin Serüvenleri-3 Flüt Çalan Köpek*. Ankara: Tudem

Yener, M. (2012). *Haylaz Pati 'nin Serüvenleri-4 Korkunç Gölge*. Ankara: Tudem

Yener, M. (2012). *Haylaz Pati 'nin Serüvenleri-5 Öğretmen Sınıfa Ne Getirdi?*. Ankara: Tudem

Yener, M. (2012). *Zeki 'nin Zekâsı Kaçtı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2012). *Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri- Sihirbaz Dinozor*. Ankara: Bilgi Yayınevi

Yener, M. (2012). *Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri- Piyano Çalan Kedi*. Ankara: Bilgi Yayınevi

Yener, M. (2012). *Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri- Köpekleri Seven Kedi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2012). *Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri- İkizler Okula Başlıyor*. Ankara: Bilgi Yayınevi

Yener, M. (2012). *Armut Kafa Ailesinin Serüvenleri- Papağanlar Ne Yer*. Ankara: Bilgi Yayınevi

Yener, M. (2013). *Çikolata Zamanı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2013). *Palyaço Okulu- Ödevimi Kim Yapar*. Ankara: Bilgi Yayınevi

Yener, M. (2013). *Palyaço Okulu- Unuttum Öğretmenim*. Ankara: Bilgi Yayınevi

Yener, M. (2013). *Palyaço Okulu- Sınıfta Karmaşa*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2013). *Palyaço Okulu- Sınıftaki Aslan*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2013). *Palyaço Okulu- Çantadaki Hazine*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2013). *Üşengeç*. Ankara: Bilgi Yayınevi

Yener, M. (2013). *Vampir Öyküsü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yener, M. (2014). *Öğretmen Neden Çıldırdı*. Ankara: Uçanbalık Yayınevi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

İnternet Kaynakları:

Millî Eğitim Temel Kanunu [http://mevzuat.meb.gov.](http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html)

[tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html](http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html)

Sayman, A 2011, *Mavisel Yener ile Söyleşi*, Kızıman Postası, 11 Mayıs 2011,

<http://maviselyener.com/site/?p=1061>

Şenkal, G. 2007, *Çocuk Mavisel, Mavisel Yener'e Sorular*, Damar Dergisi, 16 Aralık 2007,

<http://maviselyener.com/site/?p=1027>

Türk Dil Kurumu. (2015, Nisan 18). *Türk Dil Kurumu*. Türk Dil Kurumu: www.tdk.gov.tr adresinden alındı.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Enise CESUR
Doğum Tarihi ve Yeri : 1981-Bulgaristan
E-posta : enise_ersin@hotmail. com

ÖĞRENİM DURUMU

Lisans : 2005, Marmara Üniversitesi- Sınıf Öğretmenliği
Yüksek Lisans : 2015, İstanbul Aydın Üniversitesi, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Programı

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

Sınıf öğretmenliği görevine 2005 yılında Gazipaşa İlköğretim Okulu'nda başladım. 2008 yılında Bekir Sami Dedeoğlu İlköğretim Okulu'nda göreve başladım ve halen aynı kurumda göreve devam etmekteyim.

TEZDEN ÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

Cesur, E. , Baş B. , Mavisel Yener hikayelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3 (3), 64-76.